T.C.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SANAT TARİHİ ANA BİLİM DALI

MANİSA SOMA DARKALE MAHALLESİ GELENEKSEL KONUTLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı

Doç.Dr.Gülay Apa KURTİŞOĞLU

Hazırlayan

Gülşah UÇARKUŞ

2019

EDİRNE

ÖZET

Mimarlık tarihi açısından önemli yapılardan birisi de sivil konutlardır. Yerleşik hayata geçildikten sonra uzun süre bir yerde konaklama ihtiyacı ile gelişen ev mimarisi Anadolu'da bölgesel özelliklerle birlikte farklı tiplerin gelişmesine olanak sağlamıştır. Çadır yaşantısının bir uzantısı olarak doğa ile iç içe bir yaşamın sürdürülmesi çabası gereği "sofa" ögesi Türk ev mimarisinde tiplerin belirlenmesinde ana unsur olmuştur.

Geç Dönem Osmanlı Mimarisi özelliklerini gösteren Darkale'deki sivil konutları ele aldığımız bu tezde; bazı konutların tarafımızdan rölöveleri alınarak çizimleri yapılmış, böylece tipolojileri belirlenmiş ve yakın çevredeki benzerleri ile karşılaştırılmaları yapılmıştır. Süsleme özellikleri açısından sade yapıda olan konutlar, dağ eteğinde sınırlı arsalarda inşa edildiklerinden bitişik nizamda ve iç içe konumlanmaktadırlar. Ortak kullanım alanları olan "dam üstleri" ne çevredeki 3-5 konuttan ulaşılabilmekte ve bazen de bir konutun temeli başka parsele, üst katı başka parsele ait olabilmektedir. Her metrekareyi değerlendirme isteği ve gereğinden doğan bu inşa tarzı, evlerin ilginç bir mimariye sahip olmalarına sebebiyet vermiş ve onları özel kılmıştır.

Darkale Mahallesi'nin daracık sokakları Arnavut kaldırımlıdır, evleri bitişik nizamdır. Konutlar, Türk Ailesi'nin yaşam tarzına göre tasarlanmış büyük alanlara sahiptir. Dış sofalı plan tipinin çokça görüldüğü evler "Şahnişin Odaları" ile göz doldurur. Genelde evlerin iki girişi mevcuttur. Çift kanatlı ahşap kapılar avluya, ahırların bulunduğu kısma açılır. Hayvancılık yapıldığı dönemlerde burası büyük ağıl kapısıdır. Ev sakinlerinin yaşadığı odaların bulunduğu birinci kata giriş ise tek kanatlı küçük kapılardan sağlanır. Dış cephelerde nadir de olsa kalem işi süslemeler mevcuttur. Pencereler ahşap kafesli, çatı saçakları bazen zikzak motiflidir.

ABSTRACT

Civilian housing is one of the important structures from the perspective of Archistectural History.The housing architecture that emerged from the need to settle in the same place for a long time, when people developed a settled life style, took various forms in Anatolia depending on the characteristics of the region. The “Sofa” became the main attribute of Turkish housing architecture, as an extension of the nomadic tent tradition that interwined dwelling and neture.

This thesis studies the Darkale village houses whose attributes contain civilian architecture cahracteristics from the late Ottoman era. The types of structures are studied through the comparison of similar structures and relief drawings. The village houses have plain ornamental characteristics and are positioned close to each other due the narrow space that the hill side provides. The flat space at the top of the dwellings, “dam üstü” , becomes a common use space for 3 to 5 houses next to each other , sometimes the foundation of a house is in one parcel whereas the upper floor is placed on another.

The need to unitilize each and every square-meter inspired a style based on close proximity and gave the main peculiarity to the to the architecture. The narrow streets are paved with stones. The interior organization of the village houses carry the typical Turkish Housing Architecture tradition. Typically, there are two entrances where the double winged wooden gate opens into the barn. The single winged door leads onto the first floor where the family resides. The outher anteroom, or “dış sofa” type plan is common, and the “şahnişin” rooms are rarely hand-carved facade ornaments and zigzag type roof fringes.

İÇİNDEKİLER

ÖZET……: II

ABSTRACT…….: III

İÇİNDEKİLER……: IV

ÖNSÖZ……..: VIII

1.GİRİŞ……..: 1

1.1. Konunun Tanımı, Sınırları ve Önemi……...: 1

1.2. Kullanılan Yöntem……: 3

1.3. Konu Hakkında Yapılmış Araştırma ve Yayınlar……: 4

1.4. Darkale'nin Tarihçesi……...……: 5

2.KATALOG……..: 8

2.1.Paşalar Evi…….: 8

2.2.Kamiller Evi……..……: 10

2.3.Yağcılar Evi…….……..: 12

2.4.Körpeler Evi……..: 16

2.5.Şahanlar Evi …….: 18

2.6.Hasancıklar Evi ……..…….: 21

2.7.Hacı Hafızlar Evi…….…..……: 23

2.8.Kayımlar Evi …….: 27

2.9.Çavuşlar Evi ……..……..: 30

2.10.Kantinler Evi ……..……...: 33

2.11.Fatılar Evi …….……: 35

2.12.Ali Efendiler Evi ……...…….…: 38

2.13.Bozeller Evi …….……..…..: 41

2.14.Kakçılar Evi ……..……..……...: 44

2.15.Aynacılar Evi ……....…….: 46

2.16.Halmanlar Evi ……...…….: 48

2.17.Umarlar Evi ……..…..……: 52

2.18.Kırağalar Evi …….……..…….……..: 55

2.19.Berbatlar Evi ……..……....: 59

2.20.Şabanlar Evi …….: 62

2.21.Pampırlar Evi ……...……: 64

2.22.Hacı İbrahimler Evi ……..……....: 66

2.23.Ali Beyler Evi ……..: 68

2.24.Koca Osmanlar Evi ……..: 70

2.25.Terziler Evi …..…….……..: 72

2.26.Macarlar Evi …..……..: 74

2.27.Emirler Evi... ……...: 77

2.28.Kurallar Evi …….: 79

2.29.Karallar Evi……..: 81

2.30.Bodurlar Evi ……..…..: 84

3. DARKALE GELENEKSEL KONUTLARININ GENEL ÖZELLİKLERİ, DEĞERLENDİRMESİ VE KARŞILAŞTIRMA

3.1.Plan Düzenlemesi……...……: 87

3.1.1. Plan Tipleri……...……..: 87

3.1.2. Cephe Düzeni……..: 88

3.1.3. Avlu-Giriş……...: 89

3.1.4. Sofa-Hayat……..: 90

3.1.5. Odalar…….: 90

3.2.Malzeme ve Yapım Tekniği...……: 91

3.3.Süslemeler……..: 94

3.3.1.Dış Cephe Süslemeleri……...: 94

3.3.2.İç Mekân Süslemeleri……..: 95

4. SONUÇ…….: 96

5.YEREL SÖZLÜK……..: 99

KAYNAKÇA...…….: 101

ÇİZİM LİSTESİ VE ÇİZİMLER…….: 105
RESİM LİSTESİ VE RESİMLER……..: 139
EKLER ……..…….: 269

ÖNSÖZ

Lisans bitirme tezim ile birlikte incelemeye başladığım Darkale' nin bu defa geleneksel konutlarını çalışma konusu olarak belirledik. Bir bütün olarak bilimsel anlamda ilk defa bu çalışma ile araştırılıp değerlendirilen Darkale' deki geleneksel konutlar, genellikle dış sofalı plan tipleri ve sade yapıları ile halk mimarisinin güzel örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmamda her zaman desteğini esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Gülay Apa KURTİŞOĞLU' na, Darkale Mahallesi halkına, maddi ve manevi desteğini esirgemeyen aileme, yine maddi ve manevi desteğini eksik etmeyen Sn. Cemalettin İsmail ÇELEBİOĞLU'na, lisans yıllarından dostluğumuzu sürdürdüğümüz sınıf arkadaşlarım; Veli BAÇARU ve Dr.Öğr.Üyesi Korkmaz ŞEN'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Gülşah UÇARKUŞ

Manisa-2019

1.GİRİŞ

1.1.Konunun Tanımı, Sınırları ve Önemi

Bu çalışmada, Manisa'nın Soma ilçesine bağlı Darkale Mahallesi'ndeki sivil konutlar incelenmiştir. Geleneksel konut mimarisinin değişmeden, büyük oranda özgün kalarak, günümüze ulaştığı bölgelerden biri olan Darkale yerleşimi, Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 08.07.1977 tarih ve A 633 sayılı kararı ile koruma altına alınmıştır. Bu kararla Darkale' de bulunan ve eski eser niteliğinde olan sekiz yapı tescil edilmiş, yerleşim için bir sit tespiti kararlaştırılmıştır [1].

Darkale, Soma ilçesine bağlı bir köy iken günümüzde, 6360 sayılı yasa ile [2] 30.03.2014 tarihinde, Manisa'nın Büyükşehir Belediyesi olmasından sonra, Soma Belediyesi'nin Mahallesi ilan edilmiştir. Köyde yer alan diğer tescilli yapılardan; bir hamam (Resim-1), üç cami (Resim-2/Kırkoluk Cami), (Resim-3/Minareli Cami), (Resim-4/Orta Cami), bir çamaşırlık (Resim-5) ve bir yağ değirmeni (Resim-6) bu çalışmanın dışında tutulmuştur. Koruma Amaçlı İmar Planı çalışmaları sırasında tespit edilen sokak çeşmelerinin de bir kısmı tescile önerilmiştir. Bunlardan kitabeli olan tek bir örnek günümüze ulaşmıştır . Ayrıca köyün iki mezarlık alanı bulunur ve bunlar da tescillidir.

Darkale' deki sivil konutlar, bakımsızlık ve olumsuz hava şartları nedeni ile giderek yok olmaktadır. 16. yy' da bir kaza merkezi [3] olduğu anlaşılan Darkale' deki konutların tamamen yok olmadan kayıt altına alınması, tanıtılarak, sağlıklı restorasyon çalışmaları ile evlerin yeniden kullanılır hale gelmesi, köyün Osmanlı dönemindeki

[1]Ayda, AREL., "Soma Yakınlarında Eski Bir Dağ Yerleşmesi: Tırhala Köyü" , *IX. Araştırma Sonuçları Toplantısı,* Çanakkale,Y.1991, s.120.
[2] Ferit, İZCİ., - Menaf, TURAN., "Türkiye'de Büyükşehir Belediyesi Sistemi ve 6360 sayılı yasa ile Büyükşehir Belediyesi Sisteminde Meydana Gelen Değişimler: Van Örneği", *Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* Y.2013, C:18, S:1, s.117-152.
[3]Vehbi, GÜNAY., "XVI.yy 'da Tarhala Örneğinde Batı Anadolu'da İskan Değişimi" , *Tarih İncelemeleri Dergisi,* C.XXI, S.1, Temmuz 2006, s.111.

üretkenliğine ve canlılığına kavuşması, yerleşimin bir "eko turizm merkezi" haline getirilmesi için tanınır hale gelmesi gerekmektedir. Konumuzu oluşturan geleneksel konutların Safranbolu Evleri ile benzer özellikler gösterdiği halde tanınmamış olması bu çalışmayı hazırlamamız için bir diğer etken olmuştur. Bu kültür mirasının gelecek kuşaklara aktarılması, başarılı restorasyon çalışmaları ile konutların orijinalliklerini koruyarak, çağın gereklerine de ayak uydurması ve sürdürülebilirliklerinin sağlanmasına katkıda bulunmaya çalışılmıştır.

İçinde aile veya ailelerin barındığı her tür yapının genel adı[4] olan konut, barınma ihtiyacını karşıladığı gibi aynı zamanda sosyal bir ortamdır. Özellikle geniş ailelerin yaşamına uygun inşaa edilmiş, aynı özellikleri gösteren birkaç odalı ve sofalı Türk Konut mimarisi bu sosyal ortamı desteklemiştir. Odalarda her bir çekirdek ailenin de aynı anda ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde bir iç dekorasyon uygulanmıştır. Her odanın kendi yüklüğü, gusülhanesi ve ocaklığı bulunmaktadır.

Manisa ve ilçelerindeki köy ev mimarisi geleneğine uyan Darkale'deki geleneksel konutlar tez konumuzu oluşturmaktadır. Darkale Mahallesinde, mevcut konut sayısı günümüzde 150 kadardır. Koruma Amaçlı İmar Planı çalışmaları henüz tamamlanmadığından evlerin ancak 70 kadarı tescillenebilmiştir. Tescili yapılan konutlar da zamanla yıprandığı için yıkılma tehlikesi arz etmektedirler. Bu sebeple tarafımızdan 30 kadar örnek çalışmaya dahil edilerek, kataloglanmış ve bazılarının mimari çizimleri tarafımızdan yapılmıştır. Konutların büyük bir kısmı, yine koruma amaçlı imar planının hazırlanması sırasında tarafımızdan tescile önerilmiştir.

[4] Metin, SÖZEN-TANYELİ, U., *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul, 1986, s.136.

1.2.Kullanılan Yöntem

Araştırmamız kapsamında Darkale Evleri ve yakın çevresinde bulunan Soma, Kula gibi ilçelerdeki geleneksel konutlar karşılaştırma açısından birlikte ele alınmıştır. Çalışmada 30 adet ev incelenmiştir. Konunun tespiti yapılırken öncelikle bölge ile ilgili yapılan çalışmalar araştırılmıştır. Öncelikli olarak ev mimarisi ile ilgili genel kaynaklar incelenmiştir. Daha sonra "Manisa Yöresi Köy Ev Mimarisi" [5] gibi konuya hakimiyeti kolaylaştırıcı kaynaklar göz önünde tutulmuştur. İkinci olarak yerinde gözlem ve inceleme yapılarak, kişilerden sözlü anlatımlar sayesinde konutlarda yapılan değişiklikler not edilmiştir. Bu sırada konutların içlerinde yaşayan ailelerin lakapları ile anıldıkları fark edilmiş ve bu lakaplar, listelenmiştir (Ek-1, Darkale'de Tespit Edilen Lakaplar). Son olarak evlerin fotoğraf çekimleri ile beraber bazılarının ölçüleri alınarak çizim çalışmalarına geçilmiştir.

Bu doğrultuda yapılan alan çalışmaları ile konutlar yerinde gözlemlenerek, mimari detayları ve plan tipleri sınıflandırılmaya çalışılmıştır. Eski fotoğraflar da araştırılarak, konutların orijinal kısımları tespit edilmeye çalışılmıştır. Literatür taramaları ile de konu sürekli desteklenmiş, makaleler, dergiler, konu ile ilgili yüksek lisans tezleri incelenmiştir. Tezimiz ana hatları ile beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümünde Konunun Tanımı, Sınırları ve Önemi, Kullanılan Yöntem, Konu Hakkında Yapılmış Araştırma ve Yayınlar ile birlikte kısaca Darkale'nin Tarihçesi' ne yer verilmiştir. İkinci kısım 30 konutun tanıtıldığı Katalog bölümüdür. Bu bölümde konutlar tanıtılır iken öncelikle, konutların cepheleri saat yönüne doğru sıralanarak anlatılmış, daha sonra zemin kat ve üst katların anlatımı şeklinde bir açıklamaya gidilmiştir. Üçüncü bölüm, Konutların Genel Özellikleri ile Değerlendirilmesi ve Karşılaştırmasının yapıldığı bölümdür. Tezimizin dördüncü kısmı Sonuç ve son kısmı da Yerel Sözlük bölümünden oluşmuştur. Yerel Sözlük'te sadece yörede kullanılan mimari terimlere yer verilmiştir.

[5] Bekir, DENİZ., "Manisa Yöresi Köy Ev Mimarisi", *Ege Üniversitesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Dergisi,* S:6, İzmir, 1984, s.17-46.

1.3.Konu Hakkında Yapılmış Araştırma ve Yayınlar

Ayda AREL 'in *Soma Yakınlarında Eski Bir Dağ Yerleşmesi* : *"Tırhala Köyü"* adlı makalesi [6] konumuz ile direkt bağlantılı ilk bilimsel araştırma olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun dışında Darkale' de 1934-36 yıllarında öğretmenlik yapmış Avni ALTINER 'in kaleme aldığı ve Gediz (Bakış) Dergisinde yayımlanan *"Tarhala Obasını Tanıyalım"* başlıklı yazıları, köyün kültür tarihine ışık tutan, gelenek ve görenekleri anlatan önemli bir kaynaktır. Başka bir makale Vehbi GÜNAY'ın, (Temmuz, 2006)'da kaleme aldığı *"XVI. Yüzyılda Tarhala Örneğinde Batı Anadolu'da İskan Değişimi"*[7],konuya tarihsel olarak hakimiyeti kolaylaştırmaktadır. Yerel kaynak olarak, eski Soma kaymakamlarından İhsan KUTLUSOY'un *"Soma"* adlı kitabında da Soma'nın ve Darkale'nin tarihine genişçe yer verilmiştir.

Soma'nın ve Darkale'nin tarihi konusunda yararlandığımız diğer bir yerel kaynak, Samet ARICIOĞLU' nun "*Osmanlı Döneminde Soma"* (2014) adlı kitapçığıdır [8]. Son olarak köydeki diğer tescilli mimari eserlerden (günümüze ulaşabilen, bir hamam, üç cami, bir çamaşırlık)'tan biri olan *"Kırkoluk Camii"* **'**ni incelemeye çalıştığımız yayımlanmamış Lisans Tezi[9] tarafımızdan yine 2006 yılında hazırlanmış idi. Kırkoluk Cami, İlhan AKÇAY tarafından 1965 'te TC Hükümeti 45/12/02 nolu Vakıf Eski Eser Fişi ile tescil edilmiştir. Taşınmaz ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 24.02.1984 tarihli ve 134 sayılı kararı ile sit alanı olarak tescillenen, İzmir II Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 20.01.2012 tarihli ve 448 sayılı kararı ile sit türü "Kentsel Sit" olarak belirlenen Darkale Mahallesi'ndeki eserlere ait başka bir tescil fişi, köyün girişindeki

---

[6] Ayda, AREL., "Soma Yakınlarında Eski Bir Dağ Yerleşmesi: Tırhala Köyü" , *IX. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, Çanakkale, 1991, s.119.

[7] Vehbi, GÜNAY., *"*XVI. Yüzyılda Tarhala Örneğinde Batı Anadolu'da İskan Değişimi*"* **,***Tarih İncelemeleri Dergisi*, C: XXI, S:1,Temmuz 2006, s.107-122.

[8] Samet, ARICIOĞLU., *Osmanlı Döneminde Soma*, İzmir, 2014.

[9] Gülşah, TÜRKOĞLU., *Kırkoluk Camii*, (Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü, Yayımlanmamış Lisans Tezi), Çanakkale, 2006.

Hamam'a aittir ve 1977 tarihlidir. Dere kenarına inşaa edilmiş olan hamam günümüzde harab bir vaziyettedir.

Konutların plan tiplerini belirler iken yararlandığım başlıca kaynak ise Sedat Hakkı ELDEM'in dört cilt olarak yayımlanan *"Türk Evi, Osmanlı Dönemi I-II-III"* başlıklı kitapları ile *"Türk Evi Plan Tipleri"* adlı kitapları olmuştur. Kültür ve Turizm Bakanlığı yayınlarından, Rüstem BOZER 'in "Kula Evleri" kitabı[10] Manisa ev mimarisi ile ilgili direkt bir yayın olarak faydalandığımız yayınlar içinde önemli bir yere sahiptir. Genel yayınlar arasında yararlandığım kaynaklardan biri de Doğan KUBAN'ın "Türk Hayatlı Evi"[11] 'dir.

1.4.Darkale'nin Tarihçesi

Eski adı Gharma (Germe) olan Soma'nın kuruluşu M.Ö. 185 (Hellenistik Devir) 'e rastlamaktadır. Hitit, Aka, Lidya, Pers, Makedon, Bergama, Roma ve Bizans, Selçuklu, Karasi ve son olarak Osmanlı hakimiyetinde kalan Soma ve dolayları; M.Ö. 133 'te Bergama Kralı III. Attalos' un ölümüyle, Bergama'ya tabi bir şehir olarak Roma yönetimine geçmiştir [12].

Antik Çağ'da başlıca üç bölgeye ayrılan Batı Anadolu'nun Mysıa sınırları içerisinde olan bu bölge, günümüzde Manisa'nın kuzeyi, Balıkesir'in tamamı, Bursa'nın güneybatısı, Kütahya'nın batısı, Çanakkale'nin doğusu ve İzmir'in kuzeybatı kısmını teşkil etmektedir.

M.S 395 yılına gelindiğinde ise Roma'nın ikiye bölünmesi neticesinde, Soma ve çevresi Hristiyanlık inancı ile tanışmış ve bölge Türk hakimiyetine girene kadar yüzyıllarca Bizans egemenliği altında kalmıştır. W.M.Ramsay'ın "***The Historical***

[10] Rüstem, BOZER., *Kula Evleri,* Ankara,1988.
[11] Doğan, KUBAN., *Türk Hayatlı Evi,* İstanbul, 1995.
[12] İsmail, ERGÜN., *Soma,* 1.baskı, C:1, İstanbul, 1997, s.84.

Geography of Asia Minor" adlı eserinde, Mysıa kentlerinden biri olarak adı geçen Trakhoula' dan bir piskoposun II. İznik Konsülü'ne katıldığını gösteren 787 tarihli kayıt, Darkale' nin (Trakhoula) Bizans dönemine ışık tutan en eski yazılı belge olarak karşımıza çıkmaktadır[13]. Köy girişindeki Kırkoluk Camii ve köyün diğer yapılarında kullanılan Bizans tezyinatlı devşirme malzemeler de buradaki Bizans yerleşimini kanıtlamaktadır. (Resim-7 Refrigerium Sahnesi)[14], (Resim-8 Kırkoluk Camii Çeşmesi'ndeki kuş figürleri)

1071 yılında Sultan Alparslan'ın Malazgirt Zaferi ile Türkler'in Anadolu'nun önemli bölgelerini ele geçirmesinin ardından 1078 yılında Süleyman Bey, Batı Anadolu'nun kıyı bölgeleri dışında kalan tüm noktaları Türk hakimiyeti altına almıştır. Türkmen kuvvetlerinin Bizans topraklarına düzenlediği akınlar neticesinde Soma 'da 1194 yılında Anadolu Selçuklu Devleti'nin toprakları içerisine dahil olmuştur[15].

1194' te Anadolu Selçuklu Devletinin toprakları içerisine dahil olunduktan sonra, 1261'de yine Bizans arazisi içinde yer alınmıştır. Selçuklular 13.yy sonlarına doğru gerileyince oluşan beyliklerden Karasioğulları, Balıkesir ve Bergama'yı ele geçirir. Bu kez Karasi Beyliğinin bir parçası olan Yahşieli, Osmanlılar tarafından 1336'da işgal edilir. Böylece Soma ve çevresi de 1336'da Osmanlı egemenliğine girer. Ankara Milli Kütüphanede muhafaza edilmekte olan Manisa vilayeti ile ilgili "Mahkeme-i Şer'iyye Sicilleri" ne göre (1596 yılına ait, Cilt:19. varak 181'de) burasının "Tarhala" adlı bir kaza merkezi olduğu anlaşılmaktadır. Anlaşıldığı üzere Darkale'nin eski adı Tarhaladır.

Beylikler döneminde Karasi ve Saruhan Beyliği arasında kalan bölge Karasi Beyliği sınırlarına dahildir[16]. 1336 tarihinde bölgenin Osmanlı hakimiyeti altına

[13] Ayda, AREL., *agm.*, s.119.
[14] "Bu sahnede iki tane tavus kuşu simetrik olarak karşılıklı durur ve ortadaki kaptan (kantauros) su içerken resmedilir. Ölümsüz ruhun sembolü olan tavus kuşlarının, ortadaki kap içerisinde bulunan kutsal sudan içerek (İsa'nın vaftiz edildiği su) ölümsüzlüklerinin yenilendiği varsayılır.
[15] Samet, ARICIOĞLU., *age.*, s.10-12.
[16] Vehbi, GÜNAY., *agm.*, s.110.

girmesinin ardından Darkale, 1860'lı yıllara kadar bir kaza merkezi olarak kalmıştır[17].

Osmanlı Devleti'nin idari yapılanması içerisinde Tarhala Kazası, Bursa merkezli Hüdavendigar Sancağına bağlanmıştır. 1865 yılından sonra da kaza merkezi olma özelliğini yitirerek köy konumuna gerilemiştir. Bu dönemde Tarhala Kazası Soma ve Kırkağaç ilçeleri ile bu ilçelere bağlı belde ve köy yerleşimlerini de içerisine alan geniş bir coğrafi bölgeyi kapsamaktadır. 16.yy başlarında iki mahallesi bulunan Tarhala, yüzyılın ikinci yarısında mahallerinden Soma'nın ve kendisine bağlı köylerden olan Kırkağaç'ın da gelişmesi ile içinde birden fazla nefs barındıran bir kaza haline gelmiştir. Kazada idari açıdan gözlemlenen bu gelişim " küçük şehir / kasaba " kavramı ile karşılanmıştır [18] (Resim-9).

20.yy'ın başlarında ve I. Dünya Savaşı'na kadar kısmen eski büyüklüğünü koruyan Tarhala'nın 700'ü aşkın hanesi varken günümüzde bu sayı, 100-150'ye kadar düşmüştür (Ek-2, Darkale Köyü Kadastro Paftası).

[17] Samet, ARICIOĞLU., *age*, s.8.
[18] Vehbi, GÜNAY., *agm*, s.107.

2.KATALOG

Katalog No: 1

Evin Adı: Paşalar Evi

Çizim No: 1

Resim: No:10-14

Plan Tipi: Dış Sofalı Plan tipindedir [19] (Çizim-1)

Tescil Bilgisi: İzmir II Nolu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 22.11.2012 'de, 1528 no'lu kararı ile tescil edilmiştir.

Adres: Darkale Mahallesi, 18 numara, 5 pafta, 813 parselde yer alır.

Ayrıntılı İnceleme:

Zemin + bir katlıdır. Ön cephe batıya bakmaktadır. Kaba yontu taş ile örülen beden duvarları giriş kapısının boyunu aşarak belli bir yükseklikte son bulur. Taş örgü arasına yatay olarak ahşap hatıllar da yerleştirilmiştir. Duvarda kare şeklinde tasfiye delikleri açılmıştır. Çift kanatlı ahşap giriş kapısı ortada yer almayıp cephenin sağ köşesine yakın bir yerdedir ve buradan "taşlık" olarak anılan iç avluya ulaşılır. Duvarın bitiminde dikey olarak yerleştirilen ahşap sofa korkulukları görülür. Korkulukların gerisindeki kare formlu ahşap sütunlar sofayı beş açıklığa böler. Sofa çıkmasız olarak tasarlanmıştır. Kemerlerin bitiminde Darkale evlerinde "Tura" olarak adlandırılan saçak kısmı ve daha sonra da çatı yer almaktadır. Yuvarlak kemerlerin yapım tekniği bağdadidir. Sıvaları döküldüğü için çıtalarla oluşturulmuş olan iç iskelet açıkça gözlemlenmektedir (Resim-10).Giriş kapısı üzerinde taşlık aydınlatması bulunur (Resim-11). Giriş kapısının solundaki beden duvarında, düşey dikdörtgen bir açıklığın varlığı tespit edilmiş ve günümüzde örülmüş olduğu gözlemlenmiştir.

Sol yan cephe komşu parsele bitişik olduğundan sağırdır. Arka cephe, kot farkı nedeni ile sadece 50 cm yüksekliğe ulaşan taş duvardan sonra gelen kırma çatı ile son

[19]S. Hakkı, ELDEM., *Türk Evi III*, Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı, 1976.,s.17.

bulur (Resim-12). Bu cephede önceleri birinci kattaki odalara direkt olarak girişi sağlayan tek kanatlı bir kapı bulunduğu konutun yan parselindeki komşuları ile yapılan görüşmelerde dile getirilmiş ancak duvarda herhangi bir iz tespit edilememiştir. Sağ yan cephe de 815 nolu parsele bitişiktir.

Konuta giriş, ahşap çift kanatlı bir kapı ile sağlanır. Kapı, ön cephenin sağ köşesine yakın bir konumdadır. Dikdörtgen planlı bu alan kapalı avluyu[20] oluşturur ve zemini taş döşemelidir. Giriş kapısının karşısında yan yana iki adet ahır yer almaktadır. Giriş kapısının sağındaki kısa kenarda günümüzde kapatılmış olan bir kapı mevcuttur ki buradan komşu parselin avlusuna geçildiği, komşu parselde ikamet eden köy sakinleri tarafından teyit edilmiştir. Kapalı avlunun kuzeybatı köşesinde yer alan ahşap merdiven ile üst kattaki sofaya ulaşılır (Resim-13).

Birinci katta dış sofanın kemerli açıklıkları, sokağa ve sokağın bir alt kotunda yer alan bahçeye bakmaktadır. Dikdörtgen planlı sofa zemini, ahşap döşemelidir (Resim-14).

Sofadan konutun iki odasına ayrı ayrı kapılardan geçilmektedir. Odalar, kemerli açıklıkların gerisinde ahırların üzerine denk gelecek biçimde yan yana yer almaktadır. Merdivenin gerisindeki ilk oda, yan yana iki pencere ile "hayat" [21] tan ışık almaktadır. İkinci odanın penceresi ise niş içerisindedir ve iki pencere genişliğinde tek bir pencere olarak tasarlanmıştır. Odaların tavan döşemeleri dökülmüş vaziyettedir. Konuttaki odalarda dolap izlerine rastlanmıştır. Fakat dolaplar günümüze ulaşamadığından, tipleri ve süslemeleri hakkında bilgi edinilememiştir. Yüklük, gusülhane, sergen, ocaklık gibi ahşap öğeler zarar görmüştür. Konutun oda pencereleri ile zemin kattaki kapatılmış olan pencereden başka aydınlatması yoktur. Kapılar basit ahşap doğramalıdır.

[20] Darkale Evlerinde iki tip avlu görülmektedir; Birincisi üzeri açık, içerisinde çeşme, fırın gibi birimleri olan, ahır barındıran ön cephede giriş kapısının boyu ile bir yüksek bahçe duvarları bulunan diğer sınırları komşu evin yan duvarlarının oluşturduğu avlulardır. İkincisi; içerisinde yine çeşme, wc, ahır gibi birimler bulunduğu halde ahıra geçiş mekanının da üzerinin kapalı olduğu tiptir.

[21] Hayat: Çevrili yer anlamına gelen Arapça bir sözcükten gelen "hayat" kelimesi, birçok bölgede farklı kullanım alanlarını ifade eder. Darkale'de sofa'ya verilen addır.

Katalog No: 2

Evin Adı: Kamiller Evi

Çizim No: 2

Resim No: 15-21

Plan Tipi: Dış sofalı ve köşklü tiptedir[22] (Çizim-2).

Tescil Bilgisi: İzmir II Nolu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 22.11.2012 'de, 1528 no'lu kararı ile tescil edilmiştir.

Adres: Darkale Mahallesi, 8 numara, 5 pafta, 849 parselde yer alır.

Ayrıntılı İnceleme: Kargir yapı, zemin + bir katlıdır. Özel mülkiyettedir ancak günümüzde kullanılmamaktadır.

Batı yönden cephe alan konutun beden duvarları, kaba yontu taş malzeme ile örülmüştür. Taşlar arasına yatay şekilde yerleştirilmiş ahşap hatıllar bu konutta da karşımıza çıkmaktadır. Konuta kuzeybatı köşeden çift kanatlı ahşap kapı ile girilmektedir. (Resim-15) Duvarın bitiminden sonra saç ile kaplanmış olan sofa korkulukları cephede görülür. Korkuluklar dışarıdan alüminyum malzeme ile kaplanarak dış etkenlere karşı koruma altına alınmıştır. Sofa açıklıkları kemersiz, düz satıhlıdır. Korkuluklar üzerindeki kare formlu ahşap dikmeler sofanın bölmeler ile dışa açılmasını sağlar. Açıklıkların sonlandığı bölüm yine ahşap kaplama bir saçak "Tura" ile devam etmektedir. Bu ahşap saçaktan sonra 15-20 cm uzunluğunda bir saç bölüm ile ikinci bir saçak oluşturulmuştur. Cephe beşik çatı ile sonlandırılmıştır (Resim-16).

Sol yan cephe, köşede yer alan giriş kapısından 1-1.5m sonra komşu parsele bitişir. Arka cephe ise kot farkından dolayı taş döşemeli sokak ile hemen hemen aynı seviyededir (Resim-17). Beşik çatının bir yatay kenarı olduğu gibi görülebilmektedir. Çatının Marsilya tipi kiremitleri mahyaya kadar toplanmıştır ve burası oluklu saç ile

[22] S.Hakkı ELDEM, *age.*,s.17.

kaplıdır. Sağ yan cephe de komşu parsele bitişik olduğundan sağırdır.

Taş döşeme zeminli mekanda iki adet ahır bulunur (Resim-18). Burada ocak, çeşme gibi avlu öğeleri de mevcuttur. Birinci kata çıkılan merdiven iki kademelidir. İlk sekiz basamaktan sonra zeminden 1.5 -2 m yükseklikte -ara kat- bir oda yer alır. Oda kapısının önünde düz bir alan oluşturan merdiven daha sonra yukarı doğru devam eder (Resim-19). Odanın sokağa bakan cephesinde iki adet giyotin pencere vardır. Pencereler dışarıdan ahşap kepenklidir. Odanın zemini ve tavanı da yine ahşap malzeme ile kaplıdır.

Dikdörtgen planlı sofada, zeminden 30-35 cm yükseklikte bir köşk bölümü mevcuttur. Köşk, bu kata çıkışı sağlayan merdivenin hemen sağında yer alır. Burası sokağı görecek şekilde kuzeybatı köşede yer alır ve kareye yakın planlıdır. Köşk' ün kendine ait korkulukları vardır. İçeriden iki kare açıklığı kaplayacak genişlikte olan köşkün ön cephesi ahşap kafesler ile yarıya kadar kapatılmıştır (Resim-20). Sofanın gerisinde yan yana iki oda bulunmaktadır. Genellikle diğer Darkale konutlarında sofa tavanı kaplamasız bırakılırken bu konutta sofanın tavanı geçmeli tarzda ahşap malzeme ile kaplıdır. Zemin ve diğer doğramalar da ahşaptandır.

Birinci kattaki iki odanın ikişer penceresi vardır. Pencereler ahşap kasalı, giyotin tiplidir. Dışarıdan ahşap kepenkleri mevcuttur. Oda tavanları yıkılmış olduğundan odalarda tavan göbeği olup olmadığı tespit edilememiştir. Odalardaki çift sıra sergen raflar, ocaklıklar ve nişler sade bir yapı gösterir (Resim-21). Bazı Darkale konutlarında olduğu gibi oymalı değildirler.

Katalog No: 3

Evin Adı: Şabanlar Evi

Çizim No: 3-4

Resim No: 22-36

Plan Tipi: İç Sofalı tiptedir[23](Çizim-3,4).

Tescil Bilgisi: İzmir II Nolu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 23.02.1984 tarihli ve 134 nolu kararı ile tescillenmiştir.

Adres: Darkale mahallesi, 13 numaradadır. 5 pafta, 851 parseldedir.

Ayrıntılı İnceleme: Orta sofaya açılan üç odası bulunur. Zemin + bir katlıdır. Günümüzde kullanılmamaktadır.

Ön cephede, giriş kapısı tek kanatlı demir kapı olarak muhdestir. Cephede kapı üzerinde ve yanlarında taş örgü duvar tuğla ile tamamlanmıştır (Resim-22). Buranın üzerinde sofanın zemini oluşturan ahşap karkas sitemi görülür. Batı yöndeki Şahnişin, 850 parsele ait odanın üzerine oturur. Önden bakıldığında tek bir evin cephesi gibi algıya sebep olan bu uygulamaya Darkale'de 882 ve 884 parsellerde de rastlamak mümkündür.(884 parselin avlu giriş kapısı üzerine 882 'nin sofası yerleştirilmiştir) (Resim-23). Ön cephede zemin kattaki odanın cephesi sıvasız iken üst kattaki şahnişin beyaz sıvalıdır (Resim-24). Dört adet ahşap kapaklı ve ahşap şebekeli penceresi vardır. Çatının hemen altında ise yine dört adet tepe penceresi bulunur. Ortadaki iki tepe penceresinin arasındaki sıvalar dökülmüş ve bağdadi çıtaları açığa çıkmıştır. Kuzey cephedeki işlemeli saçak kaplaması bu cephede günümüze ulaşamamıştır. Saçak kaplamasız olarak çatıya bağlanır. Şahnişin 850'deki odanın daha küçük boyutlu oluşu sebebiyle tam kuzeybatı köşeden bir eliböğründe ile desteklenmiştir.

Kuzey (yan) cephe kot farkından dolayı iki sokağın üzerine inşaa edilen 851 parselin bu özelliği Kuzey cephede kendini göstermektedir. En aşağı kottaki sokakta

[23] S.Hakkı ELDEM, *age.*,s.17.

851 parselin taş örgü beden duvarı ve bunun üzerindeki "Şahnişin" in bu cephesinde de kalem işi süsleme mevcuttur (Resim-25). Yapının tam köşesinde bir adet ahşap şebekeli, kafesli pencere bulunur. Bunun solunda beş fasadlı ocaklık dışarı taşarak kendini gösterir. Şahnişin bu cephede de biri uzun diğeri daha kısa olan payandalar ile desteklenir. Odanın duvarı sofa açıklığına kadar devam eder. Sofa burada sadece düşey dikdörtgen bir pencere açıklığı kadar dışa açılır. Bu bölümün altından daha yüksek kottaki sokak yani konutun girişinin bulunduğu "kapı altı" uygulaması yer alır. Bu kapı altından geçilince 855-856 ve 845 parsellere ulaşılır (Resim-26). Sofa açıklığından sonra dış duvar örgüsü arasındaki ahşap hatıllar ile birlikte doğuya doğru devam eder. Arka cephe ise 853 ve 852 parsellere bitişiktir.

Güney (yan) cephede konutun birinci katının yer aldığı yüksek kottaki bu cephesi 855 parsele bitişik olduğundan sağırdır. Diğer kottaki sokak yönünden de 850 parsele bitişik olunduğundan herhangi bir yüzey-cephe görünümü mevcut değildir. Bu cepheden bakıldığında sadece orta sofanın kesiti, kapı altı uygulamasının güney görünümü izlenebilir.

Tek kanatlı demir kapıdan girildikten sonra küçük bir avlu ile karşılaşılır. Burada ahır ve depo olarak kullanılan üç mekan yer alır. Giriş kapısının hemen sağında yer alan ahşap merdiven ile birinci kata ulaşılmaktadır.

Orta sofa bir yönden sokağa, batı yöne bakmakta, bir de kuzey cepheden dar bir açıklık ile sokağı görmektedir. Sofanın ahşap geçmeli kafesleri, zemine konulmuş ve onların yerine ahşap pencere kasaları uydurularak, açıklıklara yerleştirilmiştir. Merdivenden çıkılınca birinci katta üç adet oda bulunur. Odalar sofa etrafında konumlandığından "Orta Sofalı" olarak gruplandırabileceğimiz konut, şahnişin odası ile göz doldurur. Merdivenin gerisindeki birinci oda; kündekari tekniğinde yapılmış, geometrik desenli kapısı ile dikkati çeker. Kapının sağındaki iki pencereden biri ahşap şebekeli diğeri ise ahşap parmaklıklıdır. Pencereler dört bölmelidir (Resim-27). Odadaki ocaklığın arka duvarı göçmüştür. Kapının arkasında gusülhane ve yüklük

bulunur (Resim-28). Yüklüğün bitiminde küçük bir kapı ile geçilen "izbe" (sığınak) vardır (Resim-29). Oda oldukça hasarlıdır, duvarlarda çatlaklar ve tavan kaplamasında sökülmeler görülür. Tek sıra olduğu gözlenebilen Sergen, sıva ile kapatılarak örtülmüştür. Ocağın bulunduğu duvar ile izbenin bulunduğu duvarın köşesinde iki kapaklı, bir dolap vardır. İzbenin olduğu duvara da küçük bir pencere nişi açılmıştır.

Sofada yer alan ikinci oda ise tek pencerelidir. Pencere ve kapıda sivri tip alınlık görülür. Bu kapı tablalı, pencere ise yine ahşap şebekeli ve dışarıdan da ahşap kepenklidir. Pencere ile kapı arasında bir insan boyu yüksekliğinde bir adet meşalelik vardır (Resim-30). Bu odanın ocaklık duvarı sağlam olmakla birlikte tavanı oldukça hasar görmüştür. Sergenler iki sıra halindedir. Kapının hizasındaki duvarda ise yüklük görülür. Ocaklığın her iki yanında da meşalelikler bulunmaktadır (Resim-31).

Sofadaki üçüncü oda; batı cephedeki şahnişin odasıdır. Yine sivri alınlıklı kapısı tablalıdır ve üzerinde "Asar-ı Atika" damgası[24] vardır (Resim-32/33). Oda tavandaki çarkıfelek motifi ile göz doldurur (Resim-34). Dış cephede kalem işleri ile kendini gösteren tepe pencereleri içeride sıvanarak kapatılmıştır (Resim-35). Dıştan beş fasadlı ocaklık kuzey yöndeki duvarda yerini alır. Sergenler oda giriş kapısı ve ocaklık duvarında iki sıra olarak devam eder. Oda kapısının hemen arkasında yine gusülhane ve yüklük bulunur (Resim-36). Bu oda ve karşısındaki odanın tavanları ahşap geçme tavandır.

Üç odaya geçit veren sofa, güney ve güneybatı köşeden açık, kuzey yönden ise sadece bir pencere açıklığı ile biçimlenir. Sofanın ahşap kafesleri halen mevcut fakat atıl olarak sofa zemininde tutulmaktadırlar. Ahşap doğramalı sofa zemininde kareye yakın bir kapak yer alır. Buradan hayvanların bulunduğu ahırlar ile bağ kurulduğu gözlenir. Birinci katta, sofadan Batıdaki odaya geçildiğinde buradaki odanın Batı ve Kuzey cephesi görülmeye değerdir. Günümüzde Darkale'de sadece bu odanın dış

[24] Asar-ı Atika : Osmanlıca'da "eski yapıtlar" anlamına gelir. Osmanlı hükümetinin 1884 yılında çıkardığı nizamname ile, imparatorluktan dışarı tarihi eserlerin çıkartılmasını yasaklayan kanundur.

cephelerinde görülen kalemişleri Barok tarzındadır. Şahnişin odası olarak anılan odanın Batı yöndeki tepe pencereleri arasında mavi kurdaleler içerisindeki çiçek buketleri ve bordürler saçak altlarında devam eder.

Oda pencereleri dörder bölmeli, ahşap kafesli, parmaklıklı ve kepenkli olarak çeşitlenir. Tek pencereli olan odanın, pencere çerçevesi üçgen alınlıklıdır. Batı cepheye bakan şahnişin odasının dört penceresi de dört bölmeli, ahşap şebekeli ve kepenklidir. Bunların üst seviyesinde daha küçük boyutlu dört adet tepe penceresi yer alır. Bunların camları da çapraz olarak yerleştirilen çıtalar ile bölümlenmiştir. "Şahnişin" in kuzey cephesindeki tek pencere ise ahşap kepenk yerine sadece ahşap şebeke ve ahşap kafes ile korunmaktadır. Şahnişinin alt katındaki odanın ise biri kuzeyde ikisi batıda yer alan üç penceresi vardır. Bunlar da ahşap kepenkli ve dört bölmelidirler.

Konutun ana giriş kapısı, ahşap kapı yerine muhdes bir demir kapı ile değiştirilmiştir. Orijinal değildir. Birinci kattaki oda kapılarından biri, "Asar-ı Atika" damgalı, tablalı ve üçgen alınlıklıdır. Diğer bir oda kapısı, kündekari tekniğinde, geometrik geçmelidir. Başka bir oda kapısı da tablalı ve üçgen alınlıklıdır.

Konuttaki dolap, niş ve yüklükler sade yapılıdır. Sergenler iki sıralıdır. Ocaklık yanlarında ve "Hayat" ta meşalelikler görülür.

Katalog No: 4

Evin Adı: Körpeler Evi

Çizim No: 5-6

Resim No: 37-42

Plan Tipi: Dış sofalı, bir ucu odalı tip[25] (Çizim-5,6)

Tescil Bilgisi: İzmir II Nolu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 23.02.1984 tarihli ve 134 nolu kararı ile tescil edilmiştir.

Adres: Darkale Mahallesi no 11'de yer alır. 5 pafta, 852 parseldedir.

Ayrıntılı İnceleme: Konutun günümüzde sadece zemin katı kullanılmaktadır. Kagir olarak inşaa edilmiştir. Dış sofalı plan tipinin alt grubu olan "dış sofalı bir ucu odalı" örneklerdendir. Ara kat ile birlikte iki katlı olan yapı, zemin katında oldukça fazla müdaheleye maruz kalmıştır. Ancak yine de komşusundaki 851 parselin özgün görünümü ve onunla kurduğu ilişki itibarı ile önem arz etmektedir. Konut avluludur, avluda ocak, depo ahır gibi birimler yer alır.

Ön cephede bir adet sivri kemerli çeşme, bir adet tek kanatlı ahşap ahır kapısı ve demir iki kanatlı giriş kapısı görülür. Ahır kapısının üzerinde bir oda vardır odanın pencere kasası pvc malzeme ile değiştirilmiştir. Bahçe duvarları seviyesindeki taş duvarlar badanalı ve sıvasız iken birinci kat seviyesindeki odanın duvarları sıvalıdır. İkinci kattaki sofa cephesinde ise sol tarafta iki küçük dört bölmeli pencere görülür. Daha sonra biri daha geniş olan üç kemer sofa açıklığını oluşturur. En sağda ise dışa taşkın olarak yer alan (şahnişin) oda, daha büyük boyuttaki dikdörtgen iki penceresi ile görülür (Resim-37).

Konutun güney cephesi 851 parsele bitişiktir. Kuzey cephe ise birinci kat seviyesine kadar taş örgü duvar ile örülüdür ve komşu parselden bağımsız olarak inşaa edilmiştir. İkinci kat duvarı ise bağdadi tekniğindedir ve dıştan sıvalıdır. Burada bir de tuğla ile örülerek kapatılmış pencere vardır. Komşu parsel ile arada yaklaşık 1-1,5

[25] S.Hakkı ELDEM, *age.*,s.18.

m'lik bir mesafe vardır buradan su tahliye yolu verilmiştir (Resim-38).

Taş döşemeli olduğu anlaşılan üzeri açık avlunun zemini günümüzde beton ile kapatılmıştır. Girişin hemen sağında bir ocak bulunur. Giriş kapısının karşısında bulunan başka bir iç kapı ile zemin katın kapalı avlusuna girilir. Burada depo olarak kullanılan bir ahır, yine günlük kullanıma uygun bir oda (Resim-39) ile mutfak, banyo, ve tuvalet bulunur. Konutun bu bölümleri, kalabalık aile yapısı dağıldıktan sonra tek veya iki kişinin yaşamına uygun olacak şekilde yeniden düzenlenmiştir. Mutfağın kuzeydoğusundan ahşap merdivenler ile üst katlara ulaşılır. Buradaki ara katta bir oda yer alır.

İkinci katta sofaya açılan altı oda mevcuttur. Bunlardan ikisi orijinal olmayıp sonradan sofa alanının küçültülmesi ile elde edilmiştir (Resim-40). Sofa önceleri yuvarlak kemerlerle bağlanan ahşap sütunlar ile dışa açılıyor idi. Açıklıklar ahşap kafesler ile kapatılmıştı. Günümüzde hala üç kemeri gözlemlenen bu sistem yapıya hareketlilik katmaktadır.

Şahnişin odası sofadan yaklaşık 30 cm' lik bir çıkma yapar. Sofa açıklıkları demir doğramalı cam pencereler ile sonradan kapatılmıştır. Şahnişin odası pencereleri, ahşap kasalı orijinal, alınlıklı ve gösterişlidirler. Altı bölmelidirler, üstteki iki camları sabittir.

Odaların tavanları geçmeli tarzdadır, tavan göbeği bulunmamaktadır. Dolap, niş, sergen gibi unsurlar mevcuttur. Ocaklık, yüklük, gusülhane gibi bu ahşap detaylar sade ancak kültürel değer açısından önemli öğelerdir (Resim-41). Orijinal olan odaların pencereleri "giyotin" tarzlıdır. Yapı genelinde kapılar güncel malzeme ile değiştirilmiş olup, özgün kapılar ikinci katta gözlenmektedir (Resim-42).

Katalog No: 5

Evin Adı: Şahanlar Evi

Çizim No: 7

Resim No: 43-52

Plan Tipi: Dış sofalı tiptedir[26] (Çizim-7).

Tescil Bilgisi: Konut tescillidir **.**

Adres: Darkale Mahallesi, 117 numarada yer alır. 5 Pafta, 951 parseldedir.

Ayrıntılı İnceleme: Konut, zemin + iki katlıdır. Birinci kat ara kat olarak tek bir oda ve önündeki merdiven boşluğundan ibarettir. Dış sofalı plan tipindedir. Oldukça harap durumdaki konut günümüzde kullanılmamaktadır. Diğer Darkale Evleri'nin kültürel özelliklerini taşımaktadır.

Sokağa paralel olan ön cephede, tek kanatlı ahşap bir kapı bulunur. Kapının üst seviyesinde yatay dikdörtgen küçük bir pencere açıklığı görülür. Bu pencere, ara kattaki kışlık odanın penceresidir. Taş malzemeli beden duvarları, arasına hatıllar atılarak sofa çıkmasına kadar örülmüştür. Sofa çıkması, sokağın eğimine paralel olarak gönyelidir. Sofa, taş örgülü beden duvarına dayanmış 4-5 eliböğründe ile desteklenmektedir. Kare formlu beş açıklıktan oluşan sofanın ahşap korkulukları teneke parçaları ile kaplanmıştır. İçeride ise bu korkuluk bölümü sıvalıdır. Ön cephe, açıklıkların bitimindeki ahşap tura bölümünden sonra çatı saçağı ile biter (Resim-43).

İki kanatlı ahşap giriş kapısı kuzey cephededir. Bu cephede dış sofanın geniş ucu haricindeki bölümler taş örgü ile çatıya kadar örülmüştür. Sofa yan cephesinde ise düşey dikdörtgen bir pencere açıklığı ve ahşap bulaşıklık birimi görülür. Bulaşıklık birimi dışındaki pencereli bölüm sıvalıdır. Kapının üzerinde ikinci kat seviyelerinde ahşap parmaklıklı başka bir düşey dikdörtgen pencere daha yer alır. Pencereden sonra taş örgü duvar yaklaşık 20 cm daha devam ettikten sonra çatı mertekleri görülür.

[26] [26] S.Hakkı ELDEM, *age.*,s.17.

Mertekler üzerinde yer alan “kıygan taş” dizisi önceden burasının toprak damlı olduğunun belirtisidir (Resim-44). Konutun arka cephesi 950 parsel ile bitişik, sağ yan cephesi (güney) ise 952 parsel ile bitişik olduğundan sağırdır.

Zemin kata girilince kapalı avlunun kuzeydoğu köşesinde bir ocak yer alır. Ocağın yanında büyükçe bir küveti andıran sepet örgülü erzak teknesi vardır. Taş döşemeli zemin, teknenin bulunduğu alanda ve merdiven başlangıcında seki şeklinde yükselmektedir. Giriş kapısının tam karşısındaki duvarda köşede bir niş bulunur. Ara kata ve oradan da birinci kata çıkışı sağlayan merdiven, giriş kapısının karşısındaki duvarda, bir kenarı duvara bitişik olarak bulunur. Merdivenin arkasında kalan güneybatı köşeden bir kapı ile ahır bölümüne geçiş sağlanır. Giriş kapısının sağında kalan alanda ise wc vardır (Resim-45).

Merdivenden çıkılınca sola doğru açılan küçük bir kapı ile kışlık odaya girilir. Odanın en dikkat çekici yönü alçak tavanlı olması ve ortasında genişçe bir dikmenin bulunmasıdır. Tavan kaplamasızdır(Resim-46). Ahşap kapaklı ve niş içerisindeki küçük oda penceresinin sağında bir ocaklık bulunur. Ocaklık üçgen alınlıklıdır (Resim-47). Odanın zemini ahşap kaplamalı, duvarları sıvalıdır. Oda kapısının karşısında güney yöne doğru uzanan, birinci kata çıkışı sağlayan bir merdiven daha vardır (Resim-48) . Bu iki merdivenin birleştiği alanda ahşap doğramalar ile küçük bir iç balkon oluşturulmuştur. Bu balkon kapalı avluya bakmaktadır (Resim-49).

Birinci kata çıkıldığında merdivenin bitiminde ahşap bulaşıklık birimi yer alır. Bunun solunda düşey dikdörtgen pencere açıklığı görülür. Sofanın zemini ahşap doğramalıdır. Duvarlar bağdadi, üzerleri sıvalıdır. Tavan kaplamasız olduğundan çatı kontrüksiyonu açıkca izlenebilmektedir (Resim-50). Uzun dikdörtgen planlı dış sofanın gerisinde iki oda bulunmaktadır. Merdivenin gerisindeki ilk oda ahşap şebekeli tek penceresi ile sofadan ışık almaktadır. Giriş kapısı yuvarlak kemerlidir (Resim-51).

İkinci oda, yanyana duran ikiz pencereleri ile sofadan ışık almaktadır. Giyotin çalışan ikiz pencerelerde günümüzde ahşap şebeke görülmez. Giriş kapısı tablalıdır. Ocaklıklı ve çift sıra sergenlidir (Resim-52). Kapı arkasında gusülhane ve yüklük bulunur. Odaların tavanları ahşap kaplamalıdır.

Katalog No: 6

Evin Adı: Hasancıklar Evi

Çizim No: 8-9

Resim No: 53-57

Plan Tipi: Dış sofalı plan tipindedir (Çizim-8,9).

Tescil Bilgisi: Konut tescillidir.

Adres: Darkale Mahallesi, 33 numarada yer alır.

Ayrıntılı İnceleme: 5 pafta 873 parseldeki konut, kentsel sit alanı içerisindedir. Dış Sofalı plan[27] tipindedir. Konut kullanılmaktadır. Girişi 872 parselden geçilerek yapılmaktadır. Burası konuta ait iken günümüzde mülkiyeti başka bir şahısa devredilmiştir. Konutun küçük bir bahçesi mevcuttur, avluludur.

Ön cephede 872 parselin kemerli sofası dikkati çeker. Asıl konutumuzun alanını oluşturan 873 Parselde ise günümüzde kemer bulunmamaktadır. Bunun yerine cephede üç adet birbirinden bağımsız pencere görülür. Pencerelerin etrafındaki duvarlar beyaz badanalı ve sıvalıdır. Eşit aralıklarla konumlanmayan pencerelerden sonra en solda konutun eski düzenini yansıtan açık dış sofanın pencereli hali karşımıza çıkar. Üç büyük açıklık pencereler ile kapatılmıştır (Resim-53).

Kuzey cephe 878 parsele bitişik olduğundan sağırdır. Konutun girişinin bulunduğu Güney cephesi ise iki kanatlı kapı genişliğindeki yola bakar (Resim-54). Kapının üzerinde ise bir bölümü yenilenmiş olan 872 parselin tuğlalı duvarı görülür.

Arka cephe, alçalarak devam eden sokağın kenarlarını oluşturacak şekilde (35-100cm) beyaz badanalı taş örgü duvar ile örülüdür. Duvar üzerindeki kırma çatının

[27] S. Hakkı ELDEM, *age*.,s.26.

kiremitleri Marsilya tiplidir.

872 parsel ile birlikte iki kapıdan geçildikten sonra 873 parselin avlusuna ulaşılır. Uzun dikdörtgen planlı avluda wc, çeşme, ahır gibi birimler mevcuttur. Orijinali taş döşeme olan zemin beton ile kapatılmıştır (Resim-55). Girişe göre avlunun sol yan cephesinin bir bölümü küçük bir bahçeye açılmaktadır. Burada fırın-ocak bulunur.

Avlunun kuzeydoğu köşesinden ahşap merdiven ile birinci kata çıkılmaktadır. Burada birkaç oda ile mutfak yer alır. Dikdörtgen plan Batıya doğru devam ettiğinde iki üç basamak yüksekte yer alan sofa bölümü gelir. Sofanın gerisinde yer alan tek oda, ocaklığı dışında orijinal özelliklerini sürdürmektedir. Ancak oda kapısı arkasındaki gusülhane ve devamındaki yüklük, iki sıra halinde duvarları dolaşan oymalı sergenler günümüzde işlevsiz bırakılmıştır (Resim-56).

Dikdörtgen planlı sütunlar ile bölümlenmiş sofa açıklıkları pencereler ile kapatılmıştır (Resim-57). Konutta herhangi bir çıkma yoktur. Odalarda geçmeli tavan kaplaması görülür. Dolap, niş, yüklük, gusülhane, sergen gibi bölümler mevcuttur.

Konutta, dış sofanın pencereli olarak görülen orijinal kısmındaki odada, sergen rafların çentik şeklindeki oymaları haricinde süsleme görülmez.

Katalog No: 7

Evin Adı: Hacı Hafızlar Evi

Çizim No: 10-11

Resim No: 58-62

Plan Tipi: İç sofalı tiptedir[28] (Çizim-10,11)

Tescil Bilgisi: İzmir II Nolu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 23.02.1984 tarihli ve 134 nolu kararı ile tescil edilmiştir.

Adres: Darkale Mahallesi, 66 numarada yer alır. 5 pafta 889 parseldedir.

Ayrıntılı İnceleme: Tescilli yapıya ait parsel alanı yaklaşık 285 m² olup, Bunun yaklaşık 195 m² si yapı alanı, yaklaşık 90 m² 'lik kısmı ise bahçe olarak kullanılmaktadır. Bahçe veya açık-dış avlu diyebileceğimiz kısım parselin kuzey kısmında bulunur ve bu alanın bir kısmı yapıya kuzey yönünden yaklaşımı sağlayan patika yol şeklinde kullanılır. Bu alan sadece doğu ve kısmen kuzey yönünde eğimi tutacak şekilde istinat duvarlarıyla sınırlanmıştır. Yapı, parselin güney ve doğu sınırlarını belirler biçimde yerleşmiştir. Zemin ve ara kat ile birlikte bir katlıdır (Resim-58). Konut günümüzde kullanılmamaktadır, 2015 kışında avlu duvarı bitişik olduğu 890 parsele de zarar verecek şekilde yıkılmış ve onarım görmüştür.

Köşe parselde yer aldığından dolayı cephesi üç fasadlıdır. (Batı, Güney ve Doğu yönlerden cephe almıştır) Pencereler ahşap kepenklidir. Giriş kapısının da bulunduğu Batı cephe taş örgülü, düz duvardan ibarettir. İki kanatlı ahşap kapının üzerinde küçük bir sundurma bulunur. Kuzey cephe olduğu gibi 890 parsele bitişiktir. Arka cephe ise kuzeydoğuya bakmakta ve küçük bir bahçe ile sonlanmaktadır.

Bir cumba şeklinde sokağa dahil olan Güneydoğu cephede, üç fasadlı şahnişin odası kendini belli eder. Darkale' deki çoğu konutta cumbanın payandaları açık

[28] S. Hakkı ELDEM, *age.*,s.17.

bırakılmış iken burada sıva ile kapatılarak daha derli toplu bir görünüm elde edilmiştir. Bu cephede ikisi ortada diğer ikisi de yanlarda olmak üzere ahşap kepenkli dört pencere bulunur. Pencerelerin etrafında da ahşap tahtalar yatay olarak çakılarak, şahnişin odasının vurgusu dış cephede tamamlanmıştır. Daha sonra zikzak motifli saçak kaplaması yer alır. Eğimli olarak aşağı doğru devam eden sokakta Şahnişin'in sağ alt köşesine denk gelen tek kanatlı ahşap depo kapısı görülür. Bunun üst kotunda ise 35-40 cm genişliğinde, dışa taşkın, tek pencereli odanın bu kez açıkta bırakılan payandalarla desteklendiğini görürüz. Bu odanın cephesi de beyaz sıva ile kapatılmıştır. Taş örgü beden duvarları ise sokağın eğimine göre alçalarak devam eder.

Yapı kuzey güney doğrultusunda eğimli bir arazide bulunur. Yapıya ana giriş güney cephesinde bulunan ahşap iki kanatlı bir kapı ile sağlanır (Resim-59). Bu kapıdan içeri girildiğinde karşımıza avlu çıkar. Bu mekan zemin kat seviyesinde bulunan tüm mekanlarla ilişkili olduğu gibi, birinci kata çıkışı sağlayan ahşap merdiveni de barındırır. Güney yönünden avluya girip Kuzey yönüne ilerlediğimizde zemin, kısım kısım kademelenerek hafifçe alt kotlara iner. Avlunun kuzey sınırında basık bir kapı ve bir kaç basamakla, bir mekana geçilir. Bu mekandan kuzey yönündeki bahçeye çıkış bulunur. Zemin katta bulunan bir diğer mekan, direkt olarak kuzey yönündeki bahçeyle ilişkilidir. Zemin katta bulunan mekanların genel olarak depo ve hayvan barınağı olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Bunlardan biri istisna olarak zemin kattaki ana yaşama mekanıdır. Hela ise bugünkü görünümüyle muhdes bir oluşumdur.

Yapıda kot farklılıklarından dolayı farklı kotlarda iki ayrı mekan daha bulunur. Bunlardan biri zemin ve birinci kat seviyesi arasında bir kotta yer alır. Buraya zeminden ahşap bir merdivenle çıkılır (Resim-60). Merdiven günümüzde tamamen tahrip olmuştur. Diğer bir mekan ise doğu cephesi yönünde, girişi doğu cephesinden bir kapı ile sağlanan zemin ve doğu cephesi sokak kotu arasında konumlanır. Bu iki mekandan biri oda diğeri ise hayvan barınağı veya depo olarak kullanılmış olduğu izlenimini uyandırır.

Yukarıda sözü edildiği üzere birinci kata zemin katta bulunan ahşap bir merdivenle ulaşılır. Merdivenden bu kata çıktığımızda bir sofa ile karşılaşılır. Bu sofa birinci katın ana yaşam ve sirkülasyon mekanıdır (Resim-61). Sofaya iki oda açılır, odaların pencereleri ahşap kepenkli ve parmaklıklıdır. Oda duvarları üzerinde ahşap tabaklıklar (sergen) yer alır. Odalardan biri güneye bakar, üç fasadlıdır. Pencereler içten ahşap geçme parmaklıklıdır.

Sofanın kuzey ve kısmen doğu cephesi açıktır. Bu açıklık üstü örtülü kenarları parapetli bir teras şeklindedir. Şahnişin odasındaki pencereler, dışarıdan ahşap kepenkli ve içten de ahşap parmaklıklıdır. Saçaklarda ahşap zikzak motifi görülür. Odalarda tavan süslemesi görülmez. Odalarda dolap, sergen, niş, gusülhane , ocaklık gibi ahşap öğeler görülür.

Yapıda zemin kat seviyesindeki kapılar genel olarak basit ahşap çakma kapılar olup ana giriş kapısı bölgenin tipolojik özelliklerini yansıtan nispeten nitelikli bir çakma kapıdır. Zemin kat seviyesinde bir kaç tane muhdes ahşap kapı da gözlenir. İkinci kat seviyesindeki kapılar ise daha işçilikli ahşap tablalı kapılar olup özgün niteliklidir.

Genel olarak özgün ve işçilikli kapı ve pencerelere birinci kat seviyesinde rastlanılır diyebiliriz. Birinci kat seviyesindeki pencereler ahşap doğramalı dışarıdan ahşap kepenkli, ahşap lokma parmaklıklı pencerelerdir. Ahşap elemanlarda zamana ve dış etkenlere bağlı bozulma kapı ve pencerelerde de izlenir.

Yapı içerisinde Zemin kattan birinci kata çıkışı sağlayan ahşap merdiven özgün nitelikte ahşap limon kirişli açık rıhtlı ahşap basamaklı ve profilli ahşap korkuluklu bir merdiven olup asli özelliklerini günümüze kadar taşıyabilmiş durumdadır. Zemin kattaki mekandan odaya çıkışı sağlayan diğer ahşap merdiven ise harap durumdadır.

Zemin kattaki tavanlarda, üst katın döşemesini taşıyan ahşap kirişler görülürken, birinci kat tavanları bütün mekanlarda çıtalı ahşap kaplamalı olup ciddi hasarlıdır.

Yapı genelinde üst örtüde, üç özellik dikkati çeker; bunlardan birincisi düz toprak dam kısımlar, (Resim-62) ikincisi oluklu galvaniz levha kaplı kısımlar ve birinci kat cumbalı odanın üst örtüsü alaturka kiremit kaplamadır. Yapının tamamının özgün halde düz toprak damlı olduğu düşünülmekle beraber oluklu galvaniz levha ve alaturka kaplamanın süreç içerisinde kazanılan ekler olduğu gözlenir.

Süsleme olarak zikzak desenli saçak kaplamaları, şahnişin odasındaki mimari ahşap öğeler sayılabilir.

Katalog No: 8

Evin Adı: Kayımlar Evi

Çizim No: 12-13

Resim No: 63-66

Plan Tipi: Dış sofalı plan tipindedir [29](Çizim-12,13).

Tescil Bilgisi: İzmir II Nolu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 23.02.1984 tarihli ve 134 nolu kararı ile tescil edilmiştir.

Adres: Darkale Mahallesi, 5 pafta 898 parselde yer alır. Kapı numarası 27 'dir.

Ayrıntılı İnceleme: Yaklaşık 218 m² lik bir alana sahip olup üzerinde bulunan yapı günümüzde önemli ölçüde tahrip olmuş bir durumdadır. Yapı günümüzde bir harabe görünümünde olup arazinin ne kadarı yapı alanı olarak kullanıldığı tam olarak anlaşılamamakla birlikte mevcut durumdan ve izlerden hareketle arazinin yaklaşık 2/3 'ne oturuyor görünümdedir.

Geçmişte zemin ve üzeri bir kat olarak tek katlı bir yapı olduğu anlaşılmakla beraber günümüzde sadece zemin kat seviyesi sokaktan cephe olarak izlenmektedir (Resim-63). Yapının içine girmek mümkün değildir. Yapı içine doğru çökerek yıkıntı ve moloz yığını haline gelmiştir. Girişe göre sol yan cephe 897 parsele bitişik olduğundan sağırdır. İki kademeli olarak görülen arka cephe ise günümüzde yine yıkılmış olan 906 parsele komşu idi (Resim-64). 906 parseldeki konut bugün mevcut olmadığından yapının bu cephesindeki yıkık alan açıkça gözlemlenmektedir. Girişe göre sağ yan cephe de 899 parsele bitişik olduğundan yine sağırdır (Resim-65).

Zemin kat, içine girilmemekle birlikte kapı ve pencere aralığından gözlenebildiği kadar bölgenin yapı tipolojisine uygun, kapı girişinden itibaren geniş bir sofa ve sofayla ilişkili mekanlar şeklinde kurgulanmıştır. Yapının zemin kat seviyesindeki duvarları moloz taş duvardır. Zemin katta durup tavana bakıldığında

[29] S. Hakkı ELDEM, *age*.,s.17.

genel olarak ahşap kirişlemeler dikkati çeker herhangi bir kaplama görülmez. Bu tipolojik bir özelliktir. Genelde avluda depolar ve hayvan barınakları şeklinde bir yapılanma olduğundan, tavanları olabildiğince yalın ve konstrüktif bir görünüm arz eder (Resim-66). Genellikle çıtalı ahşap tavan kaplamalarına 1. kat tavanlarında rastlanır.

Zemin kat avludan geçerek, tipolojik ahşap bir merdivenle çıkılan birinci kat günümüzde tamamen tahrip olmuş durumdadır. Ancak bir miktar duvar kalıntısı görülmektedir. Birinci kat seviyesinde duvarlar, moloz taş ve bağdadi diyebileceğimiz niteliktedir. Bu durum bölgenin tipolojisine uygundur. Döşemeler ise yapıdan takip edilebildiği kadarıyla zemin kat taş döşeme, birinci kat ise ahşap döşemedir.

Konutta genel olarak iki tip duvar varlığı bilinmektedir, bunlar zemin katın genelinde ve birinci katta kısmen görülen taşıyıcı moloz taş duvarlar ve her iki katta da muhtelif yerlerde görülen ahşap çatkı bağdadi sıvalı duvarlardır. Bu iki tip duvar taşıyıcı niteliktedir. Moloz taş duvarlar zemin kat seviyesinde önemli bir zaafiyet göstermezken, birinci kat seviyesinde kısmen hasarlıdır. Özellikle üst örtünün hasarlı olduğu bölgelerde moloz taş ve ahşap duvarlar iklim koşullarına karşı savunmasız kalmış ve hasar görmüştür. Ahşap elemanlarda genel olarak zamana ve dış etkenlere bağlı bozulmalar, kırılma ve çökmeler izlenmektedir. Moloz taş duvarların özgün halde dış yüzeylerinin de sıvalı olduğu düşünülmekle beraber bu sıvanın geleneksel saman katkılı toprak sıva olması zamana direnememesine yol açmış ve büyük oranda yok olmakla beraber kuzey cephede halen kısmen gözlenir. Ancak bu sıvalar da büyük parçalar halinde kopmaya devam etmektedir.

Yapıda takip edilebildiği kadar kapı ve pencereler de tipolojiye uygun ahşap malzemedendir. Yapı içerisinde iki adet merdiven bulunur. Zemin kattan birinci kat sofaya çıkan ahşap merdiven ile ara kat tabir edilen bölüme çıkan ahşap merdivenler bu iki merdiven olup bunlardan ara kata çıkan ahşap merdiven günümüze ulaşamamış sadece boşluğu kalmıştır. Diğer merdiven ise asli özellikler sergileyen özgün bir

merdivendir.

Özgün mimaride özellikle ısıtmaya yönelik bir yaklaşım olarak odalarda ocaklar göze çarpar. Bu ocaklar aynı zamanda oda içerisinde yiyecek hazırlanmasına da olanak sağlar. Günümüz yaklaşımıyla merkezi bir iklimlendirme sistemi bu yapılar için uygun olmamaktadır. Zira bu sistemler mekanik tesisat şaftları ve tesisat birliği gerektirmektedir. Böyle bir uygulama burada gerçekleştirilemez. Şayet güncel bir çözüm önerilecekse bu bölgesel çalışan küçük dış ünitelere sahip klima sistemleri olabilir. Bu dış ünitelerde yapı estetiğini bozmayacak şekilde çatı boşluklarına yerleştirilip, tavana ve duvara yerleştirilerek küçük üfleme menfezleri ile ihtiyaç karşılanabilir. Çatı arasına yerleştirilecek dış ünitelerin çalışırken açığa çıkardıkları ısınmış hava ise kısmi kanallarla çatı yüzeyine yönlendirilerek tahliye edilebilir [30].

Yapının özgün üst örtüsü toprak dam olup günümüze bu özelliğini kısmen koruyarak kısmen de güncel eklerle eğimli çatı uygulamaları ile değişerek gelmiştir. Güncel uygulamalar toprak damın dış etkenlere karşı ilkel kalması ile terk edilmesi sonucu meydana gelmiştir. Yapı kullanıcıları kendi çabaları ile güncel malzemeler kullanarak eğimli çatılar yapmış, böylece yağmur ve kar suyunu daha sorunsuz tahliye etme yoluna gitmişlerdir. Köy bünyesinde genel eğilim bu yöndedir. Alaturka kiremit, geleneksel mimarimizde önemli bir yere sahip olmakla beraber kırma çatılarda yapının estetiğine uyumlu olarak, yağmur ve kar suyunu sorunsuz tahliye edecek şekilde çözümlemiştir.

[30] Mustafa YELKEN, Soma-Darkale 898 Parsel Restorasyon Projesi Plan Notları.

Katalog No: 9

Evin Adı: Çavuşlar Evi

Çizim No: 14-15

Resim No: 67-78

Plan Tipi: Dış sofalı plan tipindedir[31] (Çizim-14,15).

Tescil Bilgisi:

Adres: Darkale Mahallesi, 5 ada, 902 parseldedir.

Ayrıntılı İnceleme: Kentsel Sit Alanındaki Sivil Türk Mimarisi örneklerindendir. Günümüzde kullanılmamaktadır. Zemin + iki katlıdır. Dış sofalı plan tipindedir.

Ön cephe, birinci kat seviyesine kadar sıvasız, kaba yontulu taşlar ile örülmüştür. Burada iki kanatlı ahşap giriş kapısı ile sonradan açıldığı düşünülen bir küçük pencere görülür. Birinci kat sofası, beş adet eli böğründe ile bir cumba şeklinde desteklenmiştir. Ahşap kaplamalı sofada iki adet farklı boyutlarda pencere görülür. Sağdaki pencere açıklığından sonra sofanın bitiminde bulaşıklık birimi yer alır. Ahşap yüzeyler üzerine alüminyum malzeme kaplanarak korunmaları sağlanmıştır. Birinci kat sofası üzerinde ise ahşap korkuluklar ile ikinci kat sofası görülür. Burası ahşap dikmeler ile dörde bölünerek açık bırakılmıştır (Resim-67).

Sol yan cephe birinci kat sofasının bitimine kadar 901 parsel ile bitişiktir, sadece ikinci katın 35-40 cm genişliğindeki taş örgü beden duvarı 901'in avlusunu gördüğü için açıkta kalmıştır. Arka cephe, sokak ile bitişiktir ve kot farkından dolayı çatı sokağın zemininden 75 cm yükseldikten hemen sonra başlar. Girişe göre sağ yan cephede ise komşu parselin yıkılması ile ortak kullanılan duvar açıkta kalmıştır. İkinci kat seviyesinde komşu parselin sivri alınlıklı ocaklık izleri duvar üzerinde izlenmektedir (Resim-68).

[31] S. Hakkı ELDEM, *age*.,s.17.

Kagir olan konuta Batı yönündeki iki kanatlı ahşap kapıdan girilir. Avluda hemen sağ köşede muhdes bir oda ve yanında da wc yer alır. Bu birimler betonarme yapıdadır. Ön cepheye de bu odayı aydınlatması için sonradan kare bir pencere açılmıştır. Avlu zemini taş döşemelidir. Giriş kapısının karşısında, sol duvar köşesindeki ahşap merdiven ile birinci kata ulaşılır. Merdivenin ilk beş basamağı taş olup diğer basamaklar ve korkuluklar ahşap malzemedendir. Merdivenin altındaki kapı açıklığından ise ahır bölümüne geçilmektedir (Resim-69). Muhdes oda ile ahır arasında kalan küçük açıklık da odunluk olarak kullanılmaktadır. Buranın zemininde işlenmemiş halde bulunan kayalık bir bölüm vardır. Ahırın beden duvarlarında, kaba yontu taşlar arasında yine yatay olarak atılan hatıllar kullanılmıştır.

Birinci kata çıkılınca ahşap kaplamalı zemine sahip holden, iki odaya geçilir. Hol, konutun giriş cephesine (Batı) doğru devam eder ve burası içinde bulaşıklık birimini de bulunduran dış sofayı oluşturur (Resim-70). Merdivenin bitiminden sola doğru döndüğümüzde zeminini ve tavanı harap vaziyette olan genişçe bir odaya girilir (Resim-71). Odanın hole bakan ahşap doğramalı bir penceresi vardır. Holde zemin kattan çıkılan merdivenin gerisinde kare planlı ahşap bir odacık şeklinde gusülhane bulunmaktadır. Burada merdiven korkuluklarına paralel olarak uzanan ahşap bir yüklük de bulunmaktadır (Resim-72). Zemin kattan merdivenle hole çıktıktan sonra sağda, küçük bir oda daha bulunmaktadır. Odaya giriş kuzey yönde bulunan tek kanatlı ahşap kapı ile sağlanır. Odanın Bağdadi duvar tekniği ile yapılmış duvarları, dökülmüş sıvaları nedeni ile oldukça yıpranmış görünmektedir. Mekan; ön cepheye bakan, dikdörtgen formlu giyotin bir pencere ile aydınlatılmaktadır. Odanın tavanı kontrplak ile kaplıdır. Odanın girişe göre sol duvarında kapatılmış ocaklık ve sergen izleri görülmektedir (Resim-73). Sade yapıdaki oda kapısının paralelinde sokağa doğru yönelen ahşap merdiven ile ikinci kata çıkılmaktadır. Bu merdivenin altında da yine ahşap bir yüklük bulunur. Holün tavanında ise ahşap kirişleme sistemi açıkça görülür, herhangi bir kaplaması yoktur. Sofanın sokağa çıkma yapan tarafında, sol tarafta bir bulaşıklık birimi mevcuttur.

İkinci katta büyükçe, kare formlu bir sofa bizi karşılar. Sofa ince ahşap sütunlar

ile sokağa açılır. Sofanın ahşap korkulukları vardır (Resim-74). Geride şahnişin odası bulunur. Odanın zemini büyük oranda hasarlıdır. Oda kapısı, kündekari tekniği ile yapılmış geometrik desenlidir. Kapının sağında ahşap şebekeli ve ahşap kepenkli iki dikdörtgen pencere yer alır (Resim-75). İçeriye girdiğimizde kapı arkasında gusülhane ve devamındaki yüklük birimi kısmen mevcuttur (Resim-76). Odanın güneyinde ocaklık görülmektedir. Ve yanlarında kendinden bağımsız ahşap raflar vardır. Giriş kapısının hemen sağından başlayarak devam eden tek sıra sergen ocaklığın bulunduğu duvar ile birlikte iki duvarda görülmektedir. Bu rafların da oymalı konsolları vardır (Resim-77). Odanın tavanındaki hasardan dolayı çatının ahşap kirişleme sistemi açıkta kalmış, kiremitler ile alüminyum kaplamalar görünmektedir.

Yapının çatısı beşik çatıdır. Marsilya kiremit ile örtülen çatıda alüminyum kaplama ile desteklenen yamalar görülür. Ön cephe ile arka cephe arasındaki kot farkından dolayı Doğu yönündeki çatı saçağı yola 75 cm mesafeye kadar inmiştir.

Konutta süsleme olarak ahşap malzemeden oymalı bazı sütun başlıkları ile yüklükte yer alan oymalar görülür. İkinci kat oda kapısı da geometrik geçme motifli kündekari tekniği ile dikkati çeker. Yine sergenleri taşıyan küçük konsollar ve ilk bakışta demir malzeme ile yapıldığı izlenimini veren ahşap şebekeler birer süsleme unsuru olarak karşımıza çıkar (Resim-78).

Katalog No: 10

Evin Adı: Kantinler Evi

Çizim No: 16

Resim No: 79-85

Plan Tipi: Dış sofalı plan tipindedir[32] (Çizim-16).

Tescil Bilgisi: İzmir II Nolu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 23.02.1984 tarihli ve 134 nolu kararı ile tescil edilmiştir.

Adres: Darkale Mahallesi, 5 pafta 908 parseldedir.

Ayrıntılı İnceleme: Kentsel Sit Alanındaki Sivil Türk Mimarisi örneklerindendir. Günümüzde kullanılmamaktadır. Zemin + iki katlıdır. Dış sofalı plan tipindedir.

Sofa, kuzey cephede yer almaktadır. Bu cephede zemin kata girişi sağlayan ahşap kapı ve üzerinde birinci katta yer alan pencere açıklığı vardır. Ahır giriş kapısının seviyesine kadar taş örgü beden duvarları daha sonra ise bağdadi tekniğindeki sıvalı duvarlar görülür. Bunun üzerinde ise ikinci kattaki sofa açıklıkları vardır. Açıklıklar kare formlu dikmeler ile bölünmüştür.

İkinci bir girişin bulunduğu cephe doğu cephedir (Resim-79). Buradan direkt olarak konutun birinci katına ulaşılır. Burası aynı zamanda kapıaltı uygulamasının -koridorun- bir uzun kenarını oluşturur. Güney cephe ise 907 parsele bitişik olduğundan sağırdır. Batı cephede, ikinci katta, dış sofanın bir kısa kenarı görülür.

Kuzey yönden girilen ahşap kapı ile zemin kattaki ahır bölümüne ulaşılır. Kapının tam karşısındaki duvar önünde birinci kata çıkılan merdivenler vardır (Resim-80). Girişe göre sol kenardaki duvar önünde (doğu) yemlikler bulunur. Mekan şu an yapılış amacı dışında kullanılarak depo görevi görmektedir.

[32] S. Hakkı ELDEM, *age.*,s.17.

Kapıaltı alanından geçtikten sonra koridorun bitiminde, solda konutun tek kanatlı bir giriş kapısı daha bulunur. Kapıya beton bir basamak ile çıkılır. Kapıdan girince hemen sağ köşede kaplamalı döner merdiven yer alır (Resim-81). Bu merdiven ile sofaya ulaşılırken, mekanın güney duvarı önünde de zemin kata inilen ahşap merdiven bulunmaktadır. Kareye yakın ölçülerdeki birinci katta kuzey yöne bakan bir pencere açıklığı bulunur. Bu alan bir hol niteliğindedir, oda özelliği bulunmamaktadır.

İkinci katta merdivenin gerisinde bulaşıklık birimi vardır (Resim-82). Dikdörtgen olan dış sofanın bir kısa kenarı da batı yöne açılmaktadır. Sofa, bu anlamda "L" olarak biçimlenmiş beş açıklıktan oluşur. Merdivenin solunda iki penceresi bulunan bir oda yer alır. Oda pencereleri ikişer kanatlıdır. Üst bölümleri sabit üçer bölmelidir (Resim-83). Odanın doğu duvarı üzerinde ocaklık bulunur (Resim-84). Duvarlar tek sıra sergenlidir. Tavan ahşap kaplamalıdır. Oda kapısı arkasında gusülhane bulunur (Resim-85).

Katalog No: 11

Evin Adı: Fatılar Evi

Çizim No: 17-18

Resim No: 86-92

Plan Tipi: Dış sofalı plan tipinin alt grubu olan "bir ucu odalı" tiptedir[33] (Çizim-17,18).

Tescil Bilgisi: İzmir II Nolu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 23.02.1984 tarihli ve 134 nolu kararı ile tescil edilmiştir.

Adres: Darkale Mahallesi, 152 numarada yer alır. 5 pafta 976 parseldedir.

Ayrıntılı İnceleme: Yaklaşık 155 m² lik bir alana sahip olup, bunun yaklaşık 126 m² si yapı alanı olarak kullanılmaktadır. Mevcut yapı zemin + bir katlıdır. Taşıyıcı sistem olarak zemin kat moloz taş duvar, birinci kat ise kısmen moloz taş ve ahşap hımış duvardır. Yapı genel olarak bütünlüğünü korumaktadır. Günümüzde kullanılmaktadır.

Sokağa paralel uzanan Batı cephede taş örgü beden duvarlarından sonra dış sofa görülür. Şahnişin odası cumba şeklinde vurgulanmış ve evin Kuzeybatı köşesine konumlanmıştır. Cumbanın taşıyıcıları dışarıdan ahşap ile kaplanmış, muntazam görünümlüdürler. Sofa açıklıkları demir pencereler ile kapatılmıştır. Daha sonra kaplamasız saçak bölümü ve çatı yer alır (Resim-86).

İki kanatlı ahşap giriş kapısının yer aldığı cephe, Kuzeye bakmaktadır. Kapı üzerine denk gelen bölüm birinci kattaki şahnişin odasının duvarıdır. Burada yer yer dökülmüş sıvalar arasından bağdadi duvar tekniği görülmektedir. Ocaklık üç fasadlı olarak dışa taşkındır ve ahşap kaplamalıdır. Şahnişinin cumbada yer alan tek kanatlı penceresi haricinde bu cephede başka pencere yoktur. Cephe, kuzey yöne baktığı için hem ocaklığın bu cephede yer alması hem de tek küçük bir pencere açıklığı bırakılması mantıklı bir çözümlemedir. Duvardaki kalıntılardan şu anki sıvanın

[33] S. Hakkı ELDEM, *age*.,s.18.

üzerinde daha düzgün bir katmanın daha olduğu görülmektedir. Onun büyük oranda dökülmesi ile gelişigüzel dizilmiş ahşap çıtaların hemen üzerindeki saman katkılı daha pürüzlü iç sıva bütünüyle duvarda izlenmektedir (Resim-87).

Çift kanatlı ahşap kapıdan girilince önce geçmişte avlu olarak kullanıldığı düşünülen günümüzde kısmen kapalı bir mekanla karşılaşırız. Bu mekan yapının kısmen ıslak hacim, kısmen mutfak, kısmen depo olarak kullanılan bir mekanıdır (Resim-88). Buradan bir kapıyla yapının kütlesel olarak asıl zemin katına geçilir. Burada ahır, kiler, ocaklık gibi bölümler yer alır. Birinci kata çıkılan ahşap merdiven de bu bölümde yer alır.

Sofa camekanlar ile sonradan kapatılmıştır. Sofaya kapıları orijinal üç oda açılır iken günümüzde oda sayısı bir adet arttırılarak dörde çıkarılmıştır. Odalardan biri mutfak olarak kullanılmaktadır. Diğer üç oda ise günlük yaşam alanları olarak kullanılmaktadır. Hayat zemini ve doğramalar ahşap malzemedendir (Resim-89). Şahnişin odasına hayattan yükseltilen üç dört basamaklı bir merdiven ile çıkılır (Resim-90). Burada alçı süslemeli bir niş bulunur (Resim-91). Ocaklık dışarıdan üç fasadlı bir çıkıntı oluşturur. Kuzeye bakan bu cephe ahşap karkas tekniği ile oluşturulmuştur.

Yapı genelinde kapılar büyük ölçüde günümüz uygulamalarıdır. Özgün kapılar bir iki mekanda görülür. Bu kapılar bölge tipolojisine uygun tablalı ahşap kapılardır. Diğer kapılar basit ahşap çatma kapı ve demir kapıdır. Zemin kat seviyesinde genel olarak bakıldığında belirgin bir pencere düzeni algılanmamakla beraber mevcut küçük pencerelerde ahşap doğrama görülür. Üst katta da özellikle sofa olarak izlenen mekanın yapının özgün halinde cephesi açık yerel tabirle hayat olarak adlandırılan üstü kapalı teras şeklinde olduğu bilinmektedir. Zamanla demir doğramalı pencereler ile kapatılarak dışarıdan izole iç mekanlara dönüştürülmüştür.

Birinci katta aynı nitelikli demir doğramalara diğer odaların cephe pencerelerinde de rastlanır. Birinci kat seviyesine dışarıdan baktığımızda mevcut kasa ve pervazların özgün ahşap kasa ve pervaz olduğu görülür. Aynı durum içeriden bakıldığında da izlenir. Ayrıca birinci kat odalarda yer yer gömme dolap ve yüklüklere rastlanır. Bu elemanlar tamamen ahşap olup özgündürler. Kapakları tablalı ahşap kapaktır.

Birinci kattaki bazı odaların oymalı kemerli kapıları (Resim-92), dolap kapaklarındaki basit süslemeler, sergenler ve şahnişin odasındaki alçı niş dışında süsleme unsuru görülmez. Mihrap formundaki alçı niş, yanlarında daha küçük boyutlu dörder küçük nişcik ile şahnişin odasının Doğu iç duvarını, yanındaki ikişer adet kapaklı dolap ile boydan boya kaplamaktadır.

Katalog No: 12

Evin Adı: Ali Efendiler Evi

Çizim No: 19-20

Resim No: 93-99

Plan Tipi: Dış Sofalı plan tipindedir[34]

Tescil Bilgisi: tescilli

Adres: Darkale Mahallesi, 5 pafta 884 nolu parselde, 53 numarada yer alır.

Ayrıntılı İnceleme: İki katlı bir yapıdır. Konut, diğer Darkale Evleri'nin kültürel özelliklerini yansıtmaktadır.

Genellikle Darkale'de ahşap çift kanatlı giriş kapıları mevcuttur ancak bu konutun kapısı demir malzeme ile değiştirilerek orjinalliğini kaybetmiştir. İki kanatlı demir malzemeden yapılmış giriş kapısının yanında sivri kemerli bir sokak çeşmesi yer alır. Çeşme günümüzde işlevsizdir. Kapı yüksekliği bitiminden başlayıp, yaklaşık 50 cm sonra üç payanda ile desteklenen sofa, 882 parsele aittir. Beden duvarları, diğer konutlarda olduğu gibi kaba yontu taşlar arasına yaklaşık 1'er metrelik hatıllar koyularak örülmüştür. Ön cepheye, cumba seviyesine kadar beyaz kireç sürülerek temiz ve güzel bir görünüm elde edilmiştir (Resim-93). Girişe göre sol yan cephe 882 parsel ile bitişiktir. Arka cephe 887-88 parsellere bitişiktir. Sağ yan cephe, açık avlu duvarı boyunca sokağa bitişiktir. Ancak duvar boyu yüksek olduğundan sokak ile herhangi bir bağlantı yoktur. Asıl konutun bulunduğu alan ise 885 parsele komşu olduğundan sağırdır.

İki kanatlı kapıdan uzun dikdörtgen planlı üzeri açık avluya girilir. Avlunun sol yan duvarında bir ahır vardır, duvarın devamında ise avlu çeşmesi, antik devşirme malzeme ile oluşturulan havuzu ile dikkati çeker (Resim-94). Açık avlunun girişe göre sağ çapraz köşesine doğru üst katlara çıkılan ahşap merdivenler görülür. Konutun ön

[34] S. Hakkı ELDEM, *age.*,s.17.

cephesi bütünüyle burada karşımıza çıkar (Resim-95).

Sağ taraftaki avlu duvarına bitişik ahşap merdivenden çıkılınca kiler olarak kullanılan bir bölüm ile bir oda görürüz. Merdivenin gerisinde ise ahşap kepenkli bir pencere bulunur. Buradaki sofa, günümüzde tek pencere açıklığı bırakılarak kapatılmıştır. Kapatılan kısım mutfak işlevi görmektedir. Birinci kata çıkaran bu merdivenin tam simetrisinde yani konutun giriş yönünde ise yine ahşap basamaklar ile çıkılan alçakça bir işlik bölümü vardır. Günümüzde yarı açık bir depo gibi kullanılan bu alan zemini ile açık avlunun bir bölümünü örtmektedir (Resim-96).

İkinci katta ise biri, birinci kattaki kilerin üzerine denk gelen ikinci bir kiler ile bir oda daha bulunur. Bu oda, konutun Şahnişin odası özelliği gösteren tek odasıdır (Resim-97). Bu kattaki sofa, penceresiz üç açıklıklıdır. Açıklıklar kare formlu sütunlar ile çerçevelenmişlerdir. Kiler olarak kullanılan oda, uzun dikdörtgen formludur, basit tablalı kapısının solunda sofadan ışık alan bir penceresi bulunur. Tabanı ve tavanı ahşap malzemeli odanın duvarları sıvalı ve beyaz badanalıdır. Bu kilerin karşısında yer alan küçük bir kapı ile birinci kattaki odanın çatı aralığına girilebilmektedir. Konutun planı köşe parselde yer aldığı için "L" şeklinde gelişmiştir. Avlu kapısı karşısında yer alan ikinci ahırın üzerine sofa yerleştirilmiştir. Sol yandaki avlu duvarı üzerinde bulunan diğer ahırın üzerinde ise günümüzde sonradan eklendiği düşünülen bir oda yer alır ki burasının önceleri "damüstü" olarak kullanıldığı sanılmaktadır.

İkinci kattaki şahnişin odası tek penceresi ile sofadan ışık almaktadır. Oda kapısı, Darkale'deki diğer konutlarda da gördüğümüz geometrik desenli ve basit kündekari tekniğindedir. Odanın duvarlarını iki sıra sergen raflar çevreler, sergenlerin bitimlerine çentikler atılarak basit bir süsleme yapılmıştır. Ahşap ocaklık ise sökülmüş, sonraki dönemlerde bu bölüme soba kurularak ısınma işlemi gerçekleştirilmiştir (Resim-98). Odanın tavanı, geçmeli ahşap tavan olarak tasarlanmıştır. Ocaklığın karşısında yüklük bulunur. Bunun bitiminde kapaklı bir

dolap ile oda kapısı arkasında da gusülhane yer almaktadır (Resim-99). Musandıranın odanın zeminine bakan kenarları da çift sıralı çentikler ile sonlandırılmıştır.

Katalog No: 13

Evin Adı: Bozeller Evi

Çizim No: 21

Resim No: 100-109

Plan Tipi: Dış Sofalı plan tipindedir [35] (Çizim-21).

Tescil Bilgisi: İzmir II Nolu Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nca 22.11.2012-1528 nolu karar ile tescillenmiştir.

Adres: Darkale Mahallesi, 5 pafta 876 nolu parselde yer alır.

Ayrıntılı İnceleme: Zemin + bir katlıdır.

Batıya bakan ön cephede, iki kanatlı giriş kapısının yüksekliği kadar devam eden taş örgü beden duvarlarından sonra birinci kattaki sofa görülür. Giriş kapısının sağında sonradan örüldüğü anlaşılan bir pencere açıklığı vardır. Beden duvarları sıvasızdır. Sofa, 35-40 cm dışa taşkındır ve eli böğründeler ile desteklenir. Sofa cephesi sıvalıdır. Genişlikleri birbirinden farklı olan dört pencere ile ışık alır. Bazı konutların cephelerinde strüktür elemanları kapatılırken bu konutta pencerelerin aralarında ana dikme ve kirişler açıkta bırakılmıştır (Resim-100). Sofanın kuzey kısa kenarında bir kutucuk şeklinde dışa taşkın konumlanan bulaşıklık birimi yer alır (Resim-101). Sofa pencerelerinin bitiminden yaklaşık 30 cm sonra kaplamasız saçak bölümü ve çatı gelir. Çatı uçlarda, saç malzeme ile kaplanarak sofa pencerelerinin başlangıçlarından demir çubuklar ile sabitlenmiştir. Kuzey cephe 877 parsele bitişiktir. Arka cephe ise hem 877 parsele hem de 875 parsele bitişiktir.

Güney cephe, çatı seviyesine kadar taş örgü duvar ile devam eder. Taşlar arasında yatay hatıllar ve kare formlu havalandırma boşlukları bulunur. Çatı kesiti, diğer Darkale konutlarında görüldüğü üzere ahşap çıtalar ile kapatılmıştır.

[35] S.Hakkı ELDEM, *age.*,s.17.

İki kanatlı ahşap kapıdan kapalı avluya girilir. Sol duvarda yer alan bir kapı ile ahıra ulaşılır. Tüm duvarları taş yığma duvardır ve yöreye özgü çamur sıva ile kaplıdır. Zemin sıkıştırılmış toprak ve taş kaplıdır.Tavan kaplaması kullanılmamıştır. Üst katın zemin kaplamasını taşıyan ahşap tavan kirişleri açıkta gözlenebilmektedir. Kuzey doğu duvarında bir ocak nişi bulunmaktadır (Resim-102).

Kapalı avlunun sağında yer alan ahşap merdivenler ile sofaya çıkılmaktadır. İlk basamağı doğal taştan olan ahşap merdiven tek kollu çift limon kirişlidir (Resim-103). Sofa ince uzun biçimli ve dört pencerelidir (Resim-104). Sofanın kuzeybatı duvarında dışa taşkın, ahşap bulaşıklık vardır. Sofaya açılan iki odadan biri tek pencereli biri de çift pencerelidir. Merdivenin sağındaki ilk oda yüklüklü, gusülhaneli ve tahtabaşı (Sergen) 'lidir (Resim-105). Diğer oda ocaklıklı iken bu bölüm sonradan odadan ayrılmıştır. Ocaklıklı bölüm ince uzun bir ucu kapalı, koridor şeklinde bırakılmıştır (Resim-106).

Sofanın ön cephesini oluşturan duvar ahşap karkas sistemle inşa edilmiştir. Parapet seviyesine kadar tuğla dolgu, parapet ile saçak seviyesi arasında ahşap dolguludur. Her iki yüzeyi yöreye özgü çamur sıva ile kaplanmıştır. Mahalin kuzey doğu duvarında parsel dışına taşan bir bulaşıklık bulunmaktadır. Bulaşıklık duvar üzerinde parapet seviyesinin üzerinde konumlanmaktadır. Mahalin güneydoğu duvarı ön sofa ile odaları ayıran duvardır. Ahşap karkas olan duvarda yakın zamanda sıva tamiratı uygulanmıştır. Mahalin zemini ahşap rabıta kaplamadır. Tavan kaplaması yakın zamanda imal edilmiştir. Izgara sistemde oluşturulmuş ahşap çıtalar çatı konstrüksiyonuna monte edilmiştir. Ahşap çıtaların iç mekandaki yüzeyine suni ahşap levha kaplama uygulanmıştır (Resim-107).

Ahşap tavan kaplaması çatıdan su alması nedeniyle deforme olmuştur ve malzeme kayıpları oluşmuştur. Ön cepheyi oluşturan duvarın her iki yüzeyinde sıva dökülmeleri oluşmuştur. Ahşap doğramalarda malzeme kayıpları gözlenmektedir. Mahalin güney batı duvarı ile kuzey batı duvarının birleştiği köşede açılma

oluşmuştur.

Sofa pencereleri ahşap pervazlı dört bölmelidirler. Bunların iki tanesi daha büyük boyutludur. Sofa gerisindeki iki odadan ilkinde yüklük, gusülhane ve sergenler görülür. Odanın bir kapı ve bir pencere açıklığı bulunmaktadır. Kapı doğraması tek kanatlı ahşap doğramadır. Pencere doğraması üst kısmı sabit, üç kanatlı ahşap doğramadır. Odanın tüm duvarları yöreye özgü çamur sıva ile sıvalıdır. Duvarlarda çepeçevre kapı üstü hizasında ahşap pervaz (sergen) vardır (Resim-108). Kuzey doğu duvarında ahşap dolap ünitesi (yüklük) bulunmaktadır. Zemin kaplaması ahşap rabıtadır. Tavan ahşap çıta kaplıdır.

İkinci oda da sofaya açılmaktadır. Bir kapısı ve iki pencere açıklığı bulunmaktadır. Kapı açıklığı tek kanatlı ahşap kapı ile donatılmıştır. Pencere açıklıklarında pencere doğraması bulunmamaktadır (Resim-109). Duvarlar yakın zamanda çimento harçlı sıva ile sıvanmıştır. Tavan kaplaması özgün değildir. Ahşap çıtalarla oluşturulmuş ızgara sistemli kostrüksiyon üzerine suni ahşap levhaların monte edilmesiyle oluşturulmuştur. Zemin kaplaması ahşap rabıtadır.

Odanın tüm duvarlarında uygulanan çimento esaslı sıva kaplaması özgün malzeme olmadığından yapıya zarar vermektedir. Ahşap tavan kaplaması çatıdan su girmesi nedeniyle bozulmuş ve kopmalar oluşmuştur. Yağmur suyu etkisi zemin kaplamalarına da zarar vermiştir. Muhtemelen dış sofalı iki odalı tipteki konutta, ocaklığın sonradan bir duvar ile ayrılmasıyla üç mekan oluşturulmuştur. Bu (kuzey) duvarda yer alan sergeni ile dikkati çeker. Burası tek pencere ile sofadan ışık alır. Tabanlar ahşap kaplamalıdır. Sofa tavanı kontürplak ile kaplanmış ancak günümüzde bu malzemenin zarar görmesi ile kaplamalar açılmıştır. Mimari ahşap detaylar haricinde süsleme unsuru görülmez.

Katalog No: 14

Evin Adı: Kakçılar Evi

Çizim No: 22

Resim No: 110-113

Plan Tipi: Dış Sofalı plan tipindedir[36] (Çizim-22).

Tescil Bilgisi: İzmir II Nolu Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nca 26.02.2015-4908 nolu karar ile tescillenmiştir.

Adres: Darkale Mahallesi, 5 pafta 870 no'lu parselde yer alır. Kapı numarası 48'dir.

Ayrıntılı İnceleme: Zemin + bir katlıdır. Günümüzde kullanılmamaktadır. Darkale Köyü için hazırlanan Koruma Amaçlı İmar Planı çalışmaları sırasında, ev sahiplerine ulaşılamadığı için tescil fişi hazırlanamamıştır. Ancak konut, diğer Darkale Evleri'nin kültürel özelliklerini yansıtmaktadır.

Girişin bulunduğu ön cephe; Batıya bakmaktadır. Bahçe duvarları iki kanatlı ahşap kapıdan az daha yüksek olup ikişer sıra harpuşta kiremitle örtülmüştür. Kapıya tek basamaklı taş merdiven ile ulaşılır (Resim-110). Açık avlunun gerisinde dış sofa görülmektedir. Yaklaşık 45-50 cm boyundaki korkuluklar, dairesel formlu ahşap dikmeleri ile sofayı bölmelendirmektedir. Sofa bugün sade görünümlüdür. Dikmeler arasındaki ahşap kafesler yer yer görülse de bir çoğu tahrip olmuştur (Resim-111).

Konut kuzeybatı köşeden 874 parsele bitişiktir. Bu cepheden açıkta kalan bir bölüm de 873 parselin bahçesini görür. Arka cephe 872 ve 873 parsellere komşudur. Güney yönde de 867 parselin yıkıntıları mevcuttur.

Ahşap kapıdan girilince küçük kareye yakın planlı bir avluya ulaşılır. Sol tarafta ahır, karşıda kömürlük ve hemen yanında da bir banyo birimi bulunur. Sağ

[36] S.Hakkı ELDEM, *age.*,s.17.

taraftan ahşap merdiven ile sofaya ulaşılır (Resim-112).

Sofa açıklıkları daire formlu uzun ahşap direkler ile bölünmüştür. Ve aralarında orijinal ahşap kafesleri mevcuttur (Resim-113). Dikdörtgen planlı sofanın kuzey ucuna sonradan bölünerek bir oda daha eklenmiştir. Oda girişte yer alan ahır bölümünün üzerine denk gelmektedir ve önceden burasının toprak dam ile örtülü olduğu gözlemlenmiştir.

Sofanın güneyinde yer alan diğer yaşam alanlarını oluşturan odalar 3 adettir. İlk sağda mutfak yer alır. Ortada ise sergenli ve yüklüklü oda yer alır. Yüklüğün karşısındaki duvarda ocaklık vardır. Ocaklığın ve sergen rafların kenarlıkları geometrik motifler ile oyulmuştur (Çizim-23) .

Sofada görülen ahşap kafesler ile sergenlerin bitiminde uygulanan geometrik motifler süsleme unsurlarını oluşturur.

Katalog No: 15

Evin Adı: Aynacılar Evi

Çizim No: 24-25

Resim No: 114-120

Plan Tipi: Dış sofalı plan tipindedir[37] (Çizim-24,25).

Tescil Bilgisi: İzmir II Nolu Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nca 29.05.2015-5266 nolu karar ile tescillenmiştir.

Adres: Darkale Mahallesi, 5 pafta 901 nolu parselde yer alır. Kapı numarası 25'tir.

Ayrıntılı İnceleme: Zemin + iki katlıdır.

İki kanatlı ahşap giriş kapısının üzeri sundurmalıdır. Kapının gerisinde açık avludan sonra konutun dış sofasının yer aldığı birinci kat cephesi görülür. Buradaki Sofa dört büyük açıklıktan oluşur. Sol yan cephedeki 900 parsele bitişik olan sofa açıklığı pencerelidir, muhtemelen bu bölüm sonradan odaya dönüştürülmüştür. Bunun yanındaki ikinci açıklık saç levhalar ile kapatılmıştır. Sonraki açıklıklarda ise herhangi bir pencere ya da örtü elemanı yoktur (Resim-114).

Üzeri açık avluda çeşme, wc , iki adet ahır ile bir oda yer alır. Çeşme wc ile yanyana konumlanır. Giriş kapısının sağında da üzeri kapatılmış bir alan mevcuttur. Bu alanın bir kenarını avludaki oda duvarı oluştururken, bir duvarını da bahçe duvarı oluşturmaktadır. Giriş kapısı yönündeki duvar ise ahşap çatmalıdır ve iki uçtan ahşap dikmeler ile sabitlenmiştir. Alan, doğu yönden açık olarak avlu ile bağlantılıdır. Avlu kapısının karşı istikametinde bulunan ahır birimleri ise günümüzde diğer Darkale konutlarında da olduğu gibi depo ve kömürlük olarak kullanılmaktadır. Batı duvarı önünde ahşap bir hatıl ile bölümlenmiş yemlikler görülür. Ahırların zemini oldukça engebelidir. İçeride işlenmemiş kayalar bulunur (Resim-115). Avludaki oda da kapatılmış bir ocaklığın izi hala seçilebilmektedir. Avlunun güneyinde, kaplamalı

[37] S.Hakkı ELDEM, *age.*,s.17.

basamakları olan döner merdiven yer alır. Merdivenin alt kısmındaki boşluk değerlendirilerek, ahşap kapısı olan bir dolap nişi olarak kullanılmaktadır (Resim-116).

Birinci katta dört açıklıklı sofa gerisinde iki oda bulunur. Odalar ahırların üzerine denk gelmektedir. Birinde güney yönde ocaklık nişi vardır. Kuzey yöndeki odanın önüne sonradan bir oda daha eklenmiştir. Hayat'ın bölünmesi ile elde edilen bu odalar çoğu zaman ince bir duvar ile ayrılır. Burada boydan boya büyük bir pencere ve yanındaki kapısı ile odanın sofaya bakan duvarı oluşturulmuştur (Resim-117).

İkinci katta da yine sofa gerisinde bulunan iki oda bulunur. Odalar yüklüklü , gusülhaneli ve sergenlidir (Resim-118),(Resim-119). Odaların birer penceresi vardır. Bu kez kuzeydeki odanın kuzey duvarında da bir ocaklık vardır (Resim-120). Sofa burada, merdiven boşluğunun da bitimi ile kare formlu ahşap sütunlar ile 7 bölmeye ayrılmıştır. Odalardaki oymalı ocaklık konsolları dışında süsleme unsuru görülmez.

Katalog No: 16

Evin Adı: Halmanlar Evi

Çizim No: 26

Resim No: 121-128

Plan Tipi: Dış sofalı plan tipindedir[38] (Çizim-26).

Tescil Bilgisi:

Adres: Darkale Mahallesi 5 ada, 865 parseldedir.

Ayrıntılı İnceleme: Kentsel sit alanındaki sivil Türk Mimarisi örneklerindendir. Zemin + iki katlıdır. Açık avluludur.

Batı yönde yer alan çift kanatlı ahşap kapı, ön cephenin sağ alt kösesinde yer alır. Kapının solunda mutfak olarak kullanılan mekanın penceresi yer alır. Bunun üzerinde de gönyeli çıkmaya sahip olan bir oda bulunur. Odanın pvc malzemeli, üç bölmeli tek penceresi sokağa bakmaktadır. Sıvalı ve badanalı oda duvarlarından sonra marsilya tipi kiremit kullanılan çatı gelir (Resim-121). Zemin + bir katlı bu giriş cephesinin gerisinde uzun dikdörtgen planlı açık avlunun bitiminde asıl konut bölümü vardır. Burası zemin + iki kattan oluşur. İkinci kat sofası üç büyük açıklıktan oluşur. Açıklıklar günümüzde büyük, ahşap pencereler ile kapatılmıştır. Birinci katın avluya bakan cephesinde ise dörder bölmeli daha küçük boyutlu ahşap pencereler kullanılmıştır. İkinci kat sofasının, yarısı büyük pencereli diğer yarısı iki küçük pencerelidir. Bu bölümden önceleri komşu parselin toprak damına çıkış olduğu, damüstü kullanımını yitirince sofanın bu bölümünün yarıya kadar kapatıldığı düşünülmektedir. Cephedeki diğer öğeler ise avludan birinci kata çıkışı sağlayan taş merdiven ve birinci kat sofasının küçük pencereleridir. Merdiven zemin kattaki ahırların beden duvarlarına bitişiktir, bitiminde birinci kata girişi sağlayan ahşap kapı yer alır. 866 parsele bitişik olduğu için sol yan cephe sağırdır.

[38] S.Hakkı ELDEM, *age.*,s.17.

Taş örgü beden duvarları zemin kat boyunca asıl konutun yer aldığı bölüme kadar devam eder. Cephede yer yer dökülmüş sıvalar ve ateş tuğlası ile örgülü bir bölüm görülür. Avlu duvarları harpuştalıdır. Asıl konutun yer aldığı iki katlı bölümün ikinci katı yakın dönemde tuğla ile örülerek yenilenmiştir. Bitişiğindeki 864 parseldeki konutun yıkılması ile açıkta kalan 865 parselin sağ yan cephesi bu şekilde müdahaleler geçirerek yenilenmeye ve ayakta tutulmaya çalışılmıştır (Resim-122).

Yapı, avluludur ve avlusu batıdan doğu yönüne doğru uzanmaktadır. Binanın 10.30x11.11m olan uzunluğuna bakılarak dikdörtgen bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Yapı güney yönünden üç katlı (8.70cm), görünür. Eğimli araziye yerleşmiş yapının doğu yönünden çatısı, yola 65 cm kadar inmiş durumdadır. İç mekânlarının duvarları yer yer sıvalı ve badanalı olan yapının dış cephede ise güney cephede bitişik komşu yapının yıkılmış olan izleri ile taş-tuğla duvarlar çıplak görünmekte, yola bakan giriş cephesinde sıvalı badanalı bir cephe görünmektedir.

Kâgir konuta giriş kuzeybatı yöndeki ahşap kapı ile sağlanır. Bu kapıdan üzeri açık bir avluya ulaşılır. Avluya kısa bir koridor ile girilmektedir. Bu kısa koridorun üstü ise örtüdür, tavanda ahşap kirişler görünmektedir. Koridorun bitimine doğru sağ kenarında bir çeşme bulunmaktadır. Çeşmenin ilerisinde ise yenilenmiş tuvalet ve banyo birimleri bulunur. Koridorun sol tarafındaki, girişi güney batıdan verilen mutfak, yenilenen pvc kapısı ile ev sakinlerinin aynı zamanda tüm günlerini geçirebilecekleri oda + mutfak olarak kullanılmaktadır. Avluda biri basamakları beton sıvalı, diğeri dördü beton beşi ahşap basamaklı olan iki merdiven vardır. Girişten sonra solda ilk karşılaşılan merdiven ile mutfak üzerinde yer alan bir odaya çıkılır. Odanın biri sokak cephesine biri de avluya açılan iki penceresi vardır. Orjinali taş döşemeli olan avlu zemini günümüzde beton ile kaplanmıştır. Avluda mutfağın karşısında ise ana binanın altında yer alan, şimdiki odunluk (eski kullanımıyla ahır) görülür. Kapısı tek kanatlı, ahşaptandır ve avlunun doğu köşesinde yer alır. Sıvasız olan avlu duvarları kaba yontu taşlar ile örülmüştür. Taş aralarına esneklik vermesi bakımından yatay olarak mertekler yerleştirilmiştir. Odunluğun doğu köşesinde günümüzde kapatılmış

bir kapı girişi olan, niş mevcuttur. Bu mekanın tavanı ahşap kirişleme sistemi ile inşa edilmiştir.

Kâgir konut zemin + iki katlıdır. Asıl konut avludaki dikdörtgen planlı odunluğun (ahır) üzerine inşa edilmiştir. Birinci kata odunluğun (ahır) kapısının sağında yer alan beton sıvalı taş merdiven ile çıkılır. Merdivenin bitiminde yer alan tek kanatlı ahşap kapı ile birinci kat sofasına ulaşılır. Dikdörtgen planlı sofanın bir kısa kenarında, bir oda ve avluya açılan pencerelerin gerisinde de iki adet kiler bulunmaktadır. Kilerlerden ilkinde bir de "gön havuzu" bulunur. Havuz hemen kilere açılan kapının arkasında, duvara bitişik olarak uzanır. İki haznelidir. Haznelerin üzerinde ahşap çerçeveler vardır. Duvarlar ve tavan ahır bölümünün özelliklerini gösterir. Zemin taş döşemedir (Resim-123). Sofa ve odanın zemini ise ahşap doğramalıdır. Kapı ve pencere doğramaları da ahşaptandır. İkinci kata çıkılan ahşap merdivenin altında köşede, ahşap malzemeden bir yüklük bulunur. Sofanın tavanı kontrplak ile kapatılırken odanın tavanı, ahşap çıtalar ile kaplanmıştır. Odanın sofaya açılan giyotin bir penceresi vardır (Resim-124). Sofadaki ikinci kilere giriş bu odadan geçilerek sağlanır. Odanın doğu köşesine yakın bir yerde duvarda kapatılmış bir niş izi veya kapı göze çarpar. Kilerlerde daha önce de belirtildiği üzere tavanın ahşap kirişleme tekniği açıkta bırakılmıştır.

İkinci kattaki uzun dikdörtgen planlı sofanın zemini orta bölümünden bir basamak ile kademelenmiştir, burada çift kanatlı pencereler kullanılmıştır (Resim-125). Sofa gerisindeki yaşam alanları olan odalarda; ilk odada iki sıra sergen raf görülmektedir. Yerel tabir ile Darkalede ''izbe'' olarak anılan (sığınak) kapısı, odanın girişine göre sağ köşede yer almaktadır. İzbe, odanın güneydoğu duvarı boyunca dikdörtgen biçimli olarak devam eder. Odanın tavanındaki ahşap kirişleme orijinaldir. Odanın sofadan ışık alan iki penceresi mevcuttur. Oda giriş kapısı ise birçok Darkale evinde görülen tipte, basit kündekari tekniği ile yapılmış, geometrik desenli ve orijinaldir (Resim-126). İkinci oda da ise yüklük, sergen ve ocaklık birimleri mevcuttur. Ahşap kasnaklı ocaklığın oymalı konsolları bulunur. Bu odada da aynı konumda bir izbe (sığınak) yer alır. Sergen raflar bu odada tek sıra halinde devam

eder. Bu oda da dikdörtgen formlu giyotin çalışan iki pencere ile sofadan ışık almaktadır. Oda kapısı sade yapıdadır (Resim-127),(Resim-128).

Çatıyı iki bölümde incelemek gerekecektir. Ön yapının ve arka yapının çatıları ayrı çalışmakla birlikte bu görüntü, yapıların farklı dönemlere ait olduğunu düşündürmektedir. Doğuda bulunan ana bina diyebileceğimiz yapının çatısı beşik çatıdır, alüminyum çatı malzemesi kullanılmıştır. Doğu yönündeki çatı saçağı yola 65 cm mesafeye kadar inmiştir. Doğu saçakları görünmese de güney duvarlarında yükselen tuğla duvarları çatı örtüsü bu yönde sarmıştır. Batı da kalan ikinci binanın çatısı ise kırma çatı şeklindedir, burada marsilya kiremit kullanılmıştır. Avlu yönünde bacası yükselmektedir.

Katalog No: 17

Evin Adı: Umarlar Evi

Çizim No: 27

Resim No: 129-132

Plan Tipi: Dış Sofalı plan tipindedir[39] (Çizim-27).

Tescil Bilgisi: İzmir II Nolu Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nca 26.02.2015-4908 nolu karar ile tescillenmiştir.

Adres: Darkale Mahallesi, 5 pafta 1005 nolu parselde yer alır.

Ayrıntılı İnceleme: Konut zemin + bir katlıdır . Köşe parselde yer aldığı için Kuzey ve Doğu yönlerden cephe almaktadır. Girişi Doğuya bakmaktadır. Bu cephede iki kanatlı ahşap kapı ve üzerinde dış sofanın doğuya bakan bir kısa kenarı görülür (Resim-129). Kuzey cephede ise bahçe duvarı bir insan boyunu aşacak yüksekliğe kadar örülmüştür. Daha geride de sofa görülmektedir. Batı cephe 1006 parsele bitişik olmayıp, iki konut arasında yaklaşık 100 cm 'lik bir boşluk bulunmaktadır. Doğu cephede ise taş örgü duvar kare formlu hava boşlukları ve yer yer kullanılan ahşap hatıllar ile çatıya kadar sıvasız olarak devam eder. Yapının beden duvarları yığma taş duvardır.

Zemin kattaki üzeri açık avluya iki kanatlı ahşap bir kapı ile girilmektedir. Burada dört mekan bulunmaktadır. Kapıdan girince açık avlunun ortasına yakın konumdaki merdiven ile karşılaşırız. Merdivenin solunda sofadaki iki odanın altına denk gelen iki ahır bulunur. Daha sonra bahçe duvarının devamında küçük bir oda ve merdivenin arkasında kalan alanda da yine bir oda karşımıza çıkar. Odalar muhdes, sade ve gösterişsizdirler (Resim-130).

Orjinalinde taş döşemeli olan avlunun zemininde günümüzde dökme beton kaplama görülmektedir. Zemin katta bulunan mekanlardan kuzeybatı köşedeki oda,

[39] S.Hakkı ELDEM, *age.*,s.17.

tuğla yığma duvarla inşa edilmiştir. Üst örtüsü tek eğimli marsilya kiremit kaplı ahşap karkas çatıdır. Oda tek kanatlı ahşap kapı ile doğrudan avluya açılmaktadır. İki adet pencere açıklığı bulunmaktadır. Pencere açıklıklarından biri bitişiğindeki diğer mekana, diğeri sokağa açılmaktadır. Pencere açıklıklarında çift kanatlı ahşap pencere doğraması kullanılmıştır. Odanın tavanı suni ahşap kaplamadır. Duvarlarda sıva kaplaması uygulanmıştır.

Konutun Batı duvarı önündeki mekanın duvarlarında kerpiç, tuğla ve ahşap karkas malzeme kullanılmıştır. Malzeme farklılıkları yapının özgün olmadığını göstermektedir. Birim tek kanatlı ahşap bir kapı ile doğrudan avluya açılmaktadır. Mekan içinde yakın dönemde inşa edilmiş bir tuvalet hacmi bulunmaktadır. Mekanın duvarlarında sıva kaplama uygulanmıştır. Tavan suni ahşap kaplamadır.

Girişe göre sol köşede yer alan ahır da avludan doğrudan giriş almaktadır. Burası içerisinde tuvalet bulunan hacmin duvarlarının avluyu bölmesi ile oluşmuştur. Giriş kapısı bulunmamaktadır. Tavan kaplaması uygulanmamıştır. Burası konuta ait orijinal iki ahırdan güneybatı köşedeki ahırın değiştirilmiş versiyonudur.

Birinci kata, giriş kapısı karşısında yer alan ahşap merdiven ile ulaşılmaktadır. Merdivenin ilk basamağı doğal taş basamaktır. Tek kollu ahşap merdivenle üst kata çıkılmaktadır. Merdiveni taşıyan döşeme kirişi kırıldığından merdivende çökme görülmektedir.

Sofa açıklıkları, üstte ve yan kenarlarda sabit olan geniş pencere doğramalarıyla kapatılmıştır (Resim-131). Sofanın doğu ve batıdaki kısa yan duvarları tuğla ile örülmüştür. Doğu duvarında kısmen çökme oluşmuştur (Resim-132). Odalar, tek kanatlı ahşap kapılar ile sofaya açılmaktadırlar. Odaların birer penceresi ve kapısı vardır. Pencerelerin üst bölümleri sabit, orta kanatları hareketlidir. Sofa ile odaları birleştiren duvarlar ahşap karkas tekniğindedir. Duvarların her iki yönünde de sıva kaplama uygulanmıştır.

Odaların birbirine komşu olan duvarlarında duvar boyunca ahşap dolap üniteleri, yani yüklükler ve gusülhaneler bulunmaktadır. Odaların duvarlarında sıva dökülmeleri ve kısmen çökmeler oluşmuştur. Tavan kaplaması ahşaptır ve yağmur suyu etkisiyle tavan kaplamasında çökmeler ve malzeme kayıpları oluşmuştur. Ahşap yüklüklerde de malzeme kayıpları oluşmuştur. Yapının üst örtüsü marsilya kiremit kaplı ahşap kırma çatıdır.

Katalog No: 18

Evin Adı: Kırağalar Evi

Çizim No: 28

Resim No: 133-139

Plan Tipi: Dış sofalı plan tipindedir [40] (Çizim-28).

Tescil Bilgisi: İzmir II Nolu Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nca 26.02.2015-1528 nolu karar ile tescillenmiştir.

Adres: Darkale Mahallesi, 5 pafta 963 nolu parselde yer alır.

Ayrıntılı İnceleme: Sokaklardaki kot farkı nedeniyle doğu yönünde iki katlı olan yapı batı yönünde üç katlıdır . Günümüzde kullanılmamaktadır.

Kuzey-güney yönünde uzanan yapı, köşe parselde bulunmaktadır ve bu sayede üç yönden cephe almaktadır. Yapı sadece güney yönünde komşu parselle bitişiktir. Beden duvarları taş yığma duvar, bazı ara duvarlar ahşap karkas tekniğinde inşa edilmiştir (Resim-133). Yapı içerisindeki tüm doğramalar ahşap doğramadır. Yakın zamanda onarım geçirmiş olması nedeniyle ahşap doğramalarda malzeme kayıpları gözlenmemektedir.

Batı cephesinde üç katlı olan yapının bu cephedeki ilk katına giriş sağlanamamıştır. Ana kayanın üzerinde inşa edilen yapının alçakta kalan kısımlarında kot farkından faydalanılarak ilave mahaller oluşturulmuştur. Batı yönündeki mahal doğrudan sokaktan servis alan, ana kaya ile yapı cephesi arasında kalan ve pencere açıklığı bulunmayan bir mahaldir. Mahal içindeki çökmeler kapının açılmasına engel olduğundan bu alana girilememektedir.

[40] S.Hakkı ELDEM, *age.*,s.17.

Yapının ana girişi doğu yönündeki sokaktan sağlanmaktadır. İki kanatlı ahşap kapıdan girilince genişce bir hole ulaşılır (Resim-134). Zemin kattaki diğer mahallere ve üst kata doğrudan bu sofa ile bağlantı sağlanmaktadır. Giriş sofası içinde, merdiven altında bir ocak ve ön cepheye bitişik bir banyo ile bir tuvalet bulunmaktadır. Ocak özgün eklenti olarak değerlendirilmektedir. Ancak bacası bulunmamaktadır (Resim-135). Ön cepheye bitişik inşa edilen banyo ve tuvalet mahalleri muhdes yakın dönem eklerdir. Bundan başka ön cephe boyunca zeminde beton bir seki oluşturulmuştur ve duvarda ahşap raflar ile zeminde su deposu, çeşme ve lavabo inşa edilmiştir.

Giriş sofasının zemini özgün kurguda ahşap kaplamadır. Ancak mevcut kullanımda kısmen beton dökülmüş, bir kısmında da karo mozaik kaplama uygulanmıştır. Tavan kaplaması uygulanmamıştır ve ahşap döşeme konstrüksiyonu açıkça gözlenebilmektedir. Tüm duvarlarda yöreye özgü çamur sıva kaplaması uygulanmıştır. Lavabo ile tuvaletler arasında kalan cephe parçasında duvar sistemi olarak ahşap karkas duvar kullanılmıştır.

Giriş sofasından servis alan odalardan biri, yapının kuzey, doğu ve batı yönlerinde cephede konumlanmaktadır. Doğu yönünde herhangi bir açıklığı bulunmamaktadır. Kuzey yönünde bulunan açıklık yakın dönemde kapatılmıştır. Batı yönünde de bir pencere açıklığı bulunmaktadır. Oda, giriş sofasına güney yönünden bitişiktir. Odanın giriş sofasına açılan bir pencere açıklığı bulunmaktadır ancak bu açıklık yakın zamanda kapatılmıştır. Giriş sofasıyla bağlantılı olan duvar ahşap karkas, diğer duvarlar taş yığma duvardır. Tavanda kısmi ahşap kaplama uygulanmıştır. Zemin kaplaması ahşap rabıtadır.

Merdivenin gerisinde bulunan diğer oda, yapının doğu cephesine bitişik konumlanmaktadır ve doğrudan giriş sofasına açılmaktadır. Odanın pencere açıklığı bulunmamaktadır. Odanın içinde güney duvarında ana kayanın bir parçası işlenmemiş halde görülmektedir. Zeminde moloz yığını olduğundan zemin kaplamasına ulaşılamamıştır. Tavan kaplaması uygulanmamıştır ve tavan döşemesi açıktadır.

Giriş sofasındaki üçüncü oda, yapının batı cephesinde konumlanmaktadır. Batı cephesi üzerinde iki adet pencere açıklığı bulunmaktadır. Kısmen ana kayanın üzerinde konumlanmıştır ve zemin ahşap kaplamadır. Tavan kaplaması uygulanmamıştır. Tuvalet olarak kullanılan mahal yığma tuğla duvarlarla inşa edilmiştir. Tüm duvarlar sıva kaplıdır. Zeminde dökme beton kaplama gözlenmektedir.

Birinci kata tek kollu ahşap merdivenle çıkılmaktadır (Resim-136). Buradaki orta sofanın batı cephesi ahşap karkastır ve parapet seviyesinin üstünde ahşap doğramalarla tamamlanmıştır. Zemin kaplaması ahşap rabıtadır. Tavan kaplaması yakın zamanda imal edilmiş suni ahşap kaplamadır. Çatıdan yağmur suyu girmesi sebebiyle tavan kaplamasında kopmalar oluşmuştur. Mahalin batı cephesi dışındaki duvarları sıva kaplıdır. Duvarlarda çatlaklar gözlenmektedir.

Merdivenin karşısında yer alan ilk oda, orta sofadan servis almaktadır. Odanın doğu cephesinde kapatılmış bir ocak açıklığı gözlenmektedir. Güneybatı köşedeki diğer oda ile arasında pencere açıklığı bulunmaktadır. Odanın doğrudan dışarıya açılan penceresi bulunmamaktadır. Kuzey duvarında kapı açıklığı ile doğu duvarı arasında kalan kısımda ahşap dolap ünitesi -yüklük- bulunmaktadır (Resim-137). Güney duvarı boyunca da ahşap bir sedir bulunmaktadır. Sedirin batı duvarı ile birleştiği kısımda yükseklik alçalmaktadır.

Odanın zemini ahşap rabıta kaplamadır. Tavan ahşap çıta kaplamadır. Tavanda ve zemin kaplamasında nem kaynaklı bozulmalar gözlenmektedir.

Güneybatı köşedeki oda da orta sofadan servis almaktadır. Orta sofa ile oda arasında ahşap doğramalarla oluşturulmuş bir bölücü bulunmaktadır. Bu da odanın muhdes olduğunu düşündürmektedir. Mahalin batı cephesi ahşap karkastır ve parapet

seviyesinin üstünde ahşap doğramalarla tamamlanmıştır. Zemin kaplaması ahşap rabıtadır. Tavan kaplaması yakın zamanda imal edilmiş suni ahşap kaplamadır. Çatıdan yağmur suyu girmesi sebebiyle tavan kaplamasında kopmalar oluşmuştur (Resim-138).

Kuzey cephedeki son oda da orta sofaya açılmaktadır. Güney cephesinde bulunan kapı açıklığının her iki tarafındaki duvarlara kadar ahşap dolap üniteleri bulunmaktadır. Batı cephesinde iki adet pencere açıklığı bulunmaktadır. Kuzey cephesinde kapatılmış bir ocak ile oymalı tepeliği olan bir dolap nişi bulunmaktadır. Zemin kaplaması ahşap rabıtadır. Tavan ahşap çıta kaplamalıdır (Resim-139).

Yapının üst örtüsü iki kademeden oluşmaktadır. Birinci kademe yapının kuzey kısmını örten marsilya kiremit kaplı ahşap kırma çatıdır. İkinci kademe ise yapının güney kısmını örten bir tarafı marsilya kiremit diğer tarafı oluklu levha kaplı beşik çatıdır.

Katalog No: 19

Evin Adı: Berbatlar Evi

Çizim No: 29-30

Resim No: 140-145

Plan Tipi: Dış sofalı plan tipindedir [41] (Çizim-29,30).

Tescil Bilgisi: Kapı numarası 42'dir. İzmir II Nolu Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nca 29.05.2015-5266 nolu karar ile tescillenmiştir.

Adres: Darkale Mahallesi, 5 pafta 803 nolu parselde yer alır.

Ayrıntılı İnceleme: Zemin + bir katlıdır.

Batıya bakan ön cephede dokuz bölmeli sofa yer alır (Resim-140). Darkale'nin kurulduğu Asar Tepe'nin en alt kotunda kalan evlerden biri olması sebebiyle taş temeller oldukça derine inmektedir. Temellerden sonra zemin kattaki ahırların bulunduğu alan inşa edilmiştir. Burasının batıya bakan duvarları yıkılmış durumdadır.

Kuzey cephe bütünüyle çatıya kadar taş örgülü olarak yükselir. Sadece üst kattaki sofanın bir kısa kenarını oluşturan bölüm bağdadi duvar tekniği ile kapatılmıştır. Cephede yine, zemine yakın kısımlarda daha sık atılan ahşap hatıllar ve havalandırma boşlukları görülür.

Güney yöndeki giriş, koridor şeklindedir ve pirket ile örülerek yenilenmiştir. Burada batıya açılan iki açıklık görülür. Güney cephede sundurmalı, iki kanatlı ahşap giriş kapısı bulunur. Kapı üzerine denk gelen düşey dikdörtgen bir pencere açıklığı günümüzde kapatılmıştır. Sundurmada ve çatıda Marsilya tipi kiremit kullanılmıştır (Resim-141).

[41] S.Hakkı ELDEM, *age.*,s.17.

Arka cephe, kot farkından dolayı birinci kat seviyesine kadar taş örgü duvarlar ile örülmüştür. Konutun Güney ve doğu kenarının birleştiği köşe pahlanmıştır. Pahtan sonra sokağa açılan tek kanatlı bir kapı doğrudan birinci kat seviyesine açılır. Giriş bölümünden sonra birinci kattaki toprak damlı odaların bulunduğu bölüm göçmüş haldedir. Ön cephede sofanın üzeri Marsilya tipi kiremitle örtülü iken odaların bulunduğu bu alan toprak dam ile bırakıldığından günümüze ulaşamamıştır. Sofa gerisinde yer alan iki odanın toprak örtülü tavanları tamamen göçmüştür. Sadece giriş bölümünün üzeri ve kuzey cephedeki sofanın üzeri kiremitlidir. Odaların kuzey duvarlarında yer alan ocaklıklara ait bacalar sağlam olarak görülmektedir (Resim-142).

Tescil fişlerinin hazırlanma aşamasında rölöve çalışmasını yaptığımız zemin kat planı sadece zemin kat giriş bölümüne aittir. Ahırların bulunduğu bölüm ağır hasarlı olduğundan içeri girilememiştir (Çizim-29).

Ahşap merdiven ile sofaya ulaştığımızda merdivenin gerisinde (güneybatı köşede) bulaşıklık birimi yer alır (Resim-143). Sofanın Güney yöndeki kısa kenarında büyükçe bir niş, oda kapısına yakın daha alçakta da kapaklı bir gömme dolap bulunur. Sofa zemini ahşap doğramalıdır. Sofa pencereleri, üstlerde 3 bölümü ve yanlarda da ikişer bölümü sabit olmak üzere altışar bölmelidir (Resim-144). Birinci odanın muhtemelen ikiz pencerelerinin bulunduğu duvar tamamen göçmüştür. Oda kapısı tek kanatlı olarak kuzey yönde mevcuttur. Kapıdan girilince hemen solda düşey dikdörtgen bir pencere nişi bulunur. Ocaklık, bacanın konumundan anlaşıldığı üzere Güney duvardadır.

Toprak damla örtülü odalardan biri (muhtemelen kuzeydeki) baş oda niteliğindedir (şahnişin odası) . Odanın duvarlarını “sergen” adı verilen ahşap raflar çevirir. Oda kapısının hizasındaki duvarda yüklük bulunur.

Ahşap kapı, pencere, sergen, yüklük, ocaklık gibi öğeler zarar görmüştür. Ahşaptan imal edilen mimari elemanlar dışında süsleme unsuru yoktur. Duvar örgüleri arasında yer yer tezyinatlı devşirme taşlar görülür (Resim-145).

Katalog No: 20

Evin Adı: Yağcılar Evi

Çizim No: 31

Resim No: 146-149

Plan Tipi: Dış sofalı plan tipindedir[42] (Çizim-31).

Tescil Bilgisi: İzmir II Nolu Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nca 23.02.1984-134 nolu karar ile tescillenmiştir.

Adres: Darkale Mahallesi, 5 pafta 850 nolu parselde yer alır. Kapı numarası 9'dur.

Ayrıntılı İnceleme: Zemin + iki katlıdır.

İki kanatlı ahşap giriş kapısının üzerinde taşlık bölümünü aydınlatan ahşap parmaklıklı yatay dikdörtgen bir pencere bulunur. Konutun kaba yontu taş örgü beden duvarları zeminden kapı ve taşlık aydınlatması seviyesine kadar yükselir (Resim-146). Giriş kapısına dikey olarak konumlanan hatılların cepheden taşması ile sofa desteklenir. Sofa iki açıklık ile sokağa açılır. Sofanın sol yan kenarında bulaşıklık birimi görülür. Birinci kat sofası ahşap korkulukludur. Bunun üzerinde ise ikinci kat sofası vardır. Burası daha büyük boyutlu iki açıklık ile sokağa açılmaktadır. Alt kat sofası sadece ahşap direkler ile bölümlenirken ikinci kat sofasında, kasalı ahşap çerçeveler görülür. Çerçevelerin etrafı sıvalı bağdadi duvarlar ile kapatılmıştır (Resim-147).

Konutun kuzey cephesi 851 parselin odasına bitişik olduğundan sağırdır. Arka cephe ise kapıaltı uygulamasında yer alan, 851 parselin oda girişinin de yer aldığı bölümdedir. Burası, konuta aynı 851 de olduğu gibi tek kanatlı bir kapı açıklığı bırakılarak tuğla ile örülmüştür. Bu kapı kot farkından dolayı direkt olarak ikinci kata geçit verir. Ancak ikinci katın zemini de tamamen göçmüş olduğundan günümüzde kapı açıklığı boşluğa açılmaktadır (Resim-148). Ön cepheden geriye doğru ince uzun

[42] S.Hakkı ELDEM, *age.*,s.17.

bir koridor şeklindeki konutun iç kısmı ağır hasarlıdır. Zemin kaplamaları ve duvar sıvaları dökülmüş, ahşap kirişlemeler yuvalarından çıkmış halde konutun iç bölümü tam bir harabe şeklindedir (Resim-149). Konutun girişe göre sağ yan tarafında bulunan güney cephesi de 849 parsele bitişik olduğundan sağırdır.

İki kanatlı ahşap bir kapı ile taşlık bölümüne girilir. Sağ tarafta bir çeşme ve güney duvarına bitişik merdiven yer alır. Merdiven boşluğunun altına wc yerleştirilmiştir. Taşlık alanı dikdörtgen şeklinde doğuya doğru devam eder. Doğu kenar ana kayaya dayandığı için düz bir satıh oluşturmaz. Merdivenin başladığı yerde bir niş bulunur.

Birinci kat zemini büyük ölçüde hasarlıdır. Merdiven eğimi ile beraber dikdörtgen mekanın ortasına yakın bir yere kadar gelir. Doğu yönde bir oda bulunur. Odanın ocaklığı güney duvarı üzerindedir. Aynı duvar üzerinde daha bir de niş vardır. Zeminden gelen bir ahşap dikme taşıyıcı olarak dikdörtgen alanın ortasında durmaktadır. Odanın hayata açılan kapı ve pencereleri ile odayı sofadan ayıran duvar yıkılmıştır. Hayat'ın kuzeybatı köşesinde bulaşıklık birimi mevcuttur. Sofa açıklıklarını oluşturan dikmelerden ikisi yuvarlak kesitli ikisi de kare formludur. Sofa korkulukları da ahşap tahtalar ile oluşturulmuştur.

İkinci kata çıkılan merdiven de güney duvara bitişiktir. Duvarda niş açıklığı vardır. Bu kattaki oda, izlerden anlaşıldığı üzere yine sofa gerisinde ve doğu yönde bulunuyordu. Üst kottaki sokağa açılan kapı, bu odaya da geçit vermekteydi. Sofa açıklığı ise bir dairesel, iki de kare formlu dikme ile bölümlenmiştir.

Katalog No: 21

Evin Adı: Pampırlar Evi

Çizim No: 32

Resim No: 150-156

Plan Tipi: Dış sofalı plan tipindedir [43] (Çizim-32).

Tescil Bilgisi: İzmir II Nolu Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nca 29.05.2015-5266 nolu karar ile tescillenmiştir.

Adres: Darkale Mahallesi, 5 pafta 842 nolu parselde yer alır. Kapı Numarası 2'dir.

Ayrıntılı İnceleme: Zemin + bir katlıdır. Günümüzde kullanılmamaktadır.

Girişin bulunduğu ön cephe batıya bakmaktadır. Sofa korkuluklarına kadar devam eden, taş örgülü beden duvarında biri oda penceresi, diğeri de taşlık penceresi olmak üzere iki açıklık bulunur. Cephede asimetrik olarak konumlanan, iki kanatlı ahşap kapı, günümüzde yarım kalan restorasyon çalışması sırasında yerinden sökülmüş olduğundan mevcut değildir. Kapının sağında yer alan bir eli böğründe (gönyeli çıkma) sofayı desteklemektedir. Sofa korkulukları ve açıklıkları ile devam eden cephe çatı ile sonlanır (Resim-150).

Kuzey cephenin bitişik nizam yapısı, yıkılmış olan 843 parsel nedeni ile açıkta kalmıştır. Taş örgü beden duvarı odaların bulunduğu birinci kata kadar devam eder. Sofa yan duvarı ise bağdadi duvar ile kapatılmıştır. Çatının üçgen kesiti ise ahşap çıtalar ile kapatılmıştır (Resim-151).

Güney cephe ise beden duvarına kadar 841 parsel ile bitişiktir. Birinci katın bu cepheye bakan duvarları ise yine bağdadi tekniğindedir. Komşu parsel daha küçük boyutlu bir yapıdır.

[43] S. Hakkı ELDEM, *age*.,s.17.

Kapalı avluda iki ahır ile bir oda bulunur. Girişin sağ tarafından ilk üç dört basamağı taş olan ahşap merdiven ile birinci kata çıkılmaktadır (Resim-152). Taşlık, küçük kare formlu bir pencere ile aydınlanmaktadır. Girişe göre sol yan tarafta bulunan oda, niş içerisinde, ahşap kepenkli dikdörtgen bir pencere ile sokaktan ışık alır. Odanın aynı zamanda avlu kapısına bitişik bir penceresi daha mevcuttur (Resim-153). Girişin karşı cephesinde yer alan ahırlar yan yanadır ve sağdaki ahırın kapısının yanında küçük bir açıklığı mevcuttur.

Merdivenlerden çıkılınca, biri kuzey yan cephede olmak üzere yedi açıklıklı sofaya ulaşılır. Merdiven korkuluğu, sofanın güney yan duvarını dikey olarak keserek, L biçiminde sofaya doğru konumlanır. Kare formlu açıklıklar, yine kare formlu dikmeler ile bölümlenmiştir. Korkuluk yaklaşık 40-45cm 'dir (Resim-154).

Sofanın gerisinde yan yana iki oda yer alır. Daha büyük boyutlu olan merdivenin gerisindeki odanın penceresi niş içerisinde ve kapıdan bağımsızdır Sergen izleri görülmekle birlikte günümüzde yitirilmiştirler. Odanın kapısı, yuvarlak kemerli bir pervaza sahip, göterişli bir kapıdır. Kemerin üzerinde iki tabla görülür (Resim-155). Tavan ahşap geçmelidir. Kısmen harap olmuş ocaklığın yanlarındaki, küçük nişcikler süsleme unsuru olarak görülür. Ocaklık, odanın kuzey duvarındadır. Duvarlarda iki sıra sergen vardır. Oda kapısı arkasında gusülhane bulunur ve bunun bitişiğindeki yüklük duvar boyunca devam eder (Resim-156). Odanın doğu duvarı önünde basit bir seki görülür.

Daha küçük boyutlardaki ikinci odanın penceresi kapısına bitişiktir. Ocaklığı ise üçgen alınlıklıdır ve odanın güney duvarına bitişiktir. Odada sergen veya yüklük gibi mimari öğeler oda yıkıldığı için tespit edilememiştir (Resim-157).

Konutta kıvrımlı ocaklık konsolları, gömme dolaplar, yüklük, gusülhane, çift sıra sergen, geçmeli tavan, kemerli oda kapıları gibi ahşap mimari detaylar dışında süsleme unsuru yoktur.

Katalog No: 22

Evin Adı: Hacı İbrahimler Evi

Çizim No: 33-34

Resim No: 158-166

Plan Tipi: Dış Sofalı plan tipindedir[44] (Çizim-33,34) .

Tescil Bilgisi:

Adres: Darkale Mahallesi, 138 numarada yer alır. 5 Pafta 978 parselde yer alır.

Ayrıntılı İnceleme: Kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen bir alanı kaplayan ev, dış sofalı plan tipinde, zemin kat üzerine tek katlı olarak inşa edilmiştir. Günümüzde kullanılmamaktadır. Avlu duvarı hasar görmüştür. Kuzey duvarı kısmen sağırdır. Doğusunda, iki kanatlı ahşap giriş kapısından girilince üzeri açık küçük bir avlu ve fırını mevcuttur. Taş ve ahşap malzemeden kagir olarak inşa edilen konut iki sokağın bileştiği bir köşe parselde yer alır. Burası aynı zamanda konutun girişinin bulunduğu güney cephedir (Resim-158).

Girişin sol tarafında altından yine sokak geçen bir oda mevcuttur. Odanın tek pencereli duvarı güney yöne bakar. Pencerenin etrafında kalan bütün yüzey saç malzeme ile kaplanmış vaziyettedir. Asıl konutun kırma çatı üçgenine kadar olan yüzey de aynı şekilde olumsuz hava şartlarına karşı saç ile kaplanarak koruma altına alınmıştır. Girişe göre sol yanda kalan sofa, Batı cepheye bakmaktadır. Burası, altından sokak geçen işlik-odasının bitimine kadar taş duvar ile örülüdür. Daha sonra açıklıklı sofa ve bulaşıklık birimi görülür (Resim-159).

Konut avluludur, iki kanatlı ahşap kapıdan girilince sol köşede bir ocak bulunur. Bu alanın üzeri açıktır (Resim-160). Daha sonra, altından sokak geçen küçük bir oda-işlik yer alır. Yaklaşık kare formundaki açık avludan sonra uzun dikdörtgen olarak devam eden ve ahırların yer aldığı kapalı avluya geçilmektedir. Burada yan

[44] S.Hakkı ELDEM, *age.*,s.17.

yana iki adet ahır bulunur. Uzun, kapalı avlunun başlangıcında, hemen sol tarafta birinci kata çıkışı sağlayan ahşap merdiven bulunur. Batı cephesini çevreleyen avlu duvarının bir bölümü Darkale evlerinin avlularında sıkça gözlemlenen bir özellik olan işlenmemiş, ham kaya parçalarının üzerine oturmaktadır.

Ahırların üzerine denk gelen odalar, ahşap detaylı özelliklerini sürdürmektedir (Resim-161). Odaların bulunduğu bu alana, sokaktan bir giriş daha olduğu ancak günümüzde bu girişin kapatılmış olduğu ev sakinleri tarafından teyit edilmiştir. Sofa dikdörtgen formlu direkler ile bölümlenmiştir. Açıklıklar orijinal olarak penceresizdir. Ancak kalıntılardan anlaşıldığı üzere sofanın ahşap kafesler ile kısmen örtüldüğü belirgindir. Dışarıdan ahşap bir kutucuk gibi görülen bulaşıklık biriminin üç cephesinde de ay yıldız işlemeleri görülür. Batı cephede çıkma olarak sadece ahşap bulaşıklık birimi görülür (Resim-162),(Resim-163). Sofa, çıkmasız olarak avlu duvarı üzerinde yükselir.

Pencere ve kapılar diğer Darkale konutlarında olduğu gibi ahşap malzemeden basit öğelerdir. Geometrik desenli kapı örneği bu konutta da görülür (Resim-164). Sofa açıklıkları orijinal olarak penceresizdir. Ancak günümüzde atıl durumda olsa da ahşap kafesleri mevcuttur (Resim-165). Odalarda dolaplar, yüklükler, gusülhaneler, sergen ve ocaklıklar görülür (Resim-166). Tavan ve taban kaplamaları da yine ahşaptandır. Çatı, alaturka kiremit ile kaplı kırma çatıdır.

Konutta ahşap sofa kafesleri, bazı taşıyıcıların oymalı sütun başlıkları ve dışa taşkın ahşap bulaşıklık birimindeki ay yıldız süslemesi dışında süsleme unsuru görülmez. Ayyıldızı işleyen usta, Osmanlıca harfler ile ismini de (İbrahim) olarak motifin yakınına nakşetmiştir.

Katalog No: 23

Evin Adı: Ali Beyler Evi

Çizim No: 35

Resim No: 167-173

Plan Tipi: Dış sofalı plan tipindedir[45] (Çizim-35).

Tescil Bilgisi: İzmir II Nolu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 22.11.2012 tarihli ve 1528 nolu kararı ile tescil edilmiştir.

Adres: Darkale Mahallesi, 137 numarada yer alır. 5 Pafta 968 parseldedir.

Ayrıntılı İnceleme: Kagir, ara katı ile birlikte iki katlı bir konuttur. Günümüzde yaz aylarında belli dönemlerde kullanıldığı bilinmektedir. İkinci kattaki odaları ağır hasarlıdır. Zemin katta bir oda iki ahır, ara katta bir ve ikinci katta da iki odası mevcuttur.

Konutun ön cephesinde avludaki mutfak mekanını oluşturan alan dışında çıkma görülmez. Burası da köşe parsele uyumluluk açısından yapılmış bir uygulamadır. Zaten sofa açıklıkları bu alanın üst kotunda çıkmasız olarak devam eder (Resim-167). Sofa pencerelerinin üst bölümleri ile yan bölümleri sabittir. Dolayısıyla pencereler tek kanatlı olarak işlevseldir. Açıklıklar toplamda dokuz bölmeli olarak tasarlanmıştır (Resim-168). Girişe göre sol yan cephe 967 parsel ile bitişiktir. Arka cephede ise kot farkından dolayı konut yamaca yaslandığı için çatı eğimi zemin ile birleşmiş durumdadır. Sağ yan cephe de aynı şekilde diğer komşu parsel olan 969 ile bitişiktir.

Giriş kapısı çift kanatlı ahşaptandır ve kuzey yöne bakmaktadır (Resim-169). Önceleri taş döşemeli olan avlu zemini günümüzde beton kaplıdır. Burada ahırlar ile bir oda yer alır. Odada yüklük, gusülhane birimleri mevcuttur. Avlunun sokağa bakan Batı cephesinin üzerinin bir bölümü açıktır. Burası -avludaki çeşmenin etrafı- küçük

[45] S.Hakkı ELDEM, *age.*,s.17.

bir mutfak-bulaşıklık olarak kullanılmaktadır. Doğu yöne doğru ilerlediğimizde iki üç basamak ile yükseltilmiş bir ara kat görülür. Kareye yakın bir alan oluşturan ahşap zeminli mekandan iki tane ahır ile küçük bir odaya geçiş sağlanır (Resim-170).

Ara kattan Batıya doğru dönen ahşap merdiven ile birinci kata ulaşılır. Burada biri uzun dikdörtgen formda geriye doğru uzanan iki oda yer alır (Resim-171). Sofanın beş bölmeli ahşap direkli açıklıkları pencereler ile kapatılmıştır. Sofanın duvarlarında kapaklı ve kapaksız nişler yer alır. Geçmeli ahşap tavan kaplaması yağmur sularından hasar görmüştür (Resim-172). Genişçe oda çift sıra sergenli, ocaklıklıdır fakat tabanı göçmüş, iç duvar sıvaları dökülmüştür (Resim-173).

Odalarda yüklük, gusülhane gibi kullanım alanları vardır. Sergen, ocaklık, gusülhane ve nişler sade süslemesiz tarzdadır. Başodanın tavanı göçmüş olduğundan, tavan göbeği olup olmadığı tespit edilememiştir. Yüklük, sergen, niş gibi ahşap mimari öğeler haricinde süsleme unsuru görülmez.

Katalog No: 24

Evin Adı: Koca Osmanlar Evi

Çizim No: 36-37

Resim No: 174-176

Plan Tipi: Dış sofalı plan tipi[46] (Çizim-37,38) .

Tescil Bilgisi:

Adres: Darkale Mahallesi, 5 Pafta 1002-1003 parsellerdedir. Kapı numarası 112'dir.

Ayrıntılı İnceleme: Zemin + bir katlıdır. Dış sofalı plan tipindedir. Odalar "T" planlı sofa etrafında sıralanmaktadır. Sofanın iki yüzü üzeri açık avluya bakmaktadır.

Giriş kapısının bulunduğu cephede herhangi bir çıkma yoktur. Kaba yontu taş örgülü beden duvarları 1003 parselde çatıya kadar sıvalıdır. Sokak ile birleşen kısımlardaki sıvalar yer yer dökülmüştür. Bu cephede biri ahşap çift kanatlı giriş kapısı üzerinde olmak üzere iki büyük, bir küçük pencere yer alır. 1002 parselde ise taş örgü duvarlar çatıya kadar sıvasız olarak görülür. Tek kanatlı giriş kapısının sağında küçük kare bir pencere bulunmaktadır (Resim-174). Girişe göre sol yan cephede harabe halindeki 996 parsel bulunur. Ön cephe, batıya bakmaktadır ve burası sofanın bulunduğu cephedir. Sağ yan cephe de 1004 parsel ile bitişik olduğundan sağırdır.

Ahşap iki kanatlı kapıdan girilince avluya ulaşılır. Avluda ahır, kiler gibi birimler mevcuttur. Zemin şap ile kaplıdır. Ahırlar ve sofaya çıkaran ahşap merdiven burada yer alır. 1002 parsele giriş ise tek kanatlı bir kapıdan yapılır. Küçük kare bir mekandan oluşan bu alan da önceleri bir işlik veya dükkan olarak kullanılmakta imiş. Bu mekandan açılan bir kapı ile zemindeki kot farkından dolayı direkt olarak yapının birinci katına ulaşılmaktadır.

[46] Cengiz, BEKTAŞ., *Türk Evi* , 3.baskı, İstanbul, 2016, s.129.

Birinci kat “T” planlı bir sofa etrafında sıralanan odalardan oluşur. Birinci oda 1002 parselin giriş bölümündeki küçük kare mekandan-işlik sonra yer alır. İki sıra sergen raflı ve yüklüklü odanın ocaklığı günümüzde kapatılmıştır. Bu odadan “T” planlı sofanın uzun kenarına çıkılır. Avludaki ahşap merdiven bu alana bağlanır. Sofanın batı yöne bakan bir uzun ve bir kısa kenarı kare formlu ayaklar ile bölümlenmiş ve iki açıklığı penceresiz bırakılmıştır (Resim-175). “T” planın üst tarafında iki oda daha vardır. Buradaki sofa açıklıkları pencereler ile kapatılmıştır (Resim-176). Planın köşesinde kare formlu bir teras muhdes olarak yer almaktadır. Odalardan birinin giriş kapısı, kemerli ve oymalıdır (Resim-177). Odalarda yine niş içerisinde pencereler, yüklükler, sergenler gibi ahşap detaylar görülmektedir.

Gömme pencereler (Resim-178), gömme dolaplar, yüklükler, sergenler, oymalı kemerli kapılar ahşap mimari öğeleri oluşturur. Konutta kapı pervazlarında görülen oymalı kemerler dışında süsleme unsuru yoktur.

Katalog No: 25

Evin Adı: Terziler Evi

Çizim No: 38

Resim No: 179-185

Plan Tipi: Dış sofalı plan tipindedir[47].

Tescil Bilgisi: Konut Tescillidir.

Adres: Darkale Mahallesi, 960 numaralı parseldedir.

Ayrıntılı İnceleme: Zemin + bir katlıdır.

Sofanın yer aldığı batı cephe aynı zamanda giriş cephesidir. İki kanatlı ahşap kapısı orjinaldir. Kapı yüksekliğinden biraz üstte sonlanan taş örgü beden duvarlarından sonra ön cephe boydan boya saç malzeme ile kaplanmıştır. Beş açıklıklı sofanın sadece iki bölmesine alüminyum çerçeveli camlar takılmıştır. Saç levhada ön cephedeki oda pencereleri için de kesim yapılmış, diğer bölümler tamamen kapatılmıştır (Resim-179).

Konutun kuzey cephesi 959 parsele bitişik olduğundan sağırdır. Arka cephe ise kod farkından dolayı daha yüksektedir ve belli bir yükseklikten sonra çatı örtüsü görülmektedir. Güney yönde, 961-62 parsellerdeki harebe halindeki konutlar bulunur. Buradaki evlerin (Erenler Evleri) yıkılmış olması nedeniyle konutun Güney cephesi açıkta kalmıştır.

İki kanatlı ahşap kapıdan girilince sağ tarafta bir ahır yer alır. Sol da ise çeşme ve wc birimleri bulunmaktadır. Giriş kapısının karşısında da yine işlenmemiş halde bulunan kayalar, kapalı avlunun hacmini bir miktar küçültmüştür. Kapalı avlunun sol duvarına bitişik halde bulunan ahşap merdiven ile birinci kata ulaşılır.

[47] S.Hakkı ELDEM, *age.*,s.17.

Birinci katta uzun dikdörtgen hayat'a açılan iki oda bulunur. Odalardan biri sofa gerisinde diğeri de sofanın kısa kenarında yer alır. Sofa gerisindeki oda; iki pencere ile sofadan ışık alır (Resim-180). İçerisinde ocaklık ve bir gömme dolap vardır. Ocaklık odanın güney duvarındadır. Ahşap kapaklı raflı gömme dolap da aynı duvar üzerindedir. Tavan kontürplak kaplıdır. Yer döşemesi ve kapı ile pencere doğramaları ahşaptandır. Hayat'ın güney yöndeki kısa kenarından girilen ikinci oda ise ilk odaya göre daha gösterişlidir. Oda kapısından girilince, sol tarafta hemen gusülhane bulunur (Resim-181). Bunun devamında yüklük vardır (Resim-182). Odanın doğu ve güney duvarlarında sergenler görülür (Resim-183). Ocaklık yine bu odada da güney duvar üzerindedir (Resim-184) .Oda, giyotin çalışan iki küçük pencere ile aydınlanmaktadır. Pencereler sofa ile aynı cepheye yani batıya bakar. Tavan yine kontürplak ile kaplanmış, zemin döşemesi ise ahşaptandır. Yüklük üzerindeki musandıra bölümü kesilerek kaldırılmıştır.

Kare formlu dikmeler ile bölümlenen sofa da beş açıklık bulunur. Ön cepheden baktığımızda kuzey uçta kalan son açıklık bulaşıklık birimi olarak değerlendirilmiştir. Açıklıklardan iki tanesine alüminyum çerçeveli pencereler takılmıştır. Diğer açıklıklar da dışarıdan monte edilen oluklu galvaniz levha ile kapatılmış durumdadır (Resim-185). Çatı kontrüksiyonu hayattan açıkça gözlenebilmektedir. Yani Sofanın tavanı kaplamasızdır. Bu durum evin içerisine kış aylarında ve rüzgarlı günlerde aşırı toz birikmesine sebebiyet vermektedir. Sofa'da merdivenin arka bölümündeki küçük bir alan da yakın tarihlerde banyo işlevi verilerek düzenlenmiştir. Duvarlar bağdadi tekniğindedir. Ancak 959 parsel ile birleşimi sağlayan ara duvarda tuğla kullanılmıştır. Bu da yine yakın bir tarihteki onarıma işaret eder.

Konutta zemin katta yer alan ahşap oyma bir taşıyıcı sütun başlığı dışında süsleme unsuru görülmez. Yüklük, gusülhane, sergen ve ocaklık nişleri yine korunması gerekli ahşap mimari detaylar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Katalog No: 26

Evin Adı: Macarlar Evi

Çizim No: 39

Resim No: 186-197

Plan Tipi: Dış Sofalı ve köşklü plan tipindedir[48].

Tescil Bilgisi: İzmir II Nolu Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nca 29.05.2015' te, 5266 nolu karar ile tescillenmiştir.

Adres: Darkale Mahallesi, 39 numarada yer alır. 5 Pafta, 866 parseldedir.

Ayrıntılı İnceleme: Konut zemin + bir katlıdır. Dış sofalı ve köşklü plan tipindedir. Günümüzde kullanılmamaktadır. Konut, diğer Darkale Evleri'nin kültürel özelliklerini taşımaktadır.

Ön cephede, biri tek kanatlı ahşap, diğeri çift kanatlı demir malzemeden olmak üzere iki giriş kapısı mevcuttur. (Resim-186) Kaba yonu taş beden duvarları, sıvalı ve beyaz badanalıdır. Ancak konutun ana girişine geçit veren çift kanatlı demir kapının üzeri sıvasız bırakılmıştır. Genellikle Darkale'de beden duvarları sıvasızdır bu örnekte giriş kapısının üzerinin de sıvasız olması sebebiyle zemin kat dış duvarlarının sıva ve badanası muhdes olmalıdır. Ön cephede toplam üç adet pencere yer alır. (Resim-187) Pencerelerden ikisi ikiz penceredir ve tek kanatlı ahşap kapının üzerinde bulunurlar. Düşey dikdörtgen formlu ve giyotin tiplidirler. Önlerinde demir parmaklıklar mevcuttur. Diğer pencere, avlu zemininden dört beş basamak ile yükseltilmiş bir platformda bulunan odanın önündeki sofanın cepheye açılan bölümünde yer alır. Cephedeki konumu hemen hemen iki kapının ortasına denk gelmektedir. Kare formlu ve dört bölmelidir. Çatı, bu pencere genişliği kadar aralıklarla yerleştirilen iki adet payanda ile desteklenmektedir. İkiz pencereler arasındaki tek payanda ise çatıdan ayrılarak işlevsiz hale gelmiştir. Payandanın çıktığı yerde, çatıda hasar oluşmuştur.

[48] S.Hakkı ELDEM, *age.*,s.18.

Konutun sol yan cephesi 868 parsele bitişik olduğundan sağırdır. Sağ yan cephe de 865 parseldeki konuta bitişik olduğundan sağırdır.

İki kanatlı demir kapıdan girilince sol tarafta zeminden üç dört basamak ile yükseltilmiş iki oda ve önünde dikdörtgen formlu sofa bulunur. Sofanın kısa kenarı giriş cephesine bakmaktadır ve camekanlıdır. Girişin tam karşısında ise girişe ters yönde konumlanmış, üst kata çıkaran bir merdiven bulunur. Merdiven başlangıcının hemen gerisinde bir ahır yer alır (Resim-188) .

Birinci katta toplam üç oda yer alır. İlk odanın kapısı tablalıdır. Odada iki sıra sergen raf, yüklük, gusülhane ve ocaklık bulunur. Oda iki penceresi ile sofadan ışık alır. Pencereler üst bölümleri sabit olmak üzere üç bölmelidirler. Sabit olan kısımlar da çıtalar ile kendi içinde, 10'ar küçük bölüme ayrılır (Resim-189). Diğer oda ise daha sade yapılıdır. Kapısı altı bölmeli camekanlıdır (Resim-190). Sofa boyunca sıralanan son oda ise mutfak olarak düzenlenmiştir. Odanın, çarkıfelek motifleriyle süslü giriş kapısının karşısında yer alan diğer bir kapı ile bahçeye çıkılır (Resim-191/192). Tavanı ahşap geçmelidir ve kare formlu bir tavan göbeği-süslemesi mevcuttur (Resim-193) .

Sofa giyotin tarzlı altı büyük pencere ile kapatılmıştır. Sofa tabanından 35-40 cm yükseklikteki köşk bölümü mutfaktan başlayarak ortadaki oda hizasına kadar devam eder. Burada bir bulaşıklık birimi de bulunur. Son giyotin penceredeki bir kapı açıklığı ile buradan önceleri toprak dama çıkıldığı anlaşılmaktadır. (Resim-194) Günümüzde ise bu alanın beton kaplanarak ve demir parmaklıklar ile de çevrildikten sonra teras olarak işlevini sürdürdüğünü görmekteyiz.

Pencereler; sofa açıklığı, diğer Darkale konutlarında olduğu gibi kare formlu büyük giyotin pencereler ile kapatılmıştır. Pencereler 6'şar bölmelidirler (Resim-195). Alt kısımları düşey dikdörtgen, üstler ise daha küçük yatay dikdörtgen bölmelere ayrılmıştır. Oda pencereleri ise (birinci oda) yanyana ikiz pencerelidir, üst bölümü 8'er

küçük bölmeli, altlar ise 3'er bölmelidir. Kanatlı tip pencere kullanılmıştır. İkinci odanın sofadan ışık alan tek penceresi vardır. Dört bölmelidir, kapının solunda yer alır. Bahçeye açılan üçüncü oda da tek pencerelidir ve o da dört bölmelidir. Bu pencerenin hemen solunda, sofanın kısa kenarında, düşey dikdörtgen formlu bir niş içerisine musluk yerleştirilerek lavabo oluşturulmuştur. Burası muhtemelen sofadaki bahçeye açılan üçüncü odaya mutfak işlevi verilirken tasarlanmıştır.

Odalarda iki sıralı sergenler, yüklükler, gusülhaneler ve ocaklıklar mevcuttur (Resim-196/197). Tavan kaplamaları geçmeli tarzdadır. Kapılardan bir tanesi çarkıfelek motifleriyle süslüdür, diğer iki kapıdan biri tablalı, diğeri ise alt tarafı tablalı, üst bölümü camekanlı (6'şar bölmeli)'dir. Tek pencereli üçüncü odanın tavan göbeği kare formlu ve altıgen şekillerden oluşan süslemesi ile dikkati çeker.

Süsleme olarak yapıda çarkıfelek motifli kapı, geometrik desenli tavan göbeği sayılabilir. İçte veya dışta kalem işi görülmez. Sergenler ve yüklükler de sade özelliktedir. Birinci odanın yüklüğündeki ahşap dolaplardan birine de çentikler atılarak basit bir desen verilmiştir.

Katalog No: 27

Evin Adı: Emirler Evi

Çizim No: 40-41

Resim No: 198-206

Plan Tipi: Dış Sofalı plan tipindedir[49] (Çizim-40/41).

Tescil Bilgisi: İzmir II Nolu Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nca 26.02.2015' te, 4908 nolu karar ile tescillenmiştir.

Adres: Darkale Mahallesi, 5 pafta 845 nolu parselde yer alır.

Ayrıntılı İnceleme: Konut günümüzde kullanılmaktadır. Uzun dikdörtgen bir plana sahiptir ve hem kuzey hem de güney yönden girişi bulunmaktadır. Zemin + bir katlıdır. Güney ve Doğu cephesinden sokağa bitişiktir. Doğu (arka) cephe yarıya kadar sokak ile bitişik diğer yarısından itibaren 846 parsele bitişiktir. Köşe parselde yer alır. Dış sofanın bulunduğu ön cephe Batıya bakar. Kuzey kapısının bulunduğu cepheden 856 parsel ile bitişiktir.

Güney yöndeki muhdes demir kapıdan (Resim-198) girilince uzun dikdörtgen bir açık avlu ile karşılaşırız (Resim-199). Yedi açıklıklı dış sofa açık avluya bakmaktadır. Sofa, ortada üç ahşap sütun ile taşınmaktadır. Avlunun zemini günümüzde beton ile kaplıdır. Girişin tam karşısında tek katlı bir mekan yer alır. Mekanın avludan ışık alan tek penceresi bulunur. Bu mekanın sağında bir hol ve onun sağında da tek penceresi ve tek kapısı olan başka bir mekan daha vardır. Avludan sofaya çıkış simetrik olarak konumlanmış iki ahşap merdiven ile sağlanır. Merdivenlerin ilk basamağı taştandır (Resim-200). Kuzey yöndeki merdivenin taş basamağı önünde sofayı taşıyan bir sütun daha bulunur. Avlu giriş kapısının hemen sağında ise tuvalet ve banyo hacimleri görülür. Merdivenlerin gerisinde de yanyana sıralanan üç adet ahır vardır.

[49] S.Hakkı ELDEM, *age.*,s.17.

Birinci katta da yine sofa gerisinde yanyana sıralanan 4 oda vardır. Sofanın iki ucuna da birer mekan eklenerek mekan sayısı arttırılmıştır. Böylelikle mekan sayısı 7'ye ulaşmıştır. Hayat zemininden 3-4 basamak yüksekte bulunan güney yöndeki muhdes odadan, bir iç kapı ile avlu kapısı üzerindeki odaya geçilmektedir (Resim-201). Sofa gerisindeki dört odadan Kuzey köşedeki oda yüklüklüdür. Güney yöndeki duvarında bir ocaklık nişi vardır. Odanın yuvarlak kemerli, tablalı bir kapısı ve sofaya bakan niş içerisinde bir penceresi bulunur (Resim-202). Pencerenin pervazındaki deliklerden önceleri ahşap şebekesi bulunduğu anlaşılmaktadır. Pencere dört bölmeli, giyotin tiplidir (Resim-203). Oda kapısı arkasında bir gusülhane bulunur. Sergen raflar çift sıradır.

Kuzeyden Güneye doğru gidildiğinde ikinci odanın da ocaklık nişi güney duvarındadır. Nişin sağında da yine küçük bir dolap nişi bulunmaktadır (Resim-204). Bu odanın da aynı şekilde yuvarlak kemerli, tablalı bir kapısı ve sofadan ışık alan bir penceresi vardır. Ancak bu pencere niş içerisinde değildir (Resim-205). Dört bölmelidir ve giyotin çalışır. Pervazındaki delik izlerinden yine önceleri ahşap şebekeli olduğu söylenebilir. Üçüncü odada ise niş Doğu duvar üzerindedir. Ayrıca odanın sofaya bakan Batı duvarına da bir niş yerleştirilmiştir. Ancak bu odanın penceresi yoktur. Dördüncü ve son odanın yuvarlak kemerli, tablalı bir kapısı ve penceresi ile Güney duvarı üzerinde de ocaklık nişi vardır.

Sofa altı açıklıklıdır. Pencereler, üstte üçer bölümleri sabit olmak üzere yedi bölmelidir (Resim-206). Sofa korkulukları saç levhalar ile kaplıdır. Çatı saçağı, bölmelerin olduğu ahşap direklere yine ahşap çıtalar ile sabitlenerek mümkün olduğunca uzun tutulmuştur. Sofaya çıkan merdivenler ahşap korkulukludur. Sofa tavanı ve tabanı ile odaların zemin ve tavanları da hep ahşap malzemelidirler.

Yapıda kemerli oda kapıları, oymalı ocaklık konsolları ile ahşap dolap kapaklarındaki detaylar dışında süsleme unsuru yoktur.

Katalog No: 28

Evin Adı: Kurallar Evi

Çizim No: 42

Resim No: 207-

Plan Tipi: Dış sofalı plan tipindedir[50] (Çizim-42).

Tescil Bilgisi: İzmir II Nolu Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nca 29.05.2015-5266 nolu karar ile tescillenmiştir.

Adres: Darkale Mahallesi, 5 pafta 877 nolu parselde yer alır.

Ayrıntılı İnceleme: Zemin + iki katlıdır. Yaz aylarında kullanılmaktadır.

Batıya bakan ön cephedeki giriş kapısı orijinal değildir. Muhtemelen ahşap olan iki kanatlı kapı demir kapı ile değiştirilmiştir. Kapının sağında bir büyük iki küçük pencere yer almaktadır (Resim-207). Sundurmalı avlu giriş kapısının solunda ise bugün araç park yeri olarak kullanılan boş bir alan vardır ki burası yıkılan 879 parseldeki konutun arsasıdır (Resim-208). Avlu kapısının gerisinde ise 5 açıklıklı birinci kat sofası görülür. Sofa açıklıkları demir doğramalı pencereler ile kapatılmıştır (Resim-209). Konut sağ yan cephede ise hem 876 hem de 875 parsele bitişiktir.

Avlu kapısından girilince sağ tarafta genişçe bir oda bulunur. Oda, sokağa açılan üç pencere ile ışık alır. Yaklaşık kare boyutlarındaki üzeri açık avlunun 876 parsele bitişik olan sağ yan kenarında bir oda ile yanında da ahır görülür. Ahır günümüzde depo olarak kullanılmaktadır. Ahır kapısının önünden betonarme merdivenler ile çıkılan ve arsanın arka sınırına kadar ulaşan alana bir teras inşa edilmiştir. Zemin kattaki sokağa cephesi olan ilk odanın gerisinde yer alan merdivenler ile asıl konutun birinci katına ulaşılır (Resim-210). Dış sofalı iki odalı bir planı olan konutun birinci kattaki hayatına bir oda daha eklenmiş, dolayısıyla birinci katta oda sayısı 3' e çıkmıştır. Sofa gerisindeki odalardan kuzeydoğudakinde bir

[50] S.Hakkı ELDEM, *age.*,s.17.

ocaklık bulunur.

İkinci katta bulunan odalarda ise güney duvarlarda yüklük görülmektedir (Resim-211). Odalar niş içerisinde yer alan birer pencere ile sofadan ışık almaktadırlar (Resim-212). Yüklük karşısındaki duvarlarda ise ocaklıklar vardır. Güneydoğu köşedeki odada izbe şeklinde ince uzun bir mekan da bulunmaktadır. Sofadaki ahşap merdiven 5 açıklığın hemen gerisinde sofaya paralel olarak konumlanmıştır. Merdivenin gerisinde, sofanın Güney yöndeki kısa kenarında muhdes bir mutfak lavabo sistemi bulunur (Resim-213).

Konutta zemin ve kapı pencere doğramaları ahşap malzemedendir. Sofa tavanı ile oda tavanları kontürplak ile kaplanmıştır. Oda kapıları tablalıdır. Konutta herhangi bir süsleme unsuru görülmez.

Katalog No: 29

Evin Adı: Karallar Evi

Çizim No: 43

Resim No: 214-224

Plan Tipi: Dış Sofalı plan tipindedir[51] (Çizim-43).

Tescil Bilgisi: İzmir II Nolu Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nca 29.05.2015' te, 5266 nolu karar ile tescillenmiştir.

Adres: Darkale Mahallesi, 5 pafta 894 nolu parselde yer alır.

Ayrıntılı İnceleme: Günümüzde konut kullanılmamaktadır. Zemin + bir katlıdır. Konut, diğer Darkale Evleri'nin kültürel özelliklerini yansıtmaktadır.

Önündeki parsel ile arada iyi bir mesafe olmadığından, ön cephenin yakın plan fotoğrafı alınamamıştır. Ön cephe fotoğrafı ancak uzaktan çekilebilmektedir (Resim-214). Buradan görüldüğü kadarıyla sofa, dış cephede çıkmasız olarak yer alır. Kaba yontu taş örgülü beden duvarları sofa açıklıklarına kadar devam eder. Sofanın tahta korkulukları, dış etkenlere karşı korunması için teneke ile kaplanmıştır. Daha sonra diğer Darkale konutlarında olduğu gibi "Tura" bölümü ve çatı yer alır. Girişe göre sol yan cephe 893 parsele bitişik olduğundan sağırdır. Yine girişe göre sağ yan cephe de 895 parsele bitişik ve sağırdır.

Çift kanatlı ahşap kapıdan girilince dikdörtgen planlı kapalı avluda iki adet ahır, bir oda ve bir de wc birimi bulunur. Oda, dikdörtgen avlunun kısa kenarında yer alır ve hemen solunda da üst kata çıkışı sağlayan ahşap merdivenler vardır. Oda kapısının solunda bir de çeşme mevcuttur. Darkale'deki diğer bazı konutlarda orijinal halini gördüğümüz taş döşemeli avlu zemini burada beton ile kaplanmıştır. Avlunun

[51] S.Hakkı ELDEM, *age.*,s.17.

ahşap geçme tavanları ise kaplamasız bırakılmıştır (Resim-215). Odanın şimdiki girişi ve yanındaki pencere muhdesdir. Bu ilk kapıdan hariç içerideki üzeri oymalı, kemerli bir iç kapı daha bulunur ki odanın orijinal girişi muhtemelen bu kapıdan sağlanmakta idi (Resim-216). Wc avlu giriş kapısının karşısında yer alır. Ahırlar ise yanyana bitişiktirler ve taş örgü beden duvarları arasına hatıllar yerleştirilmiştir. Yemlik bölümleri bir duvar boyunca uzanır ve giriş kapılarının karşısındaki duvarda yer alır (Resim-217).

Birinci kata çıkıldığında sofa ve gerisindeki üç oda bizi karşılar. Burada odaların cephesi orta bölümde sofaya doğru bombe yapmış durumdadır. Sofa açıklığı yedi sekiz kadar pencere ile kapatılmıştır (Resim-218). Güney yöndeki son pencerenin yanında dışa taşkın olarak çıkıntı yapan küçük bir bulaşıklık birimi mevcuttur. Sofanın tavanı kontrplak, tabanı da ahşap kaplamalıdır. Sonradan kapatılan sofa açıklıklarında pencere çerçeveleri demir malzemeden yapılmıştır. Merdivenin korkulukları ise ahşap malzemeden ve sade yapıdadır. Bu konutta farklı olarak sıvalı olan sofa korkulukları içeriden de kontrplak ile kaplanmıştır (Resim-219).

Birinci kattaki iki odada sergenler, yüklükler, ocaklıklar görülür. En gösterişli oda olan şahnişin odasında kapıdan girilince üçgen bir tavan ile ikinci bir kapı sövesi oluşturulmuştur (Resim-220). Kapı arkasında pabuçluk bulunur. Daha sonra yüklük ve duvarın bitiminde de kemerli kapısı olan gusülhane vardır (Resim-221). İç kapının girişe göre sol kenarında, düşey dikdörtgen şekilde dört bölmeden oluşan oymalı çerçeveye sahip nişler (fincanlık) görülür. Sergen raflar tek sıradır. Ocaklık sade yapılıdır (Resim-222). Odanın sofadan ışık alan iki penceresi giyotin çalışır ve ahşap kepenklidirler. Tavan, odalarda da sofada da kontrplak ile kaplanmıştır.

Sofadaki ikinci oda diğerine göre daha sade yapıdadır. Giyotin tarzlı iki pencere ile sofadan ışık alır (Resim-223). Tavanı kontrplak kaplıdır. Zemin, pencereler, kapılar ve taban döşemeleri ahşaptandır. Merdivenin hemen solunda yer alan ilk oda da şahnişin odasına göre daha sade yapıdadır. Duvarlarda sergen, ocaklık,

yüklük, gusülhane gibi ahşap öğeler bulunmaz. Giriş kapısı sade ve tablalıdır. Tavan yine kontrplak ile kapılıdır (Resim-224).

Konutta, oda kapılarında ve nişlerdeki oymalı ahşap detaylar haricinde süsleme unsuruna rastlanmaz. Şahnişin odası kapısı ve zemin kattaki oda kapısı örneğinde olduğu gibi kemerli olan kapılar bu özellikleri ile dikkat çeker.

Katalog No: 30

Evin Adı: Bodurlar Evi

Çizim No: 44

Resim No: 225-231

Plan Tipi: Dış Sofalı plan tipindedir[52] (Çizim-44).

Tescil Bilgisi: İzmir II Nolu Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nca 29.05.2015' te, 5266 nolu karar ile tescillenmiştir.

Adres: Darkale Mahallesi, 5 pafta 984 nolu parselde yer alır.

Ayrıntılı İnceleme: Konut, diğer Darkale Evleri'nin kültürel özelliklerini yansıtmaktadır. Oldukça fazla müdahale gördüğü anlaşılan yapının, orijinal halinin dış sofalı plan tipinde olduğu düşünülmektedir. Zemin + bir katlıdır.

İki kanatlı ahşap avlu giriş kapısı doğu yöne bakmaktadır. Yine aynı cephede yer alan bir diğer tek kanatlı kapı ise günümüzde işlevsizdir. Önceleri direkt olarak sokağa açılan bu kapı, avlu kapısından daha üst kodda yer almaktadır (Resim-225). Sokağa açılan kapısı kapatılan ve batısındaki çatı kontrüksiyonuna bitişik olan oda, ahşap bir merdiven ile birinci kattaki odalardan birine bağlanır (Resim-226).

İki kanatlı ahşap giriş kapısından girilince hemen sağ tarafta bir fırın bulunur. Daha sonra avlu, güney yöne doğru devam eder. Arnavut kaldırımlarının üzerine beton dökülerek düz bir zemin elde edilmiştir. Buradan tekrar bir kapı ile kapalı avluya geçilir. İçeride iki ahır, bir oda ve birinci kata çıkışı sağlayan ahşap merdiven bulunur. İlk ahırın girişinin bulunduğu yerde, hemen sol tarafta muhdes bir wc ile banyo görülmektedir. Avluda bu bölümün üzerine de sonradan bir balkon yapılmıştır. Balkona avlunun kuzeydoğusundaki beton bir merdiven ile ulaşılmaktadır. Ahır

[52] S.Hakkı ELDEM, *age.*,s.17.

kapılarından ilki asimetrik durmaktadır. Ahırın kapalı avluya bakan duvarında bir niş yer alır. Ahır günümüzde depo olarak kullanılmaktadır. Bu ahıra bitişik ikinci ahırda da aynı işlev ve mimari özellikler görülür. Kapalı avlu kapısının tam karşısında oda-mutfak işlevli küçük bir mekan daha vardır. Bu oda kuzeybatıya bakan bir pencere ile aydınlanır.

Birinci kata çıkılınca ahşap merdiven ile bir hole ulaşılır (Resim-227). Holden toplam dört odaya geçiş vardır. Ancak odalardan ikisinin dış sofanın bölünmesi ile sonradan eklenmiş olması muhtemeldir. Özellikle merdivenin hemen karşısındaki oda sofanın bölünmesiyle elde edilen muhdes bir mekan gibi durmaktadır (Resim-228). Bunun solunda; yüklüklü, içerisinden küçük bir kapı ile üst kottaki başka bir odaya geçit veren orijinal kısımları mevcut oda bulunur. Odanın Kuzeydoğu duvarındaki kapıdan geçilince dikdörtgen planlı bir holde ahşap merdiven vardır. Merdivenden çıkılınca, duvarlarında nişler ve ahşap kapaklı dolapcıklar bulunan ocaklıklı bir oda görülür. Odanın muhtemelen önceleri kuzeybatı cepheye bakan pencerelerinin yer aldığı bölümde günümüzde birinci kattaki mekanların üzerini örten çatı iskeleti vardır. Eski dönemlerde kanımızca burası toprak damlı teras bölümü idi. Daha önce belirtildiği üzere bu odaya kuzeydoğuda direk sokağa açılan, günümüzde kapatılmış bir kapı ile de ulaşılmakta idi.

Birinci katta ahşap merdivenin gerisinde yer alan üçüncü oda da biri sofaya bakan karşılıklı iki penceresi sofadan ve avludan ışık almaktadır (Resim-229). Pencerenin hemen önünde demir korkuluklar ile çevrilmiş dikdörtgenimsi balkon görülür. Odada sergen, yüklük gibi ahşap detaylar görülmez, hatta bir duvarı asimetriktir. Oda kapısı demir malzemedendir. Bu odanın doğusunda uzun dikdörtgen mutfak görevi gören bir alan yer alır (Resim-230). Bunun hemen sağında da ahşap kapılı, orijinal yüklüklü, genişçe bir oda olan dördüncü oda vardır (Resim-231). Holün tavanı kontürplak ile kaplıdır. Dolayısıyla orijinal odalar ahırların üzerine denk gelmektedir. Böylelikle günümüzde planı değiştirildiği anlaşılan konut, önceki yıllarda dış sofalı iki odalı örneklerden biri olmalıdır. Darkale evlerinde, odaların bir duvarına bitişik izbe mekanı, burada belki kot farkından dolayı içerisine yerleştirilen ahşap

merdiven ile iki katlı bir kuruluş olarak karşımıza çıkar ve üst katta başka bir odaya geçit verir. Bu da "Bodurlar" lakaplı konutu diğer Darkale konutlarından ayıran bir özellik olarak görülmektedir.

3. DARKALE GELENEKSEL KONUTLARININ GENEL ÖZELLİKLERİ, DEĞERLENDİRMESİ VE KARŞILAŞTIRMA

3.1.Plan Düzenlemesi

Kurulduğu dağ yamacının etkisi ile taraçalar halinde yükselen Darkale konutlarında bir evin toprak damı diğer evin balkonunu oluşturur. Bu özelliği ile Manisa yöresi geleneksel köy mimarisine uyan[53] evler toplu halde bulurlar. Eğimli arazi etkisi ile bazı örneklerde ara kat görülür ve bu kattaki oda veya odalar kışlık oda olarak kullanılır.

Darkale evleri, kendisine yakın bir konumda yer alan, Kula evlerinin de karakteristik plan şeması olarak anılan[54] Dış Sofalı Tip'lerden oluşur. Türk evi plan tipinin eski ve çok güzel örneklerini içinde barındıran kendi içerisinde de çeşitli alt gruplara ayrılan bu tipte; sofa iki veya bir ucu dışa kapalı olarak sokağa açılır. Odalar ise bir aks oluşturacak şekilde sofaya paralel olarak dizilirler[55]. Darkale'de bu tipin üç alt grubunu da görmek mümkündür. Plan tipi genel olarak oda ve sofanın konumlanış şekli ile oluşur.

3.1.1.Plan Tipleri

Dış Sofalı İki Odalı Tip

Sofa gerisinde orijinalinde ikişer oda barındıran Darkale Evleri'nde, sonraları Geniş Türk Aile yapısının gereklerine göre şekillenerek oda sayısında artış gözlemlenmiştir. Bazen sadece bir konturplak yardımı ile bölümlenebilen bu küçük odacıklar genellikle sofanın iki yan uçlarına denk gelecek şekilde konumlandırılmışlardır.

[53] Bekir, DENİZ., *agm.*, s.18.
[54] Rüstem, BOZER., *Kula Evleri*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay:892, s.44.
[55] S.Hakkı, ELDEM., *Türk Evi III*, s.18.

Dış Sofalı İki Odalı ve Köşklü Tip

Yoğun bir yaşama ve üretim alanı olan sofanın bir köşesinde bazen Darkale'de "yüksek hayat" olarak anılan ve yerden 30-35 cm yükseklikte, serinlemek için birkaç kişinin oturabileceği sekiler görülmektedir. Köşklü tipi oluşturan bu uygulama, sofada özel bir bölümü oluşturur ve ahşap kafesler kullanılarak dış açıklıkların kısmen kapatılması ile de dikkat çekici bir görünüm arz eder (Resim-20/849 parsel) .

Dış Sofalı Bir Ucu Odalı Tip

Bu tipte de adından da anlaşılacağı gibi odalardan biri sofanın uç kısmına yerleştirilmiştir. Bazı örneklerde de sofanın bir ucunda, dıştan ahşap bir kutucuk şeklinde görülen bulaşıklık birimi yer alabilmektedir. Odanın bir duvarı konumu itibarı ile bu kez sağır bırakılmayarak evin hem ön hem de yan tarafından cephe alabilir (Resim-87/976 parsel).

3.1.2.Cephe Düzeni

Avlu beden duvarları üzerinde genellikle dışa taşkın sofa yer alır. Avlu duvarları sağırdır. Bazı örneklerde de kapı üzerinde taşlık aydınlatması görülmektedir (Resim-11/813 parsel). Dikdörtgen sofa açık veya kapatılmış olarak ön cephe boyunca uzanır. Genellikle 15-20 cm dışa taşkındır. Cephe genişlikleri 5-13 m arasında değişmektedir. Ölçüler konutun konumuna dolayısıyla parsel büyüklüğüne göre değişkenlik gösterir. Konutlar eğime paralel olarak kendisinden daha alt kottaki yapıdan bir kat yüksekliği kadar daha yüksek inşa edilmiş ve böylece her bina manzaralı olacak şekilde düzenlenmiştir. Yapılar en fazla iki katlı olsa da zemin kat yüksekliğinin 3.5 m 'yi aştığı durumlarda ara kat görülebilir [56].

Hayat açıklıkları bazen yuvarlak ahşap sütun bazen de kare formlu dikmeler ile bölümlenir. Köye ait eski fotoğraflara baktığımızda genellikle çoğu açıklık kemerli

[56] Sibel, Pirecelioğlu., Manisa Soma-Darkale Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı Mimari Değerlendirme Raporu, s.6

olarak çözümlense de kemersiz, düz olanları da vardır. Açıklıklardan sonraki çatıya kadar olan bölüm Darkale'de "tura" olarak adlandırılmaktadır.

Üst kat cephelerinde ahşap dikmeler arasında kalan boşlukların cephe yüzeyine oranı 0.70 - 0.74 arasında değişir [57]. Ahşap dikmelerin korkuluklarının olduğu yaklaşık 90 cm 'lik bölüm yine ahşap malzeme ile kaplıdır. Çürümelere karşı bu bölümün üzeri bazı örneklerde saç ile kaplanmıştır.

3.1.3.Avlu-Giriş

Üzeri kapalı veya açık olabilen avluya giriş iki kanatlı ahşap kapılar ile sağlanır. Eskişehir yöresinde "borda kapı" olarak anılan bu kapılar vaktiyle evin ahırında barınan hayvanların ve kağnı, araba gibi devrin araçlarının içeri girişinde kullanılan kapılardır [58]. Dolayısıyla genellikle iki girişi bulunan Darkale evlerinin yaşam alanlarının bulunduğu odalara girişi daha küçük tek kanatlı ve yine ahşap olan kapılar ile sağlanır. Bazı evlerde kot farkından yararlanılarak sofanın yer aldığı birinci kata direkt olarak açılan bu ikinci kapıları görmek mümkünken (Resim-803 parsel) bazı örneklerde dışarıdan taş merdiven ile birinci kata ulaştıran kapılar görülür (Resim-890 parsel).

Avluda ocaklık, ahır, kümes, çamaşırlık, depo, kiler gibi bölümleri bulunan konutlarda sofanın yer aldığı birinci kata ahşap merdivenler ile çıkılır. Burada yaşam alanları olan odalar ile yine bulaşıklık, abdestlik gibi kullanılan birimler ile sofa birimi olan köşkler yer alır.

[57] Sibel, Pirecelioğlu., Manisa Soma-Darkale Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı Mimari Değerlendirme Raporu, s.9.
[58] Yüksel, Sayan., "Sivrihisar Evlerinden İki Örnek", Türk Şehirciliğine Bir Örnek Olarak Sivrihisar : Eski Kent Dokusu ve Tarihi Evlerinin Araştırılması, Ege Üniversitesi Rektörlüğü, 2001, s.97.

3.1.4.Sofa-Hayat

Sofa, Türk evinin özellikle ilk dönemlerinde bağımsız birer yaşama birimi olan odalar arasındaki çok yönlü ilişkileri sağlayan bir mekan sistemi olarak tanımlanmaktadır[59]. Sofanın planı evin bütün oda ve servis yerlerine giriş verecek şekilde yapılmıştır. Evin tipini tayin eden sofa, esas itibariyle üç cinstir. Dış, iç ve merkezi sofa. Odaların bu farklı sofaların etrafında toplanma şekliyle, farklı ev tipleri vücuda gelmiştir[60]. Darkale'de, günümüzde bağlı olduğu ilçesi Soma'da olduğu gibi orta sofalı, iç sofalı evler görmek yerine dış sofalı örnekler daha çok görülmektedir. Bu da köy evi özelliğini yansıtan Darkale'deki konutların daha sade yapılar oluşu ile açıklanabilir. Köylünün toprağı işleyerek veya hayvancılıkla uğraşması sonucu evlerin yalın, sadece ihtiyaca yönelik tutumlu yapılar olması, bir ya da birkaç odalı oluşu köy evi olma özelliğinin birer sonucudur [61].

Geç dönem Türk evlerinde görüldüğü üzere Darkale'deki bazı sofa örnekleri camekanlar ile kapatılmıştır. Bu camekanlar boyutlarına göre üst ve yan bölümleri sağır (açılmayan) örneklerden oluşabilir. Bazı örneklerde ise "giyotin" tarzı geçmeli pencereler görülür. Kapatılmayan orijinal örneklerde ise sofa açıklığı yarım metrelik ahşap kafesler ile kısmen örtülüdür. Sofa açıklıkları kemerli ve düz olarak çözümlenmiş örneklerden oluşmaktadır.

3.1.5.Odalar

Darkale evlerinde her oda bir aileyi barındıracak niteliklere sahiptir. Üst katlarda iki ya da üç oda bulunur. Ara kat odaları ise kışlık olarak kullanıldığından tavanları alçak tutulmuştur. Üst kat odaları, misafirlere, yeni evli gelin ve oğula ayrılmıştır. Misafir odasına Darkale'de "Şahnişin" denilmektedir. Bu odalara Safranbolu evlerinde olduğu gibi bazen pahlı köşlerden girilir ki bu mahremiyetin

[59] Önder KÜÇÜKERMAN-Ş.GÜNER, *Anadolu Mirasında Türk Evleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları/1777., s.183.
[60] S.Hakkı ELDEM, *Türk Evi III*, s.18.
[61] Önder, KÜÇÜKERMAN, *Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi*, 1985.,s.100.

sağlanması içindir[62]. Odalarda, yüklük, gusülhane, sergen, ocaklık gibi birimler görülür. Darkale'de genellikle gusülhane oda kapısının hemen arkasında yer alır. Ancak bazen burada pabuçluk kısmı da görülebilir. Bunun devamında ise bir duvarı boydan boya kaplayan yüklük mevcuttur. Yüklük tavana kadar devam etmeyip tavan ile arasında bir boşluk oluşturur bu alana da Darkale'de "selamlık" denir. Bazı evlerde yüklüğün bir kenarında bulunan kapaklı, dolap şeklinde "çanaklık" bulunurken bazı evlerde de ihtiyaca göre ayrı bir mutfak birimi oluşturmak zorunlu hale gelmiştir. Ocaklık genellikle odanın dışarıda kalan açık cephesine yerleştirilmiştir. Ancak bazen de yanyana olan odalarda diğer odanın ortak duvarında kuzeye bakan tarafta olabilir. Ocaklığın yanlarında alçıdan veya ahşaptan şamdanlıklar vardır. Aynı duvarda sağda ve solda ocaklığı ortasına alacak şekilde nişler ya da kapaklı dolaplar da yer alabilir. Bazı örneklerde nişlerin ahşaptan süslemeli alınlıkları vardır. (Resim-139/963 parsel) Odaların, bazen iki bazen de üç duvarını bir insan boyu yüksekliğinde Darkale'de "sergen" ya da "tahta başı" olarak adlandırılan raflar dolaşır. (Buralara önceleri bakır ve iyi porselenden tabak çanak dizilir idi.) "Şahnişin" odası baş oda niteliğindedir. Bu oda genellikle bir cumba ile dışa taşkındır. Sedirli olan odalarda, sedirlerin kadife kumaştan, bakır tel kırma işlemeli örtüleri kullanılır idi. Darkale'de "dallı örtü" olarak anılan bu örtüler günümüzde, köyde yaşayanların torunları tarafından çerçeveletilerek şehirdeki evlerinde duvarlara astıkları birer süs eşyası olmuştur. Ayrıca yine ocaklığın iki yanına koyulan "Karpuz Lamba" lar da bu odaların gösterişli süs eşyalarındandır.

3.2.Malzeme ve Yapım Tekniği

Geleneksel Türk Evleri'nin yapım yöntemlerine bakıldığında, Türk Evlerinde ana malzeme taş ve ahşap, yapım yöntemi olarak da ahşap çatkı araları kerpiç dolgu şeklinde olan "hımış" tekniği seçilmiştir[63]. Darkale evlerinde de zemin katlarda yığma taş, üst katlarda da ahşap karkas sistem görülmektedir. Taş duvarlar arasına yatay olarak atılan ahşap hatıllar yapılara esneklik katar. Duvar harcı ve sıva olarak da çorak denilen salt toprakla yapılmış çamur kullanılmıştır [64]. Kaba yontu taşlar ile oluşturulan

[62] S.Gülçin BOZKURT, "19.yy'da Osmanlı Konut Mimarisinde İç Mekan Kurgusunun Safranbolu Evleri Örneğinde İrdelenmesi", *Journal of the Forestry, İstanbul University 2013,62(2):37-70.,s.57.*
[63] Ali, ERGÜN-Erşan, ÇAVDAR., "Geleneksel Balıkesir Dursunbey Evleri'nde Yapım Teknolojileri ve Malzeme Kullanımları", *BAÜ Fen. Bil.Enst.Dergisi,* C:12(2), 1-11, 2010, s.2.
[64] Figen, AKPINAR., "Bir Yerel Koruma Çabasının Öznesi Olarak Darkale Köyü", *Ege Mimarlık 2016/1 92*, Mimarlar Odası İzmir Şubesi, s.20.

beden duvarları bazen kapalı avluyu meydana getiren birinci katı, bazen de açık avlunun bir insan boyunu aşan duvarlarını oluşturur. İslam'daki mahremiyet anlayışına ters düşmeyecek şekilde avlu duvarlarında herhangi bir açıklık bulunmaz. Zemin katta ahşap taşıyıcıların da kullanılması ile bağdadi tarzı duvarları olan birinci ve ikinci katlara geçilir. Üst katlarda merdiven, döşeme ve bütün doğramalarda görülen ahşap kullanımı ağırlık kazanmıştır. Bitişik nizam inşa edilen konutlarda taş duvarlar konut sınırlarını üst katlarda da temsil ederken, iç bölümlerdeki oda bölümlenmelerinde bağdadi teknik görülmektedir. Bağdadi duvarlar ayrıca cumba gibi öğelerde ve köşk odaların cephelerinde de tercih edilmiştir. Taş beden duvarları günümüzde genelde sıvasız iken üst katlarda sıvalı duvarlar hakimdir. Sıva, saman katkılı bir harçtan oluşmaktadır. Cumbalı örneklerden birinin üst katında ise (Resim-58/889 parsel) dış cephede ahşap kaplama görülür.

Duvarlar

Kagir olan Darkale'deki konutlarda, kaba yontu taşlar ile örülmüş beden duvarları sağlam bir temel oluşturur. Zemin kat seviyesinde görülen bu ana taşıyıcı duvarlar moloz taş duvarlardır. Duvarlar arasına yatay olarak yerleştirilen hatıllar ile yapılara esneklik kazandırılmıştır. Duvarların avlu seviyesine kadar olan bölümleri sıvasız, birinci ve ikinci katlar ise genellikle sıvalıdır. Taş beden duvarları üzerindeki bölümler bağdadi tekniğinde inşa edilmiştir. Bu teknik daha çok üst katlardaki mekan bölümlenmelerinde kendini gösterir. Günümüzde saman katkılı dış sıvaların dökülmesiyle açıkça gözlemlenen bağdadi, ahşap iskelet yapılarda dikme aralarının sık aralıklı çıtalarla kaplanarak üstlerinin sıvanması ile oluşmaktadır[65]. Ancak Darkale'de nadir de olsa tamamen ahşap çatkılarla oluşturulan sıvasız duvarlar da görülür (bkz. Hacı Hafızlar Evi,889 parsel). Ahşap kaplama daha çok evlerin belirli yerlerinde, cumbalarında, poyraz veya yangın duvarlarında, bazen de köşklerde uygulanmıştır. 18. yy sonlarından itibaren bu yapı tarzının genelleşmesi, bir bakıma yapı tekniğinin fakirleşmesinden, yapı süresinin kısaltılma arzusundan ötürüdür [66].

[65] M., SÖZEN-U., TANYELİ., *Sanat Kavram Ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul, 1996,s.33.
[66] S.Hakkı, ELDEM., *Türk Evi II*, s.241.

Döşemeler

Avlu zeminleri doğal taş döşeme zeminli olup, sonradan müdahale edilmiş olan bazı örneklerde şap dökülenleri de mevcuttur. Taşıyıcılar ahşap sütunlardan oluşmaktadırlar ve kalın çam ağaçlarından elde edilmişlerdir. Üst katların zemin döşemeleri ile yapılardaki bütün doğramalarda da yine ahşap malzeme kullanılmıştır. Kapı, pencereler, tavan ve taban döşemeleri de ahşap malzemedendir.

Kapı ve Pencereler

Avlu kapıları iki kanatlı ve ahşap malzemedendir. Arkalarında "fili" denilen kapıyı kilitlemeye yarayan ince uzun demir aksamları vardır. Ön yüzler genellikle sade olmakla birlikte bazı kapılarda metal düğmelidir. Yaşam alanları olan odaların bulunduğu üst katlara girişi sağlayan kapılar ise tek kanatlıdırlar. Bu kapılar bazen dışarıdan taş basamaklar ile yükseltilirken bazen de kot farkından dolayı herhangi bir basamağa ihtiyaç kalmadan direkt olarak üst katlara açılabilirler.

Üst katlardaki oda kapılarının en gösterişli olanları ise geometrik desenli olanlarıdır. Kündekari tekniğindeki bu kapılar bazen tablalı da olabilir. Üst bölümleri kemerli olan kapılar ile birlikte bir örnekte de gülbezek motifleri görülmektedir (bkz. Macarlar Evi-866 parsel) . Kataloğumuzdaki tek bir örnekte karşılaştığımız Asar-ı Atika damgalı kapı ise tablalı olan örneklerdendir (bkz. Yağcılar Evi,851 Parsel) . Bu konutta, birinci katta üç oda bulunmasına rağmen diğer kapılar damgasızdır.

Pencereler sofada giyotin örneklerden oluşur. Genellikle çok bölmelidirler. Bazı bölümleri sabittir. Oda pencereleri ise bazen niş içerisinde yer almaktadır. Ahşap şebekeli olanları vardır. Özellikle köşk odalarındaki pencerelerde hem ahşap şebeke hem de ahşap kafesler görülür. Ara kat odalarının bazı pencereleri de dışarıdan ahşap kepenklidir. Yine köşk odalarının dış cephedeki pencere pervazları ahşap profillidir ve düşey dikdörtgen formlu bu ikiz pencereler cephelere hareketlilik katar.

Merdivenler

Konumları genellikle sofanın önünde olan merdivenler bazen de sofanın içinde veya uygun bir kat mahallindedir. Başlangıçta kagir bir binek taşı yer alır[67]. Üst katlar ile alt kat arasındaki bağlantıyı sağlayan ahşap merdivenler Darkale'de genellikle iki kollu olarak yapılmışlardır. Bazı evlerde ise döner merdiven şeklinde ahşap rıhtlı, bir kenarı duvara yaslanmış, diğer kenar ise ahşap korkuluk ile kapatılmıştır.

Çatılar

Üst örtüler kırma çatı şeklindedir. Çatı saçakları bazı evlerde süslemelidir. Çatıyı taşıyacak ana direkler yaklaşık 2 m aralıklarla koyulur. Bazı evlerde odaların üzeri toprak damlı iken, sonraları çatı iskeleti genişletilerek toprak damlar da çatı ile örtülmüş ve alaturka kiremit ile kaplanarak kırma çatıya dönüştürülmüştür. Bu uygulamanın özellikle 1930'lu yıllardan sonra, toprak damların bakımı zor olduğu için tercih edildiği köy muhtarı Mustafa Güven tarafından dile getirilmiştir.

3.3.Süslemeler

3.3.1.Dış Cephe Süslemeleri

Darkale'de genel olarak sade yapıdaki konutlarda, yapım sistemlerinde kullanılan öğeler aynı zamanda süsleme elemanı olarak da kullanılmıştır. Oymalı başlıkları olan ahşap dikmeler, payandalar, taş örgü arasına yerleştirilen hatılların görünümü, ahşap karkas sisteminin cepheye yansıyan bölümleri, odalardaki ocaklıkların dış cepheden gözlemlenen üç-dört fasadlı baca çıkıntıları, birer kutucuk şeklindeki ahşap bulaşıklık birimleri, cepheleri hareketlendirmektedir.

[67] S.Hakkı ELDEM, *Türk Evi III*, s.132.

Özellikle vurgulanan süsleme unsurlarından olan kalem işleri ise günümüzde tek bir örnekte tesbit edilebilmiştir. 851 parselin şahnişin odasının kuzey ve batı cephelerinde yer alan bu kalem işlerinde renk olarak mavi, sarı, yeşil renkler görülmektedir. Batı cephedeki süslemeler tepe pencereleri arasına yerleştirilen mavi kurdeleli çiçek demetlerinden oluşur. Ayrıca mavi renk ile tepe pencerelerinin üzerlerine de iki sıra ince bordür geçilmiştir. Dört adet tepe penceresi arasına toplam dört tane çiçek buketi yerleştirilmiştir. Çiçekler gayet gerçekçi ve zarif resmedilmiştir (851 parsel (batı) ön cephe). Kuzey cephede ise ahşap şebekeli ve kafesli pencere üzerine denk gelen, zarif bir mavi çerçeve içerisinde volütlü, "C" ve "S" kıvrımlı dallar ile bitkisel bir motif yine mavi renk ile işlenmiştir (Resim-25).

Yine bazı örneklerdeki geometrik desenli ahşap çatı saçakları da dış cephelerdeki süslemelere örnek verilebilir. Sofalarda kullanılan ahşap kafesler de görsel açıdan yapılara zenginlik katmıştır.

3.3.2.İç Mekan Süslemeleri

İç mekanlarda, "Şahnişin Odaları" 'nda görülen ahşap tavan göbekleri ve bazı konutlardaki oymalı sergenler (Çizim-23) ile niş alınlıkları süsleme unsurlarıdır (Resim-34). Yine ocaklık kenarlarında veya hayatta oda kapıları yanlarında bulunan alçı şamdanlıklar da bu konutlara hareketlilik katmıştır. Yüklüklerde veya oda kapısının bir kenarında görülen fincanlıklar devrin vitrini olarak görülebilir. Camilerdeki demir pencere şebekelerini andıran oda pencerelerinin ahşap şebekeleri de geçme detaylı formları ile konutları süslemektedir. Ayrıca yine geometrik veya çarkıfelek desenli oda kapıları da birer süsleme unsuru olarak karşımıza çıkar. Bazı oda kapılarının üstlerinin kemerli oluşu ise yapılara hareketlilik katmıştır.

4. SONUÇ

Sivil konutlar, insanların barınak olarak kullandığı, eski Türklerde büyük aile yapısına göre planlanan dolayısıyla sosyal ve kültürel yaşamı da içine alan mekanlardır. İlkçağlardan beri mağaralarda başlayan barınma ihtiyacı gelişerek günümüze kadar gelmiş ve sivil konutlar sanat tarihi için de bir inceleme alanı oluşturmuştur. Türklerle birlikte Orta Asya'dan Anadolu'ya gelen çadır kültürünün bir yansıması olarak dış sofalı plan tipi, doğa ile iç içe bir yaşamı sürdürme isteğinden doğmuş olmalıdır. Böylelikle konut kültürü, Osmanlı dönemi konutlarında en güzel örnekleri ile karşımıza çıkmıştır.

Araştırma alanımızdaki evler malzeme, yapım tekniği, plan özellikleri ve yoğun olmayan süsleme özellikleri ile tanıtılmaya çalışılmıştır. Kullanılan malzemeler, Anadolu'da her bölgede olduğu gibi kendi doğasında yoğun olan yapı malzemeleridir. Darkale'de de taş ve ahşap malzeme kullanılarak konutlar meydana getirilmiştir. Tuğla malzeme pek görülmez. Metal ise ahşap kapıların tokmak, menteşe, kilit gibi aksamlarında karşımıza çıkmaktadır. Ocaklık yanlarında ve şamdanlıklarda nadir de olsa alçı malzeme görülmektedir. Evlerin beden duvarlarında yoğunlukla taş ve ara ara ahşap hatıl kullanımı vardır. Üst katlarda ve taşıyıcılarda ise ahşap malzeme kullanılmıştır. Üst katlardaki oda duvarları da bagdağdi tekniğinde inşa edilmiştir. Sıva olarak saman karışımlı toprak malzeme kullanılmıştır. Üst örtülerde ise alaturka kiremit görülür. Darkale'de çok nadir de olsa günümüze ulaşan toprak dam "damüstü" 'lar da görülür.

Konutlardaki çıkmalar, saçaklar, ocaklık konsolları, sergenler oda içi yüklükler, gusülhaneler hep ahşap malzemedendir. Avlularda ise zemin taş döşemelidir. Üst katta Hayat'ın zemin kaplaması ve oda kapıları ile sofa açıklıkları, oda pencere doğramaları yine ahşap malzemelidir. Kapılar ahşap malzemedendir. Avlu kapıları çift kanatlıdır, arkalarında "fili" denilen demir aksamları vardır. Oda

kapıları ile konutların direkt olarak birinci katına açılan kapılar ise tek kanatlıdır. Oda kapıları basit geometrik desenli kündekari örneklerinden oluşur. Bunun yanında tablalı olanlar ile gül bezek motifli olan bir örnek de mevcuttur (bkz.Resim-191, Macarlar Evi). Pencerelerde kafes ve ahşap şebekeler görülür. Dışarıdan da kepenkli olan bazı örnekler vardır. Evlerde üst katlar ile bağlantıyı sağlayan merdivenlerin de bir ya da birkaç basamağında taş kullanılmasına rağmen diğer bölümleri ahşaptandır.

Darkale'deki evlerin plan tipi ise genellikle dış sofalıdır. Bunun dışında incelenen örnekler arasında Yağcılar Evi ve Koca Osmanlar Evi İç Sofalı'dır. Sofa-hayat'lar genellikle evin kendi avlusuna bakar. Kapalı avlulu olan örnekler de ise (Paşalar Evi) gibi sofa sokağa bakmaktadır. Dış sofalı plan tipinin alışılagelmiş bir, iki ve üç odalı versiyonları dışında iki örneğimiz de tek çıkma köşklüdür (Körpeler Evi) ve (Fatılar Evi) (Çizim-5,6,17,18). Körpeler Evi günümüze kadar değişime uğrayarak gelmiştir. Bu ev daha çok köşe sofalı bir örneğe benzemekte iken Fatılar Evi Dış Sofalı tek çıkma köşklüdür. İncelenen örnekler arasında iki konutumuz da "dış sofalı, tek odalı" plandadır. Diğer evler de ise oda sayısı 2 ve 3 olarak değişmektedir. Yine konutların çoğunluğu 1'er katlı iken bazılarında ara katlı olanlarla birlikte 12 tanesi 2 katlıdır. Darkale evlerinde avlu genelde üzeri açık bir mekandır. Ancak bazı örneklerde kapalı avlular da görülmektedir (Paşalar Evi, Terziler Evi, Kamiller Evi, Şahanlar Evi...)

İncelenen evler genel olarak taşrada da olmaları nedeni ile sade ve çok da özenli olmayan yapılardır. Süslemeler dışta sadece bir örnekte görülen kalemişleridir. Kalemişi ayrıca köyün girişinde bulunan tescilli Kırkoluk Camiinde de görülür. İç mekanlarda ise birkaç örnekte görülen alçı süsleme ile genellikle her yapıda kullanılan ahşap detaylar süsleme unsurlarını oluşturmaktadır. Tavan göbekleri ve sergenlerdeki oymalar ile geometrik desenli oda kapıları süslemelerin görüldüğü bölümlerdir.

18.yy sonu ile 19. yy başlarında inşaa edildiği düşünülen konutlar 2011-12 yıllarında başlatılan "Darkale Köyü Yenileme Projesi" ile tekrar gündeme gelmiş ve

bu süreçte köyün Koruma Amaçlı İmar Planı çalışmaları başlatılmıştır. Daha sonra Soma'da yer alan Kentsel Sit'e ek olarak Darkale Köyü'nün de İzmir İki Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 20.01.2012 tarihli ve 448 sayılı kararı ile sit türü "Kentsel Sit" olarak belirlenmiştir. Koruma Amaçlı İmar Planı çalışmaları sırasında konutların büyük bir kısmı tescillenmiş, bir kısmının ise farklı restorasyon şirketleri tarafından restorasyon projeleri hazırlanmıştır. Ancak çeşitli sebeplerden ötürü yarım kalan Koruma Amaçlı İmar Planı çalışmaları tamamlanamadığından bazı konutların restorasyonuna başlansa da pek sağlıklı sonuçlar alınamamıştır. Darkale köyünün korunması ve yeni dokusuna uyumlu işlevlerle yeniden canlandırılması için "açık bir liderlik" gereklidir. Bu liderlik Soma bağlamından başlamak üzere bölgesel stratejik bir çerçevenin oluşturulması ve yaratılan katma değerden yerelin faydalanmasından sorumlu olmalıdır. "Darkale Köyü Yenileme Projesi Ekibi", dernek, vakıf türü bir tüzel kişiliğe dönüşmeli ve liderlik konumunu belirginleştirmelidir[68]. Bu bağlamda köyün bir bütün olarak düşünülmesi ve ilgili belediyesinden de destek alarak tanıtımının yapılması ve Darkale'nin hakettiği tarihsel değere yeniden sahip olması temennimizdir.

[68] Figen, AKPINAR., *"Bir Yerel Koruma Çabasının Öznesi Olarak Darkale Köyü"*, Ege Mimarlık Ocak 2016, S.1 92, s.24.

5.YEREL SÖZLÜK

AHIR : Evlerin zemin katlarında bulunan, oda şeklindeki hayvan barınakları.

AHAR : Avlulardaki çeşmelerin su teknelerine verilen ad.

BAŞSEDİR : Türk evinde odanın en saygın konuklar için ayrılmış olan köşesinde yer alan sedir.

DAMÜSTÜ : Evlerde odaların toprakla kaplanmış üst örtüleri**.**

FİLİ : Ahşap iki kanatlı kapıları kilitlemek için kullanılan demir aksam.

GUSÜLHANE : Odaların içinde yüklüğün bir ucunda yer alan tek kişinin sığabileceği büyüklükteki yıkanma bölümü.

GÖN HAVUZU : İşlenmiş derilerin yıkandığı ve bekletildiği havuz.

HAYAT : Darkale'de dış sofaya verilen isim.

HATIL : Yapı duvarlarının içine belirli aralıklarla yatay olarak boydan boya yerleştirilen ahşap öge.

İZBE : Odaların bir duvarı boyunca uzanan ve yüklüğün bitiminde yer alan küçük bir kapı ile geçilen, ince uzun dikdörtgen alan, karanlık yer.

KAPIALTI : Sokağın üstüne evin bir odasının yerleştirilmesiyle oluşan koridor.

KENEF : Bölgede helaya verilen isim.

MERTEK : Ahşap eğimli çatıyı oluşturan ögelerden biri. Aşıklar ve duvarlar tarafından taşınır, üzerine kaplama tahtaları çakılarak örtü malzemesi yerleştirilir.

MUSANDIRA : Odanın kapı yanındaki ya da kapının bulunduğu duvarı

boyunca yer alıp yerden en az bir insan boyu kadar yükselen dolap.

OCAKLIK : Odaların genellikle kuzey yöndeki duvarlarının ortasına yerleştirilen niş içerisindeki şömineler.

SELAMLIK : Bölgede yüklük ile odanın tavanı arasındaki boşluğa verilen ad.

ŞAHNİŞİN : Evlerin bir odasının dışa doğru çıkma yaparak üç yanı pencerelerle çevrili bölümü.

TAHTABAŞI : Üzerinde meyve, sebze, sabun kurutulan zeminden bir insan boyu yükseklikteki özel seki, sergen.

TURA : Sofada kemerli açıklıklar ile çatı arasında kalan bölüm.

YÜKLÜK : Odaların genellikle bir duvarı boyunca uzanan ve çeşitli eşyayla gece kullanılan yatak, yorgan, yastık gibi malzemenin konması için yapılmış yerli dolap.

YÜKSEK HAYAT : Sofanın bir köşesinde bulunan, zeminden 30-35 cm yükseklikte serinlemek için birkaç kişinin oturabileceği sekiye verilen ad.

KAYNAKÇA

AKURGAL, Ekrem., Batı Anadolu' Da Konut, Yerleşme ve Kent Planlaması (MÖ 3000-30) = Housing, Settlement and Urban Planning in Western Anatolia (3000-30 BC), İstanbul, Çeviren: Nur Deriş Ottoman. ,Tarihten Günümüze Anadolu'da Konut ve Yerleşme = Housing and Settlement in Anatolia a Historical Perspective, s.122-145.

ALTINER, Avni., Soma'nın Bir Esnaf Köyü: Tarhala Ankara, 1944.
Ülkü (2. Seri) : Milli Kültür Dergisi, V. cilt, S.55, s. 7-9.

AREL, Ayda., "Soma Yakınlarında Eski Bir Dağ Yerleşmesi: Tırhala Köyü", *T.C Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü IX. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, Çanakkale,1991, s.119-122.

ARICIOĞLU, Samet., *Osmanlı Döneminde Soma,* Soma Belediyesi Kültür Yayınları No:4, İzmir 2014.

ARIK, Rüçhan., *Batılılaşma Dönemi Anadolu Tasvir Sanatı,* Kültür Ve Turizm Bakanlığı Yayınları 947, Sanat Eseri Dizisi 9, 1988.

ARIK, Rüçhan,. Batılılaşma Dönemi Anadolu Türk Mimarisine Bir Bakış, Ankara, 2000. Yeni Türkiye, XXXIV. cilt, S.701-7.

ARSLAN, Şilan., Geleneksel Edirne evlerinde mimarlık ve içmimarlık olgusu, 2004. X, 209 y. ; 30 cm. Tez (Yüksek lisans)., Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü İçmimarlık Ana sanat Dalı, Tez danışmanı: Prof. Dr. Mualla Yıldız.

AKYÜZ, Eti., Geleneksel Konut Mimarisine İlişkin Kavramlar İzmir, 1995. Ege Mimarlık, 5. cilt, S.17, s.38-40.

ALSAÇ, Üstün., Türk kent düzenlemesi ve konut mimarlığı, İstanbul : İletişim Yayınları, 1993.

BAYATLI, Osman., *Bergama Tarihinde Türk-İslam Eserleri*, İstanbul, 1996.

BAYATLI, Osman., *Bergama'da Yakın Tarih Olayları XVII-XIX yüzyılları,* İzmir,1957.

BOZER, Rüstem., Kula Evleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Tanıtma Eserleri Dizisi:7 , S.892., Ankara, 1988.

DENİZ, Bekir., "Manisa Yöresi Köy Ev Mimarisi", *Ege Üniversitesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Dergisi,* S-6, İzmir 1984, s.17-46.

DEMİR, Tanju-İNCE, Zeynep, Lâle Devri'nin Bitiminde Batı Anadolu'ya Bir Bakış: Aydın Muhassılı Damat Abdullah Paşa Yönetiminde Manisa, İzmir, 2018. Tarih Okulu, S.33, s.397-426.

EKİCİ, Metin., Batı Anadolu Köy Odaları, Ankara, 1990.Türk Kültürü, XXVIII. cilt, S.332, s.744-751.

ELDEM, Sedat Hakkı., Türk evi : Osmanlı dönemi, İstanbul : Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı, 1984. (1 CİLT), 1986 (2 CİLT), 1987 (3 CİLT),

ELDEM, Sedat Hakkı., *Türk Evi Plan Tipleri*, İTÜ Mimarlık Fakültesi, İstanbul 1968.

ETLACAKUŞ, Ayşen., Conservatıon Aımed Evaluatıon Of Darkale Rural Settlement In Soma, Manisa, Master Of Sciences in Archıtectural Restoratıon, A Thesis Submitted to the Graduate School of Engineering and Sciences of İzmir Institute of Technology In Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of. İzmir 2015.

EYÜPGİLLER K. Kutgün., Kastamonu Geleneksel Konut Dokusunda Açık Sofalı Sivil Mimarlık Örnekleri ve Kültürel Miras Olarak Korunabilirliği, İstanbul, 2000. Celal Esad Arseven Anısına Sanat Tarihi Semineri Bildirileri 7-10 Mart 1994, s.154-161.

GÜNAY, Vehbi., *"XVI. Yüzyılda Tarhala Örneğinde Batı Anadolu'da İskan Değişimi"*, Tarih İncelemeleri Dergisi, C.XXI, S.1, Temmuz/2006, s.107-122.

GÜNAY, Vehbi., "*Batı Anadolu'da Ayanlık Mücadeleleri ve Bergama Voyvodası Sağancılı Veli",* Tarih İncelemeleri Dergisi Cilt XXI, Sayı 2, Aralık 2006, 93-118.

GÜNAY, Reha., Geleneksel Safranbolu evleri ve oluşumu, 2. bs. Ankara : Kültür Bakanlığı, 1989.

GÜNAY, Reha., Türk ev geleneği ve Safranbolu evleri, İstanbul : YEM Yayın (Yapı-Endüstri Merkezi), 1998.

GÜNAY, Reha., Geleneksel ahşap yapılar : sorunları ve çözüm yolları, İstanbul : Birsen Yayınevi, 2002.

HÜRMERİÇ, Behiç Fahir., Soma İlçesi Ankara, 1971.Sivil Savunma Dergisi, XIII. cilt, S.43, s.79-81.

KANKAL, Ahmet., 17. ve 18. Yüzyıllarda Kuzey-Batı Anadolu'da Sosyal Hayat

(Şer'iyyeSicillerineGöre), İzmir, 2000.Tarih İncelemeleri Dergisi, XV. cilt, s.31-74.

KARPUZ, Haşim., *Türk İslam Mesken Mimarisinde Erzurum Evleri,* Kültür Bakanlığı Sanat / Sanat Tarihi Yay., Ankara 1993.

KARPUZ, Haşim., Osmanlı'da Konut Mimarisi Konya Örneği, İstanbul, 2000. Tarihi, Kültürü ve Sanatıyla III. Eyüpsultan Sempozyumu: Tebliğler (28-30 Mayıs 1999), s.390-401.

KAVAS, Kemal Reha, Türk Konut Mimarisinde Tarihsel Süreklilikler: Orta Asya ve Anadolu, Ankara, 2012. Belleten [TTK Belleten] [Türk Tarih Kurumu Belleten], LXXVI. cilt, S.276, s.503-526.

KUTLUSOY, İhsan., *Soma,* İstanbul,1971.

KUBAN, Doğan., *Türk Hayat'lı Evi*, Eren Yayıncılık, İstanbul 1995.

KUBAN, Doğan., *Mimarlık Kavramları*, Yem Yayın-4, İstanbul 1974.

KUBAN, Doğan., Türk ahşap konut mimarisi 17-19. Yüzyıllar, İstanbul : Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2017

KUYULU, İnci., Batı Anadolu Bölgesi Ayanlarından Kara Osmanoğulları'nın Mimari Eserleri, Ankara,1995. 9. Milletlerarası Türk Sanatları Kongresi: Bildiriler = 9th Internatıonal Congress of Turkish Art: Contributions, II. cilt, s.407-415.

KUYULU, İnci., Geç Dönem Anadolu Tasvir Sanatından Yeni Bir Örnek: Soma DamgacıCamii /Manisa,1988.Arkeoloji ve Sanat Tarihi Dergisi, IV. cilt, s. 67-78.

KÜÇÜKERMAN, Önder., *Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi*, İstanbul 1978.

KÜÇÜKEMAN, Önder.-GÜNER, Ş., *Anadolu Mirasında Türk Evleri,* Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1995.

KÜÇÜKERMAN, Önder., Anadolu'daki geleneksel Türk evinde mekan organizasyonu açısından odalar, İstanbul : Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, 13.

LEVİ, Eti Akyüz., Batı Anadolu kıyıları konut mimarisinin Ege Adalarındaki örneklerle karşılaştırmalı değerlendirmesi İstanbul Osmanlı mimarlığının 7 yüzyılı: uluslararası bir miras / ed. Nur Akın, Afife Batur, Selçuk Batur. 408 s., s.277-285.

SALBACAK, Salih., Anadolu Konut Mimarisinin, 200 Yıllık Ana Hatlarına Gelişimi ve Geleneksel Türk Evi Kavramının Temelleri = The Evoluton of Anatolia Dwelling Architecture in the Scope of 2000 Years and the Foundations of Turkish House

Concept Konya, 2011.V. Uluslararası Türk Kültürü ile Sanatları Kongresi-Sanat Etkinlikleri 09-13 Mayıs 2011 = V. International Turkısh Culture and Arts Congress/Art Activity 09-13 May 2011, s.209-216.

SÖZEN, Metin., *Türklerde Ev Kültürü*, Doğan Kitapçılık A.Ş., Nisan 2001.

SÖZEN M., TANYELİ U., *Sanat Kavram Ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul, 1996.

SÖNMEZ, Neslihan, Bergama Evleri , Art-Decor Dergisi, 1996,Sayı:42,s.98

ŞİPER, O., Batı Anadolu'da Türk Konutu, Budapest, 1978. Turkish Art: Fifth International Congress, s.773-793.

TOLUN, Nuray., Çanakkale'de 18. ve 19. Yüzyıl Konut Mimarisi 2002. Toplumsal Tarih, XVII. cilt, S. 98.

TOSUN, Yılmaz., 17-19. Yüzyıllarda Batı Anadolu'da Osmanlı-Türk Şehir Dokuları, Bu Dokuları Oluşturan Evler ve Korunmaları, İstanbul, 1984. Mimarlık, 22. cilt, S.208, s.38.

TÜRKOĞLU, Gülşah., *Kırkoluk Cami,* (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Yayımlanmamış Lisans Tezi), Çanakkale, 2005.

ULUENGİN, Nihal Yöney., Osmanlı-Türk sivil mimarisinde pencere açıklarının gelişimi., İstanbul : YEM Yayın (Yapı-Endüstri Merkezi), 1998.

ULUENGİN, Bülent-SAATÇİ, Suphi., Osmaneli ve geleneksel evleri, İstanbul : Kerkük Vakfı, 2009.

YÜKSEL, Lale., "Türk Ev Mimarisi' nin Soma'daki Üç Karakteristik Örneğine Bir Bakış*", Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi,* C.L.s.I,1985,s.175-179.

YAĞCI, Feyza., Son Dönem Osmanlı Konutlarında Mimari Elemanlar = Architectural Elements of the Wooden Houses from the Latest Period of OttomanEmpire İstanbul, 2017. Ahşap Yapılarda Koruma ve Onarım Sempozyumu 5, Bildiri Kitabı = Symposium on Restoration and Conservation of Traditional Timber Structures 5, Proceedings, s.80-102.

ÇİZİM LİSTESİ VE ÇİZİMLER

Çizim-1: Paşalar Evi, zemin kat ve 1.kat planı planları

Çizim-2: Kamiller Evi, zemin kat ve 1.kat planı

Çizim-3: Şabanlar Evi, zemin kat planı

Çizim-4: Şabanlar Evi, 1. kat planı

Çizim-5: Körpeler Evi, zemin kat planı

Çizim-6: Körpeler Evi, 1. kat planı

Çizim-7: Şahanlar Evi, zemin, 1. ve 2. kat planları

Çizim-8: Hasancıklar Evi, zemin kat planı

Çizim-9: Hasancıklar Evi, 1.kat planı

Çizim-10: Hacı Hafızlar Evi, zemin kat planı

Çizim-11: Hacı Hafızlar Evi, 1. kat planı

Çizim-12: Kayımlar Evi, +1.50 kotu planı

Çizim-13: Kayımlar Evi, görünüş

Çizim-14: Çavuşlar Evi, zemin kat planı

Çizim-15: Çavuşlar Evi, 2. kat planı

Çizim-16: Kantinler Evi, zemin, 1.ve 2. kat planları

Çizim-17: Fatılar Evi, zemin kat planı

Çizim-18: Fatılar Evi, 1. kat planı

Çizim-19: Ali Efendiler Evi, zemin kat planı

Çizim-20: Ali Efendiler Evi, 2. kat planı

Çizim-21: Bozeller Evi, zemin kat ve 1. kat planları

Çizim-22: Kakçılar Evi, zemin kat ve 1. kat planları

Çizim-23: Kakçılar Evi, oymalı sergen ve ocaklık

Çizim-24: Aynacılar Evi, zemin kat planı

Çizim-25: Aynacılar Evi, 1. kat ve 2. kat planları

Çizim-26: Halmanlar Evi, 1. kat ve 2. kat planları

Çizim-27: Umarlar Evi, zemin kat ve 1. kat planları

Çizim-28: Kırağalar Evi, zemin kat ve 1. kat planları

Çizim-29: Berbatlar Evi, zemin kat planı

Çizim-30: Berbatlar Evi, 1. kat planı

Çizim-31: Yağcılar Evi, zemin, 1. ve 2. kat planları

Çizim-32: Pampırlar Evi, zemin kat ve 1. kat planları

Çizim-33: Hacı İbrahimler Evi

Çizim-34: Hacı İbrahimler Evi

Çizim-35: Ali Beyler Evi, zemin kat, ara kat ve 1. kat planları

Çizim-36: Koca Osmanlar Evi

Çizim-37: Koca Osmanlar Evi

Çizim-38: Terziler Evi

Çizim-39: Macarlar Evi

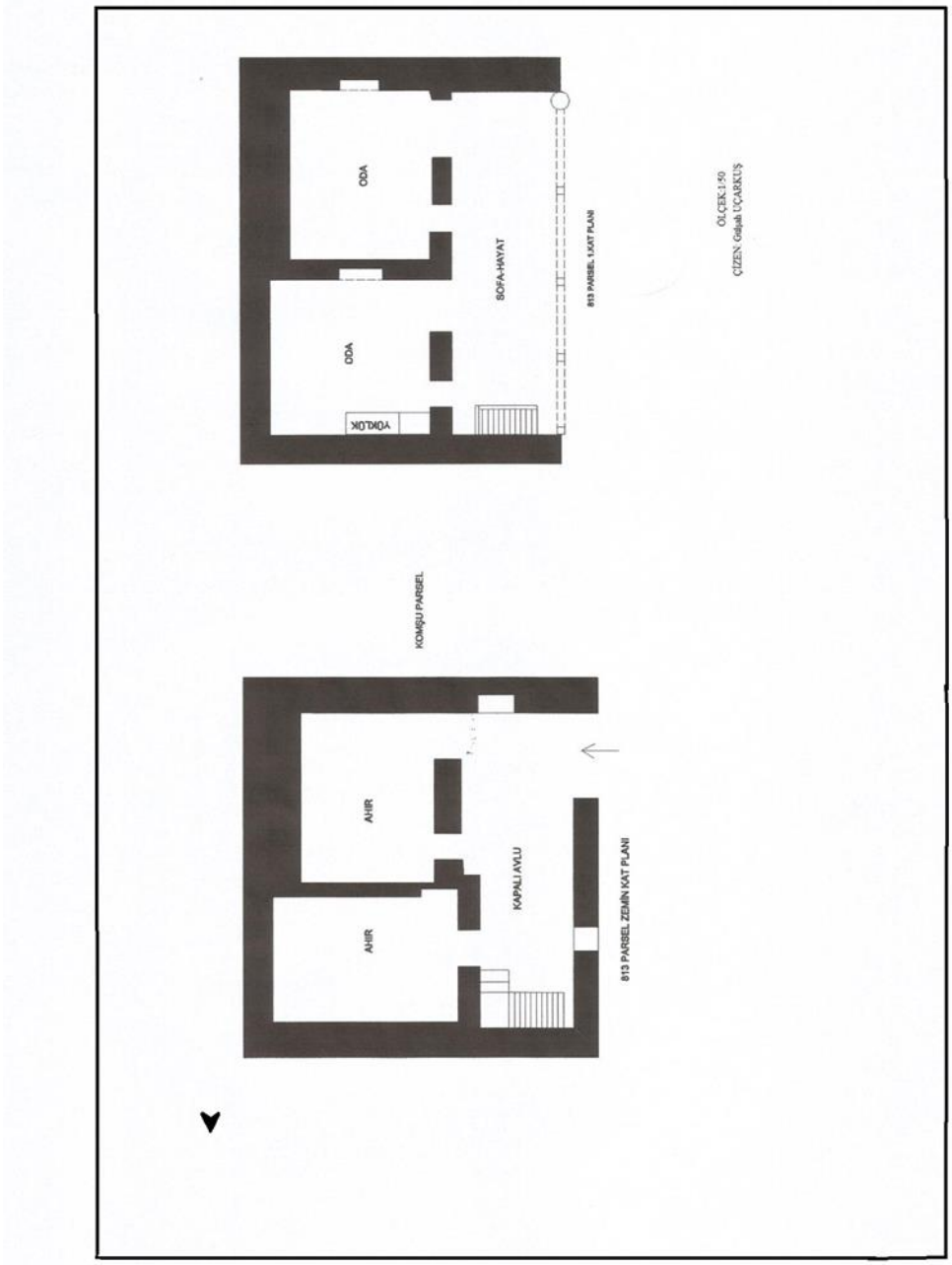
Çizim-40: Emirler Evi, zemin kat planı

Çizim-41: Emirler Evi, 1. kat planı

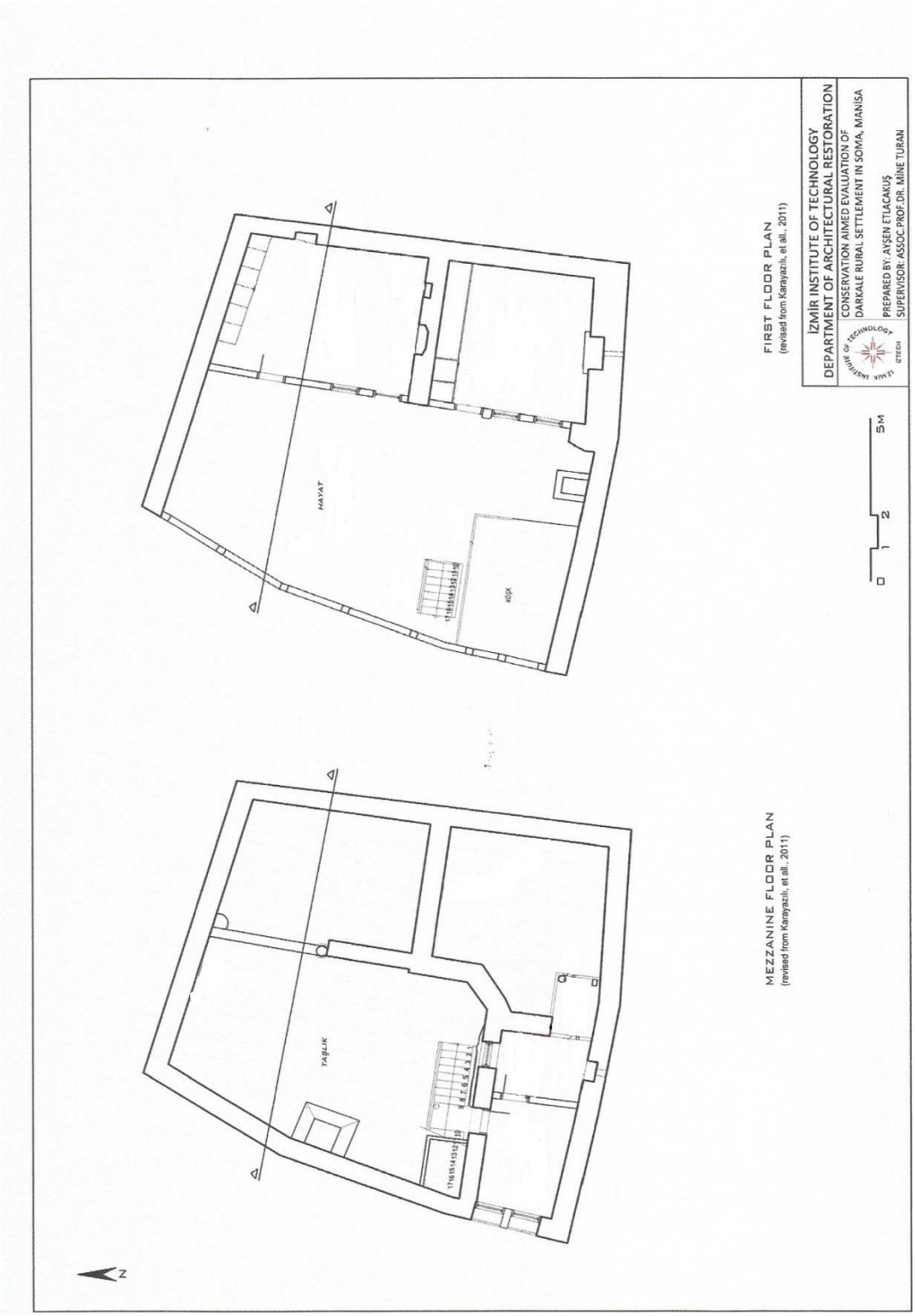
Çizim-42: Kurallar Evi

Çizim-43: Karallar Evi

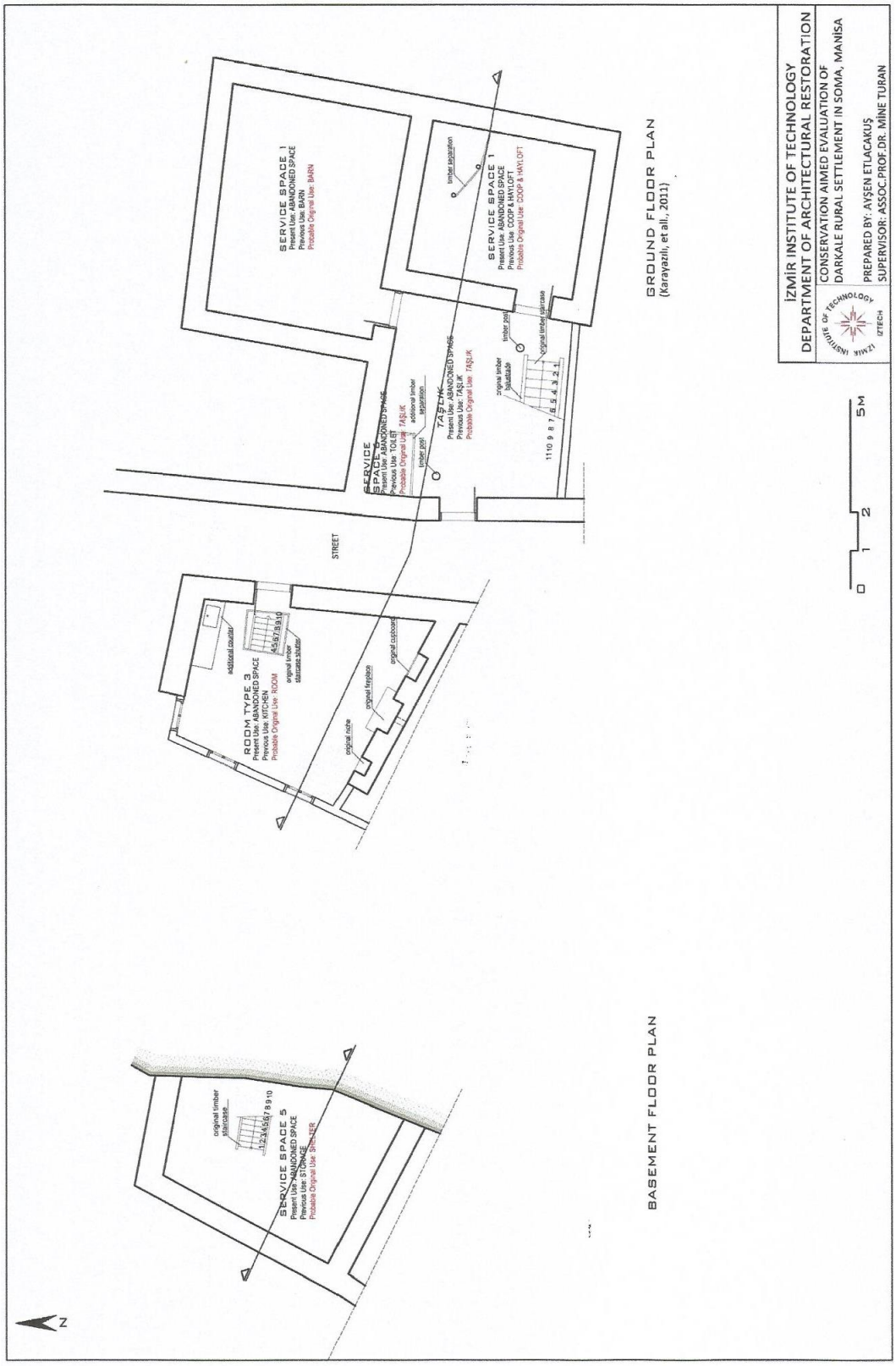
Çizim-44: Bodurlar Evi

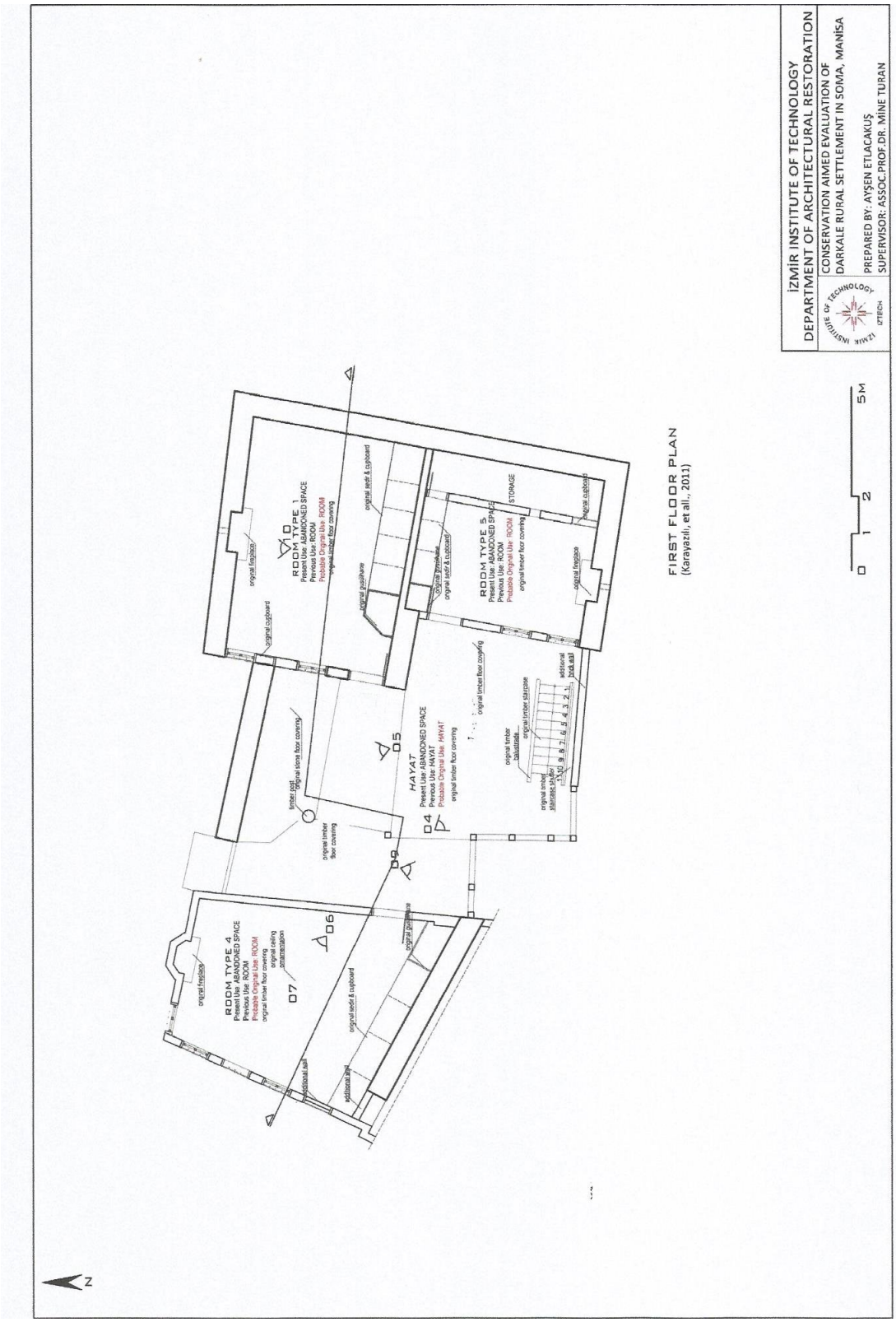
Çizim:1, Paşalar Evi, zemin kat ve 1.kat planı

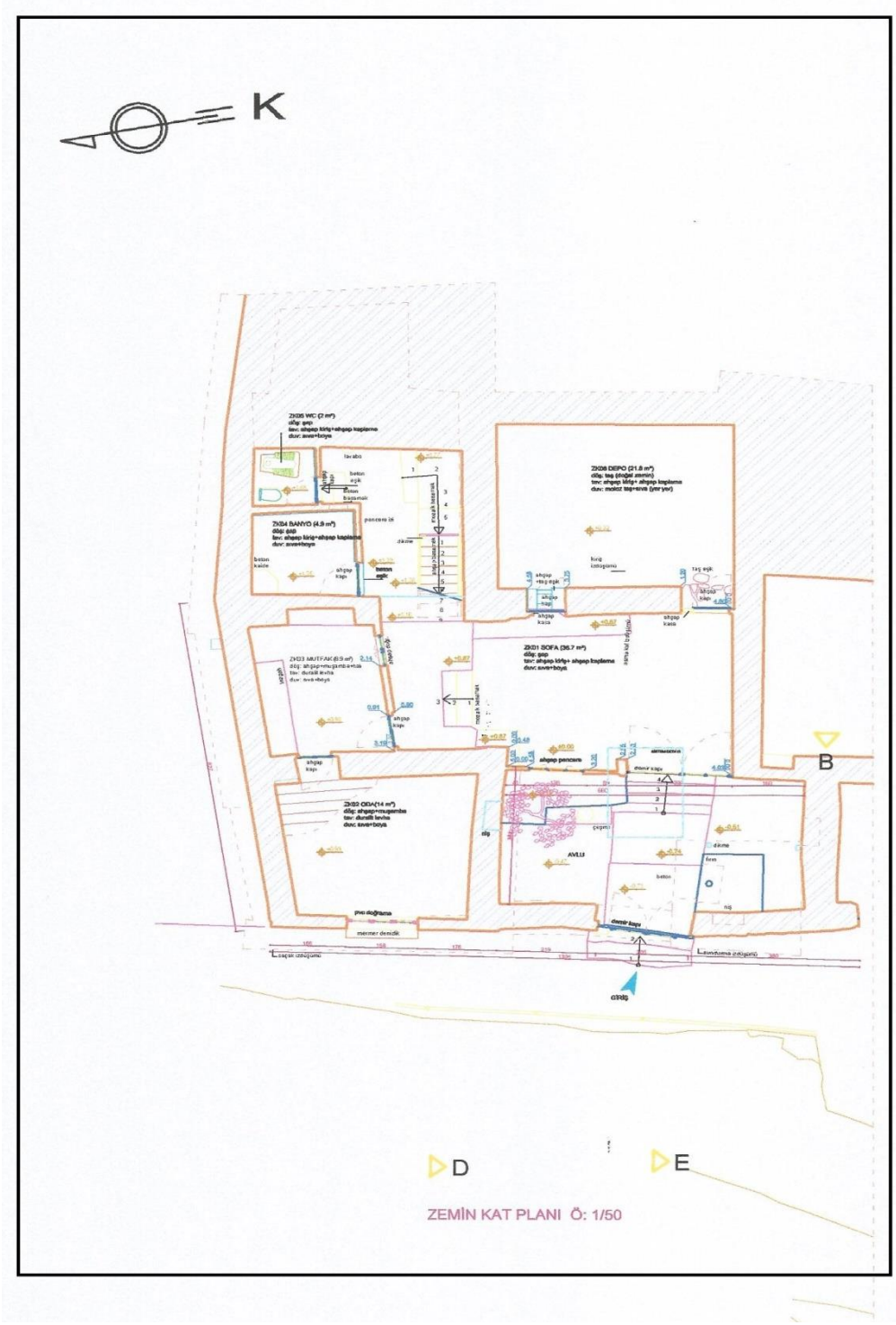
Çizim :2, Kamiller Evi, zemin kat ve 1.kat planı

Çizim:3, Şabanlar Evi, zemin kat planı

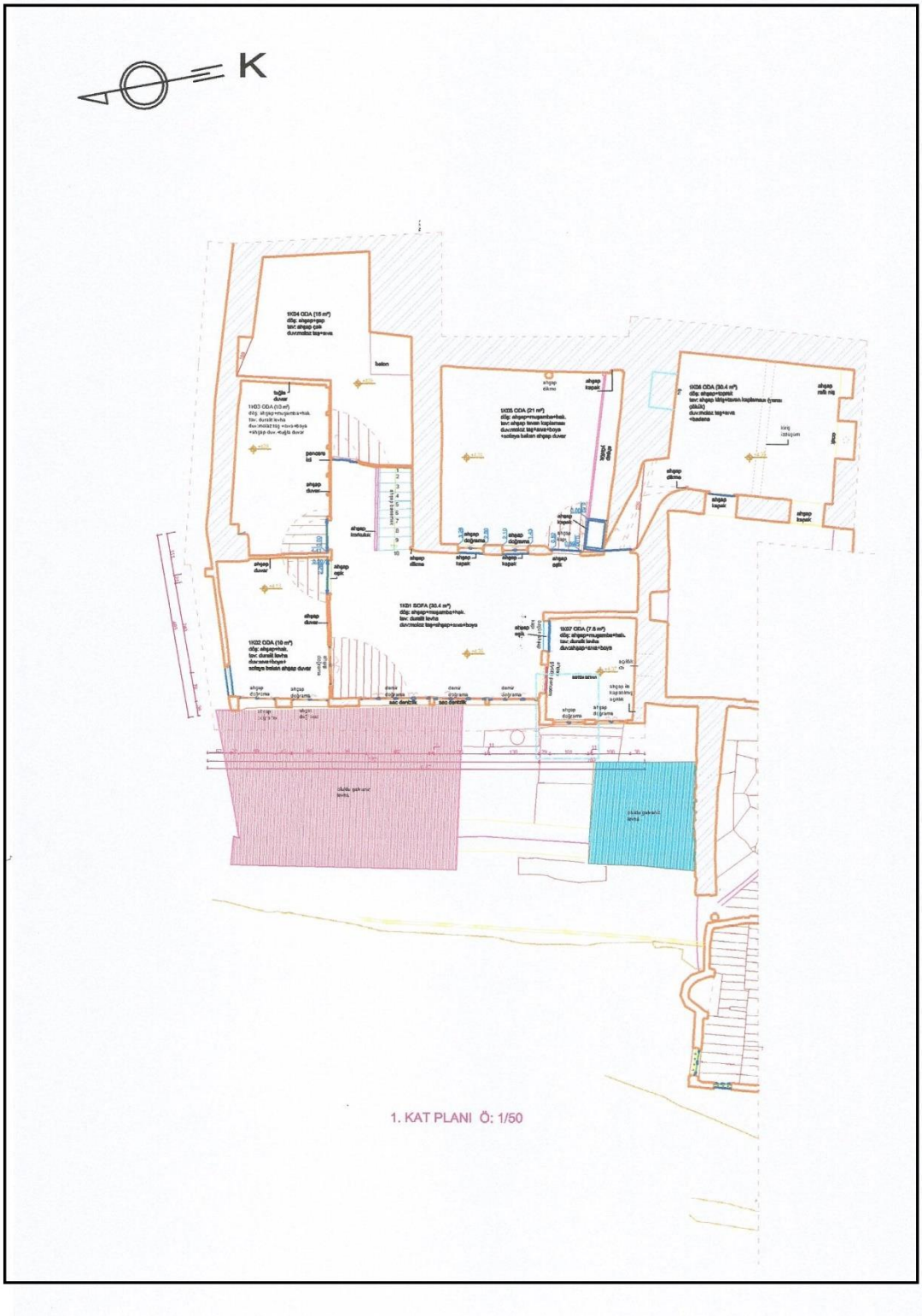

Çizim:4, Şabanlar Evi, 1.kat planı

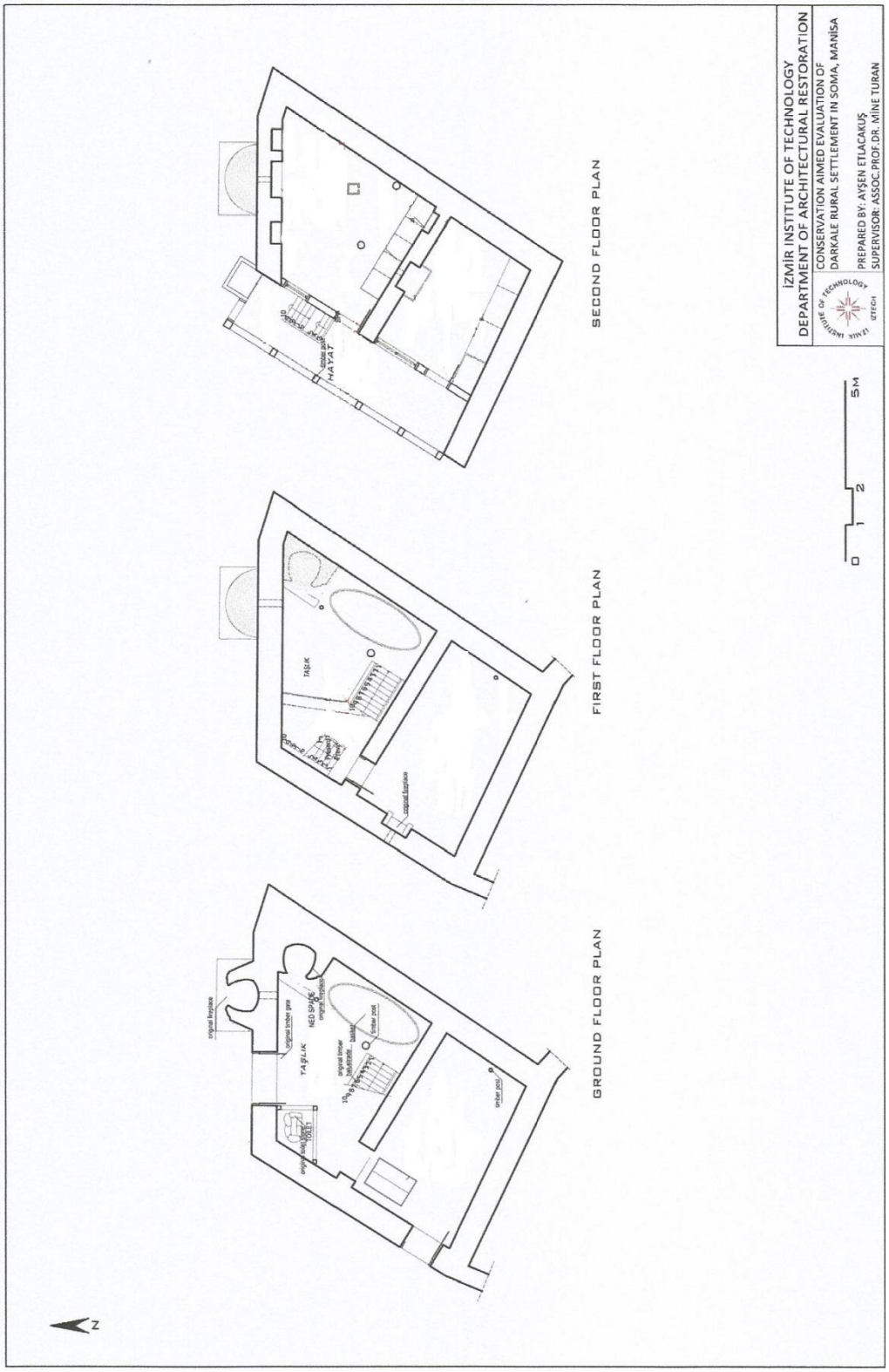
Çizen: Mustafa YELKEN

Çizim:5, Körpeler Evi, zemin kat planı

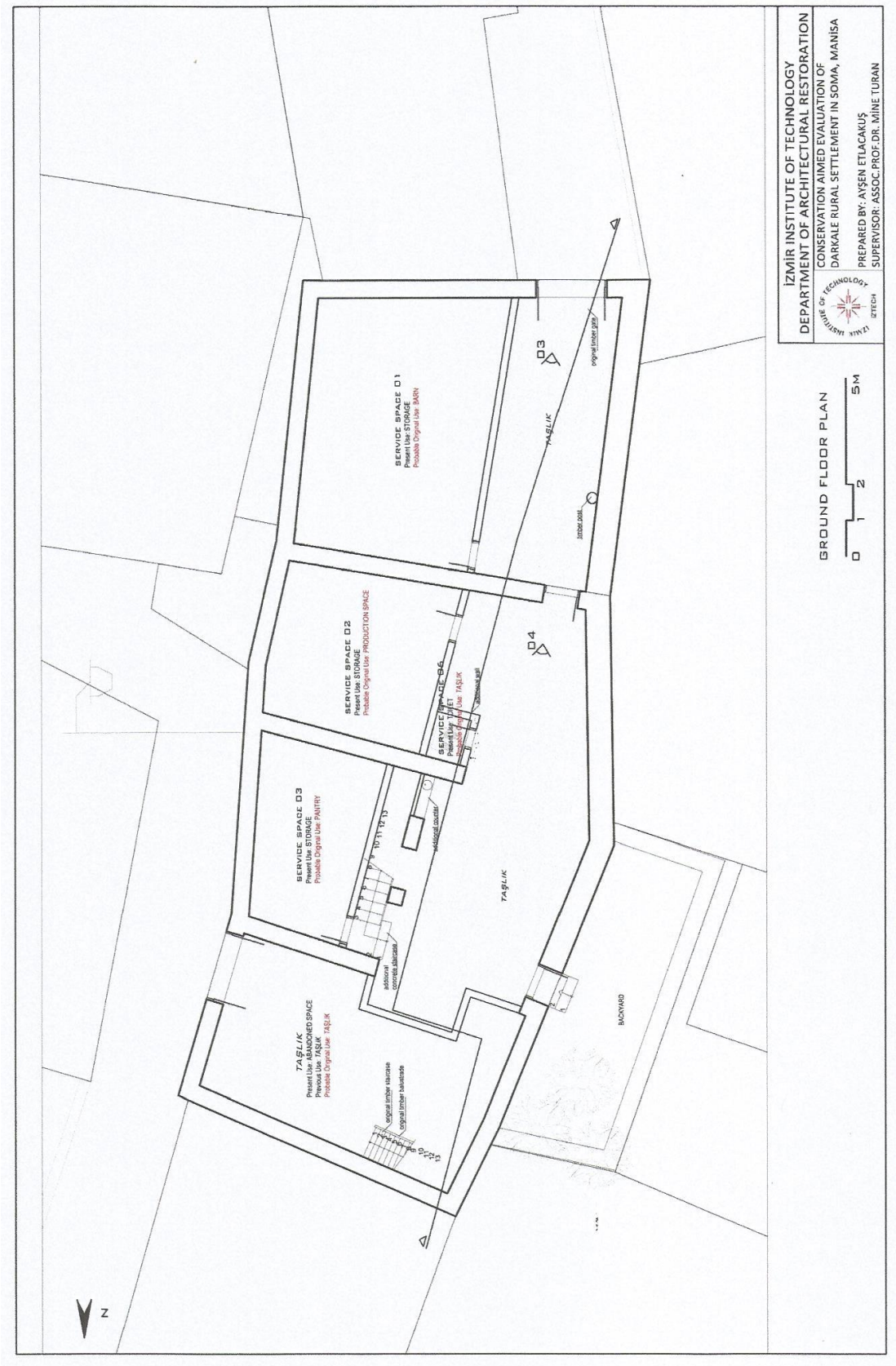

Çizen: Mustafa YELKEN

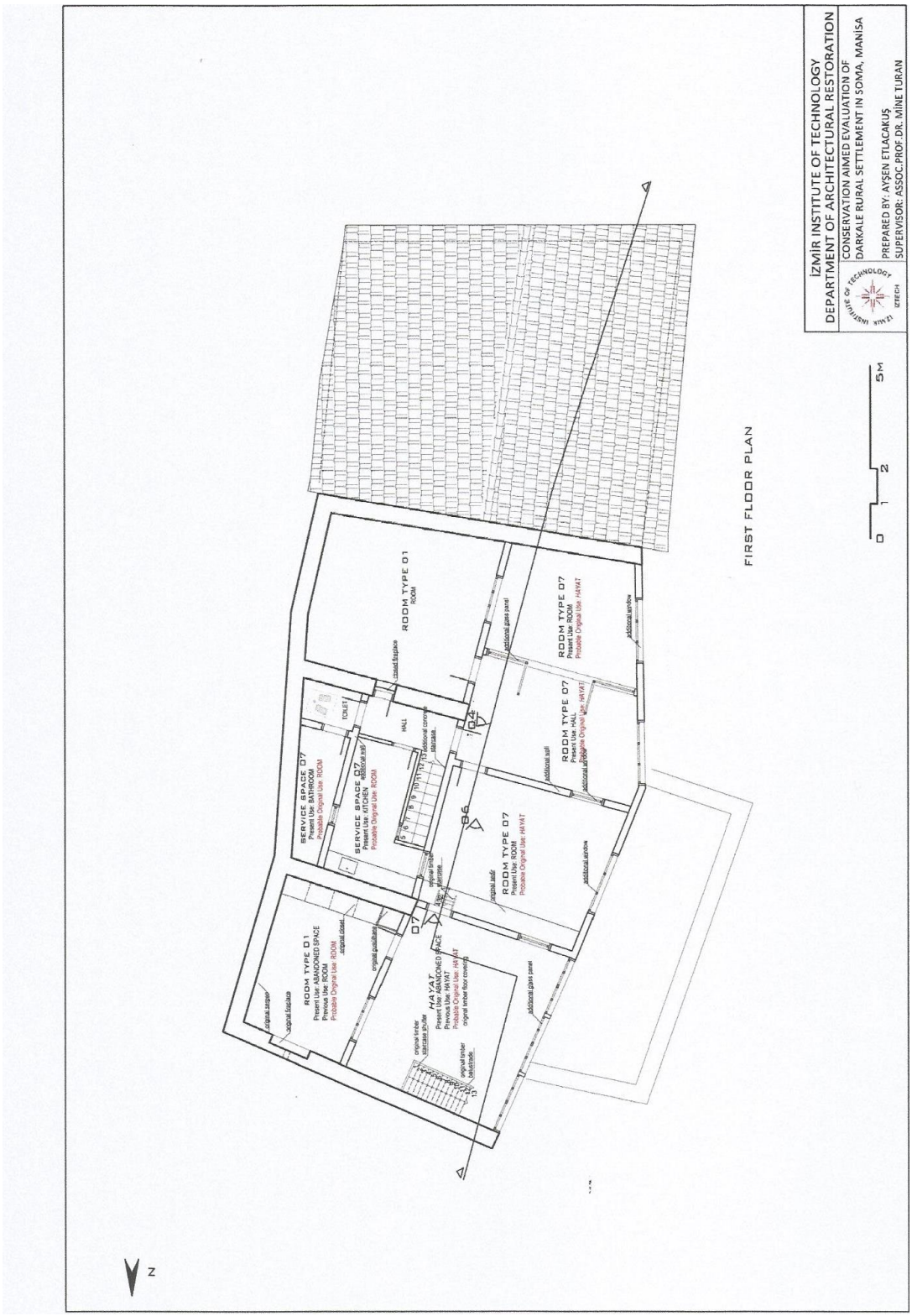
Çizim:6, Körpeler Evi, 1. kat planı

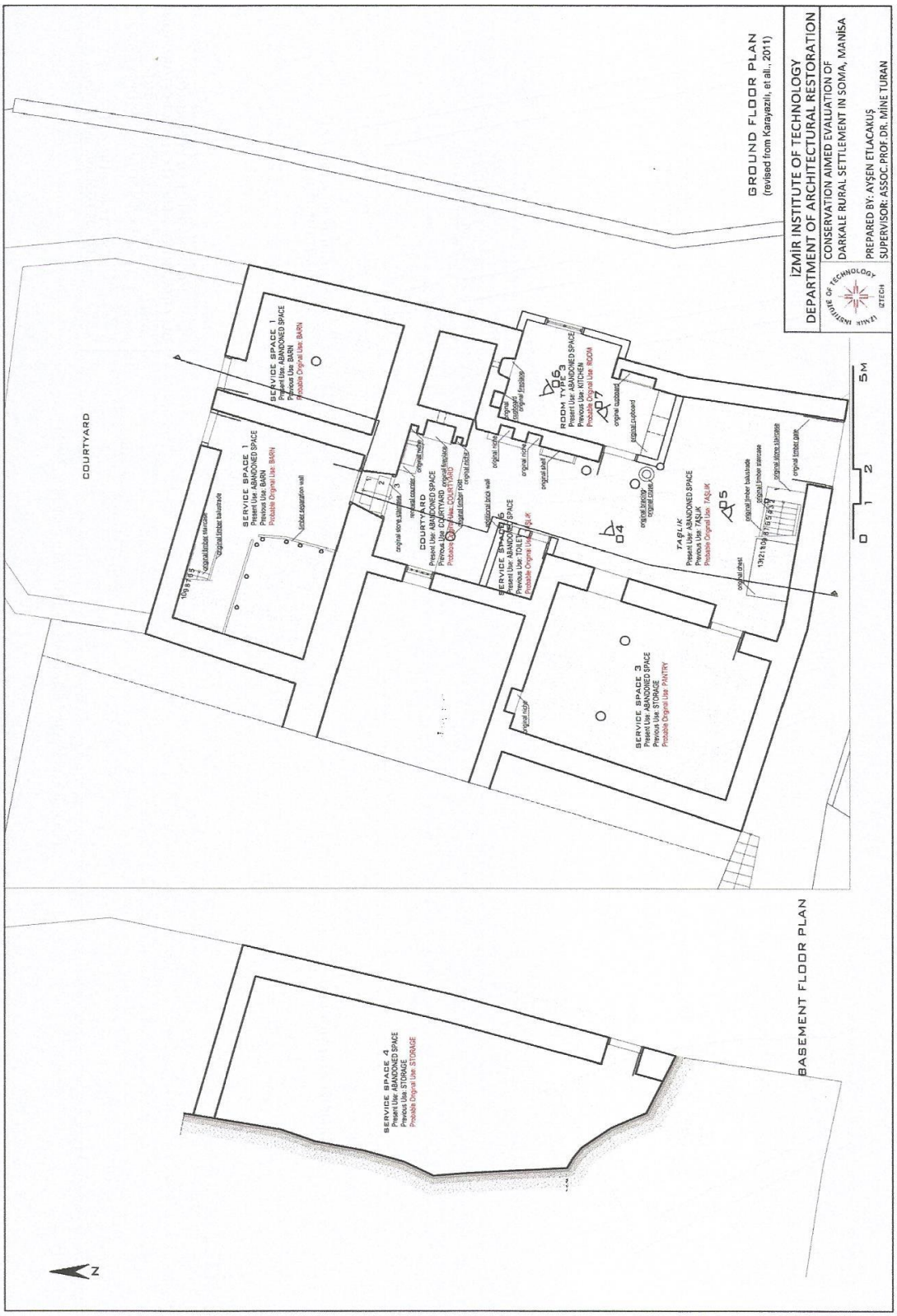
Çizim: 7, Şahanlar Evi, zemin, 1. ve 2. kat planları

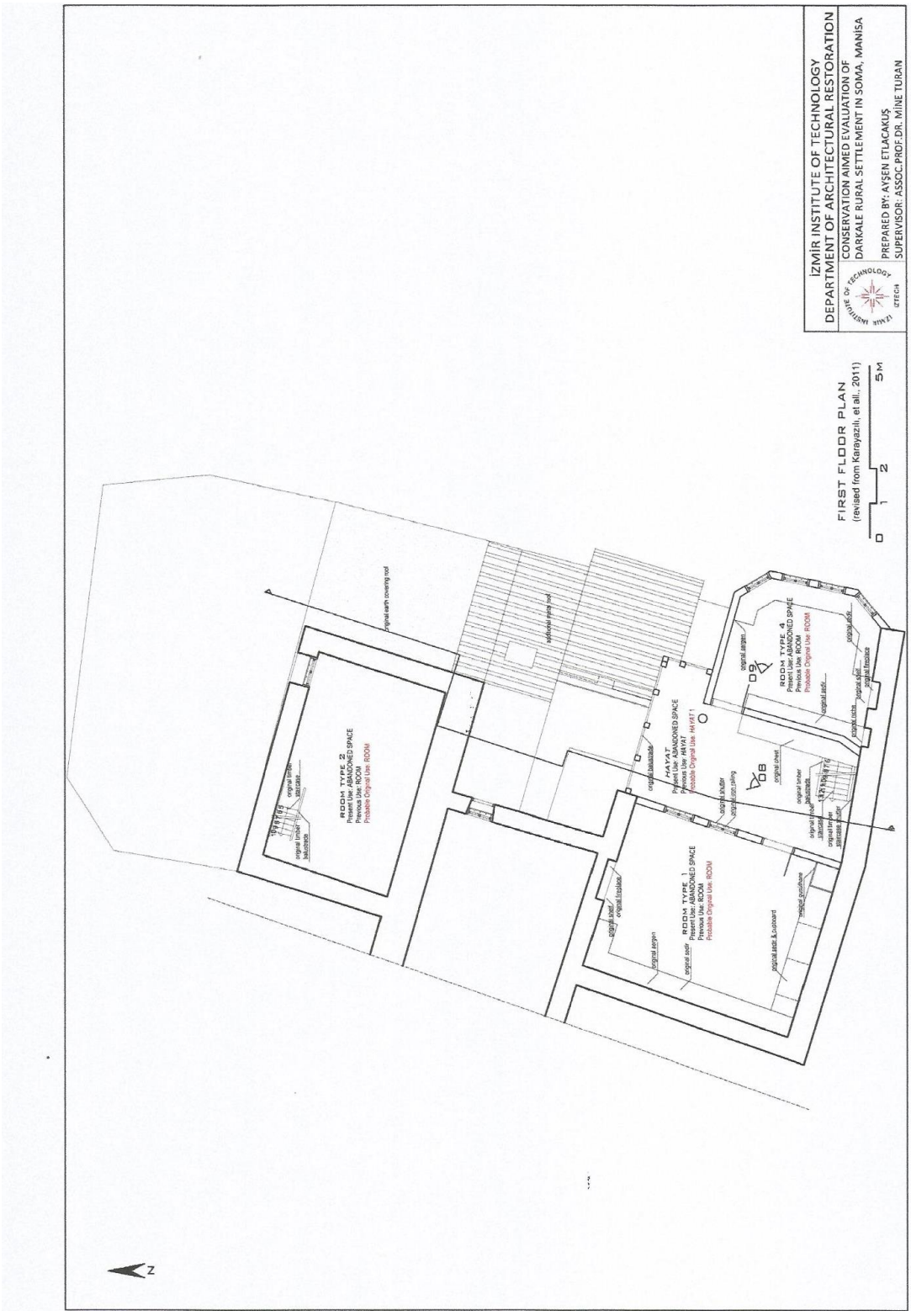
Çizim: 8, Hasancıklar Evi, zemin kat planı

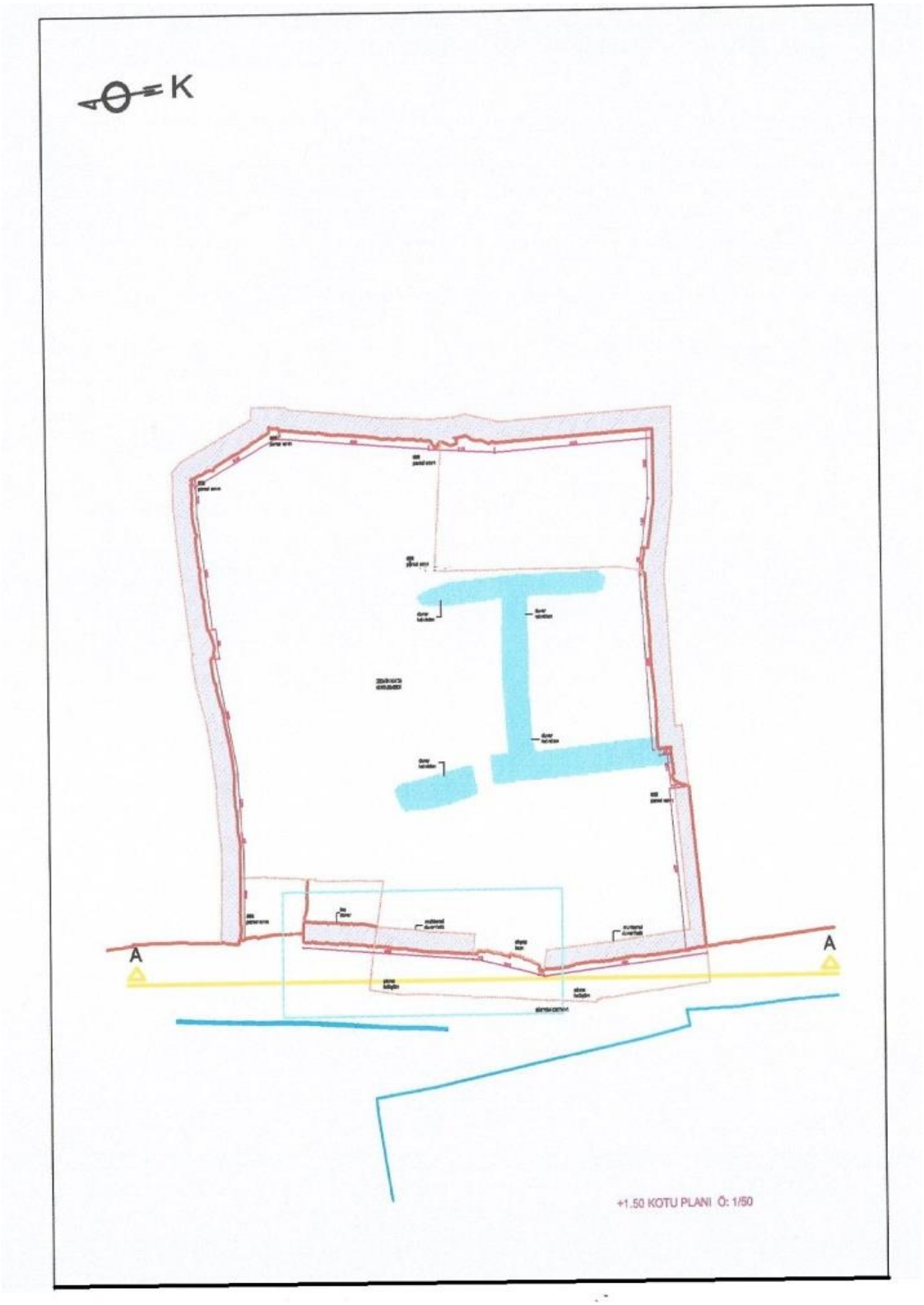
Çizim: 9, Hasancıklar Evi, 1.kat planı

Çizim: 10, Hacı Hafızlar Evi, zemin kat planı

Çizim: 11, Hacı Hafızlar Evi, 1.kat planı

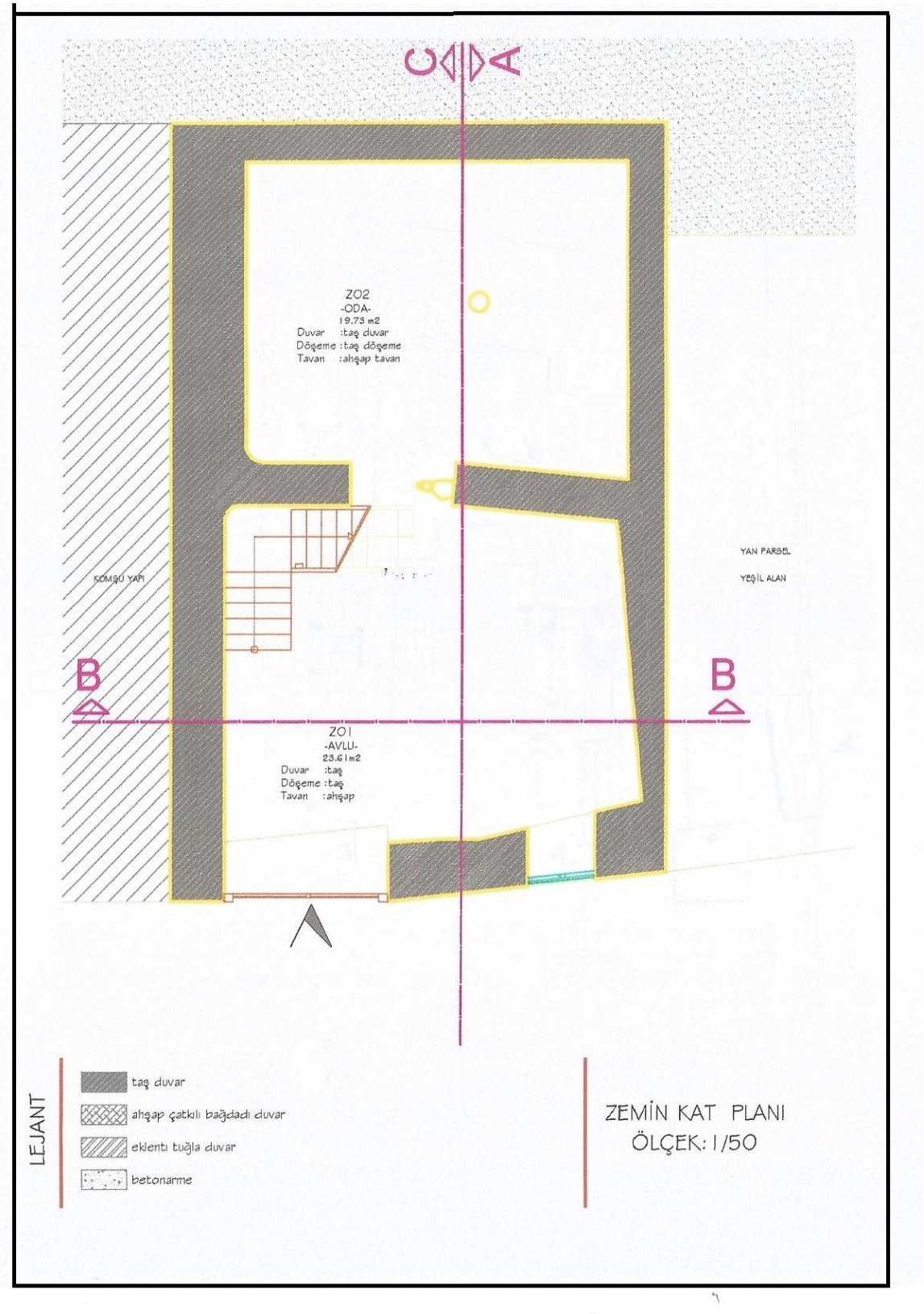
Çizen: Mustafa YELKEN

Çizim: 12, Kayımlar Evi, +1.50 kotu planı

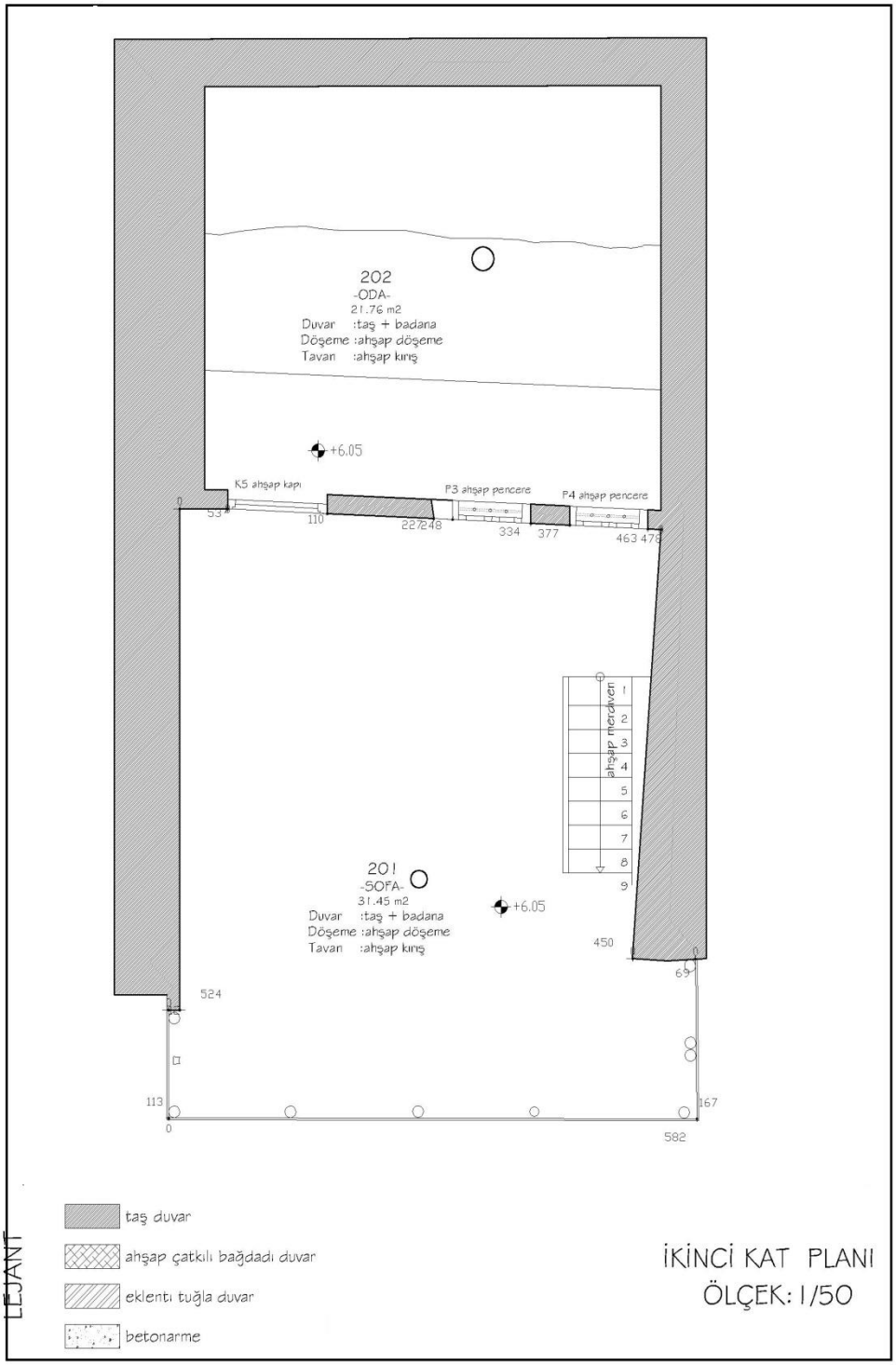
Çizen: Mustafa YELKEN

Çizim: 13, Kayımlar Evi, görünüş

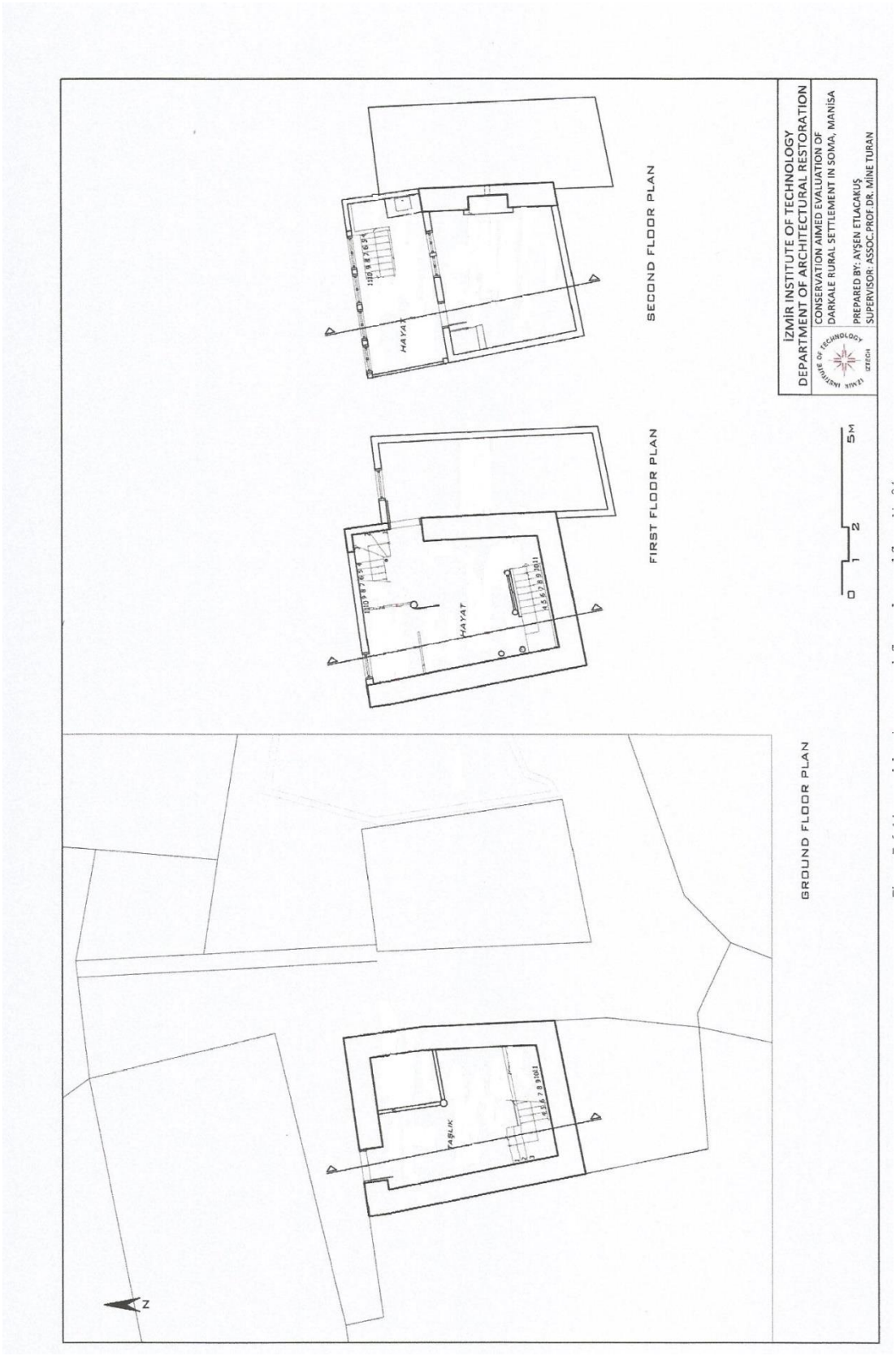
Çizen: Sibel ER DÖNER

Çizim: 14, Çavuşlar Evi, zemin kat

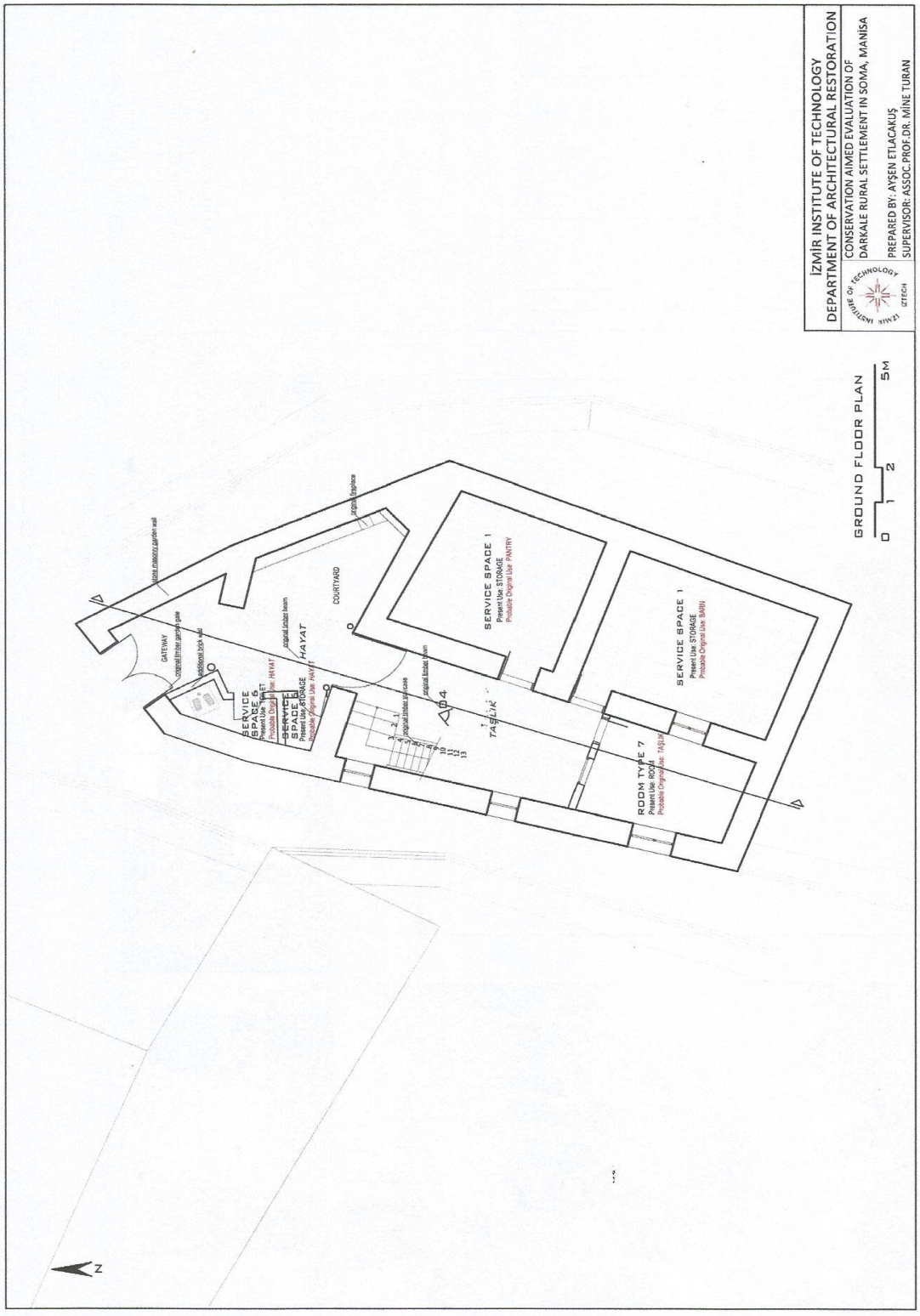

Çizen: Sibel ER DÖNER

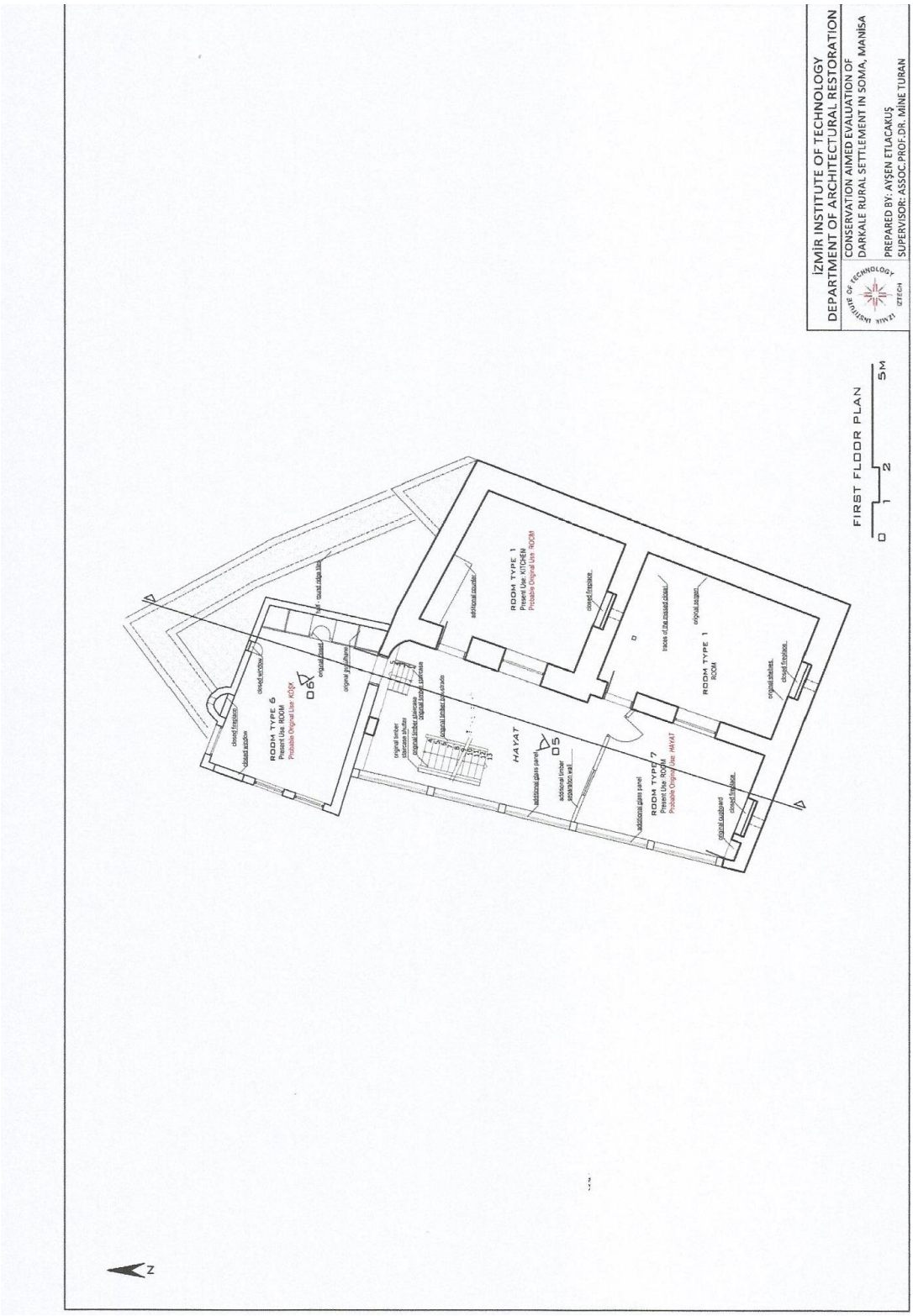
Çizim: 15, Çavuşlar Evi, 2. kat planı

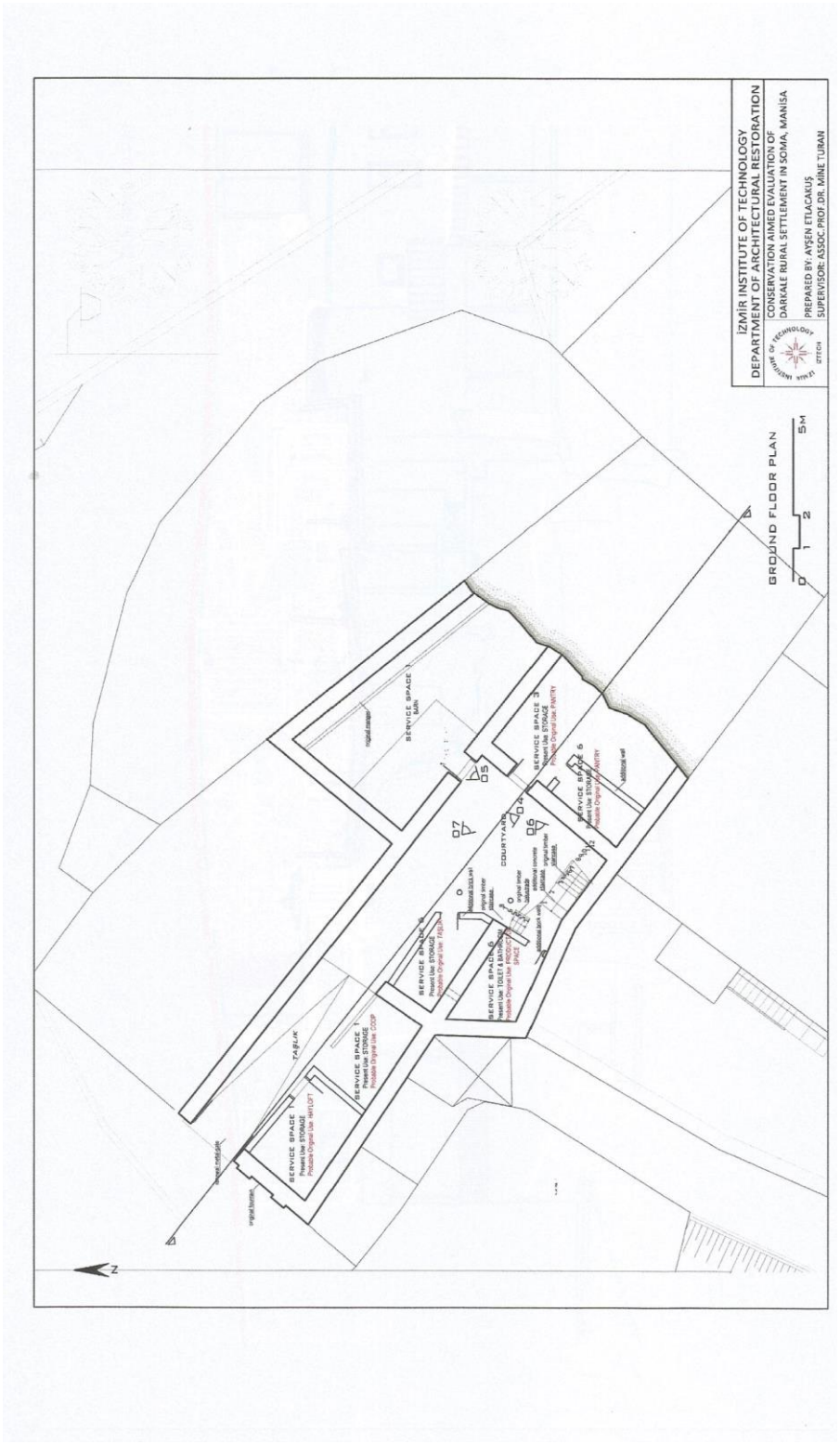
Çizim: 16, Kantinler Evi, zemin, 1.ve 2. kat planları

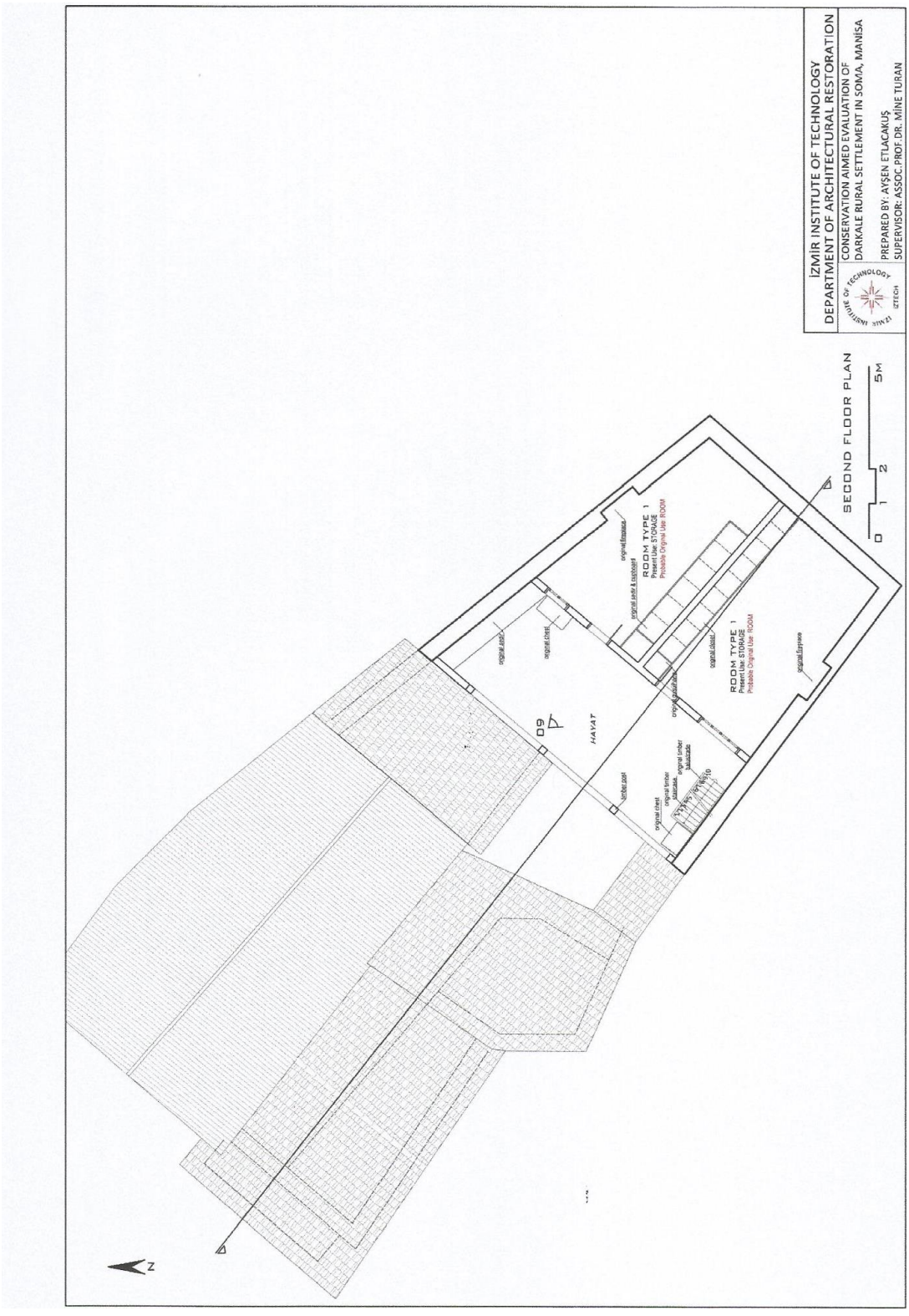
Çizim: 17, Fatılar Evi, zemin kat planı

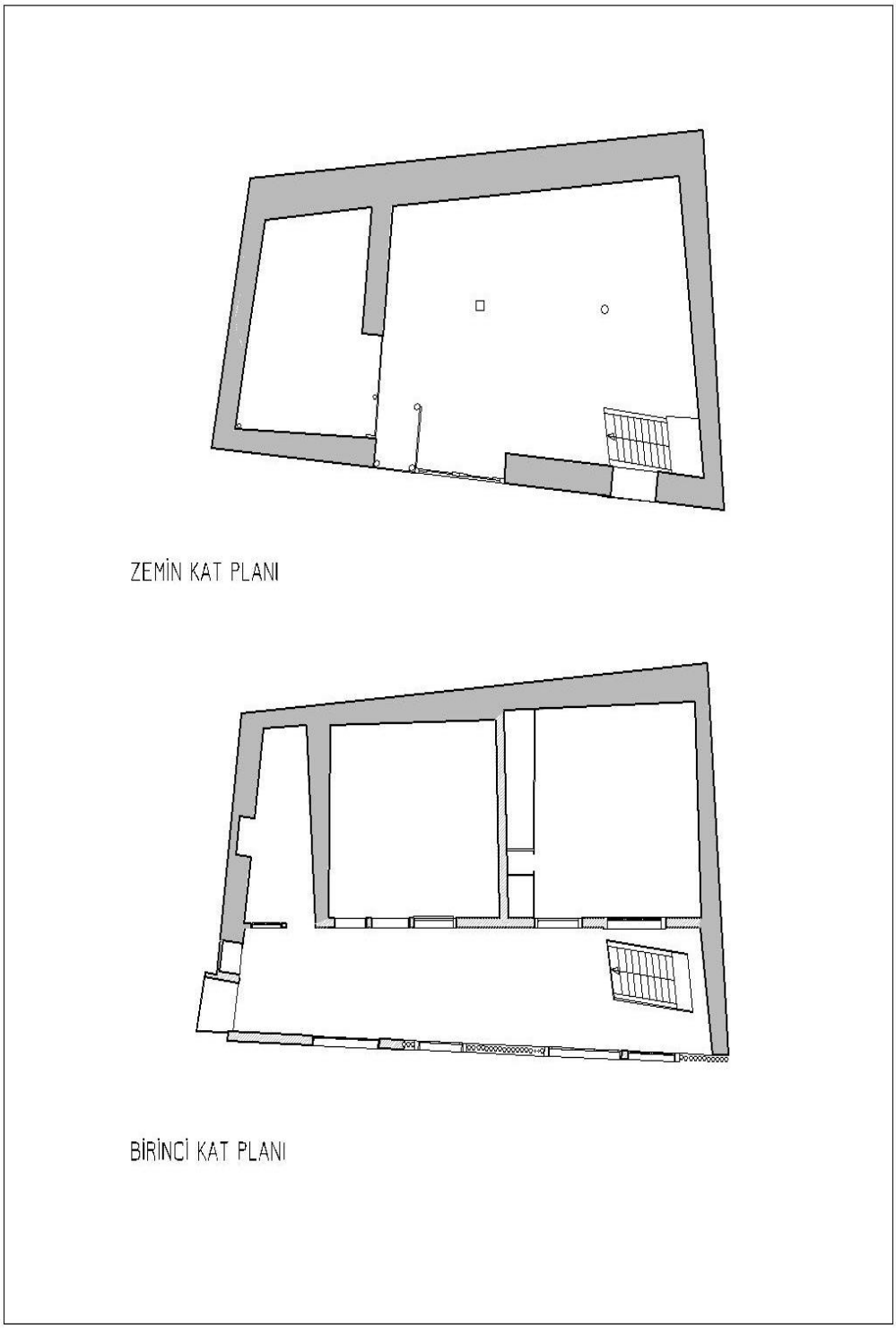
Çizim: 18, Fatılar Evi, 1.kat planı

Çizim: 19, Ali Efendiler Evi, zemin kat planı

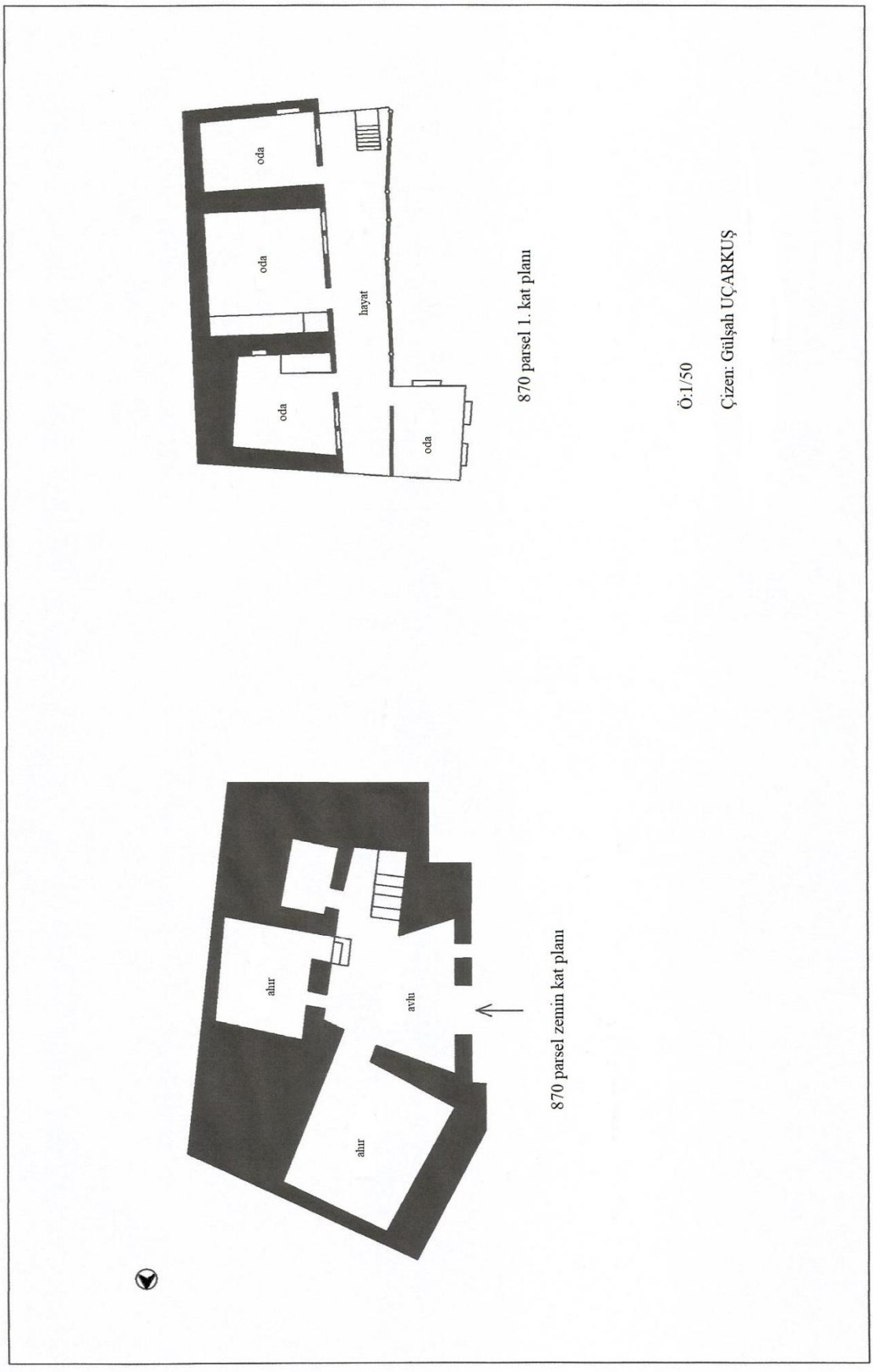

Çizim: 20, Ali Efendiler Evi, 2. kat planı

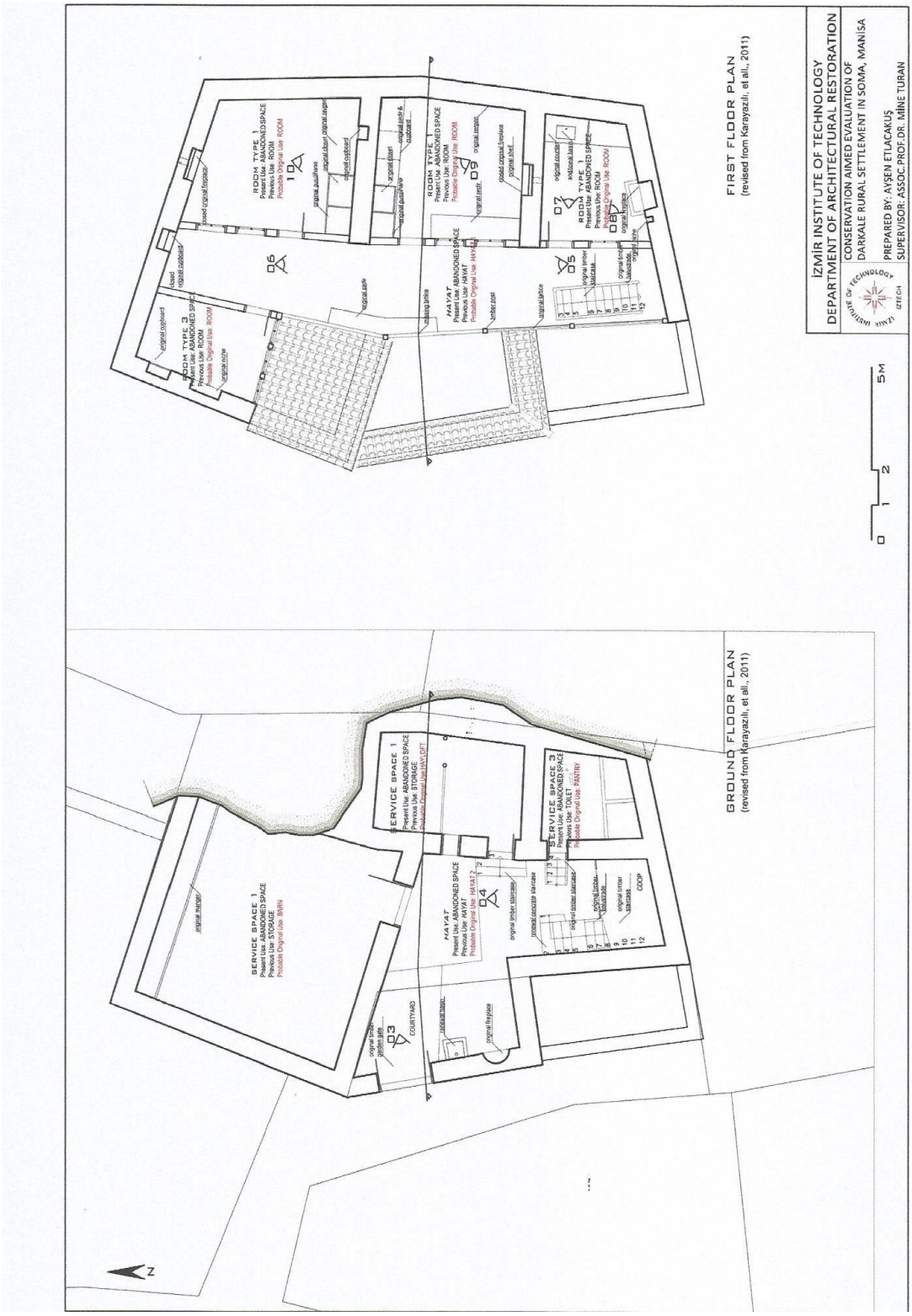

Çizen: Fatma KOCABIYIKOĞLU

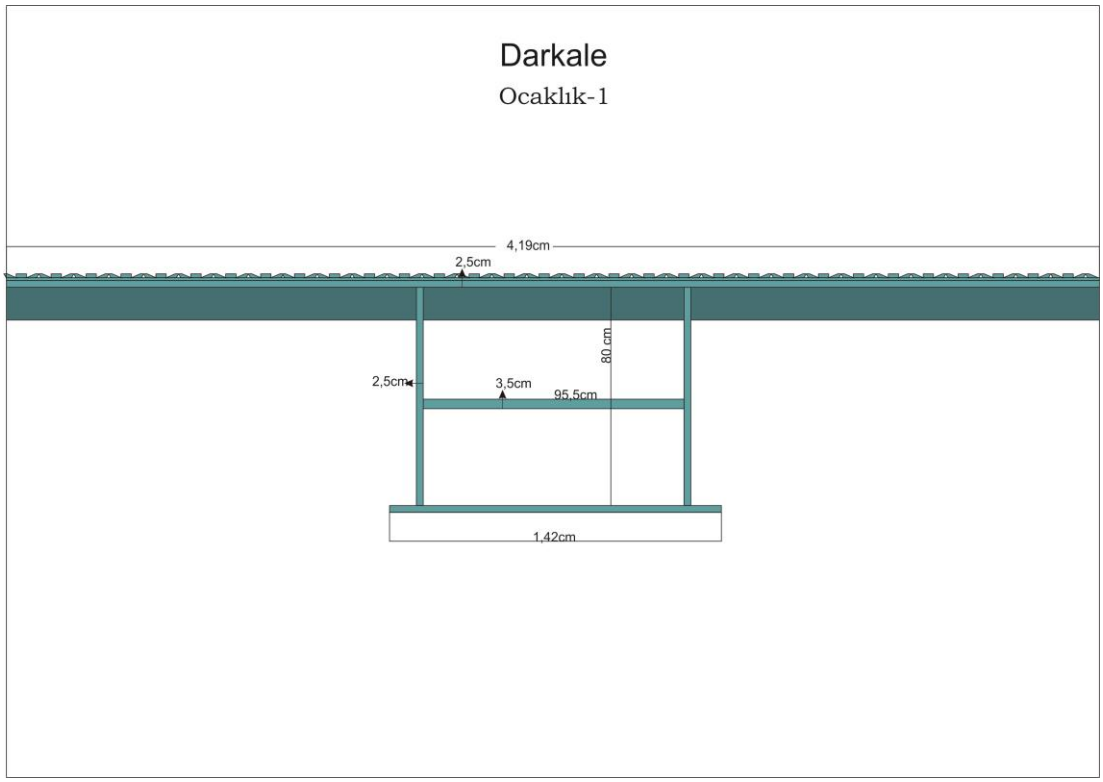
Çizim:21, Bozeller Evi, zemin kat ve 1. kat planları

Çizim:22, Kakçılar Evi, zemin kat ve 1. kat planları

Çizim: 22, Kakçılar Evi, zemin kat ve 1. kat planları

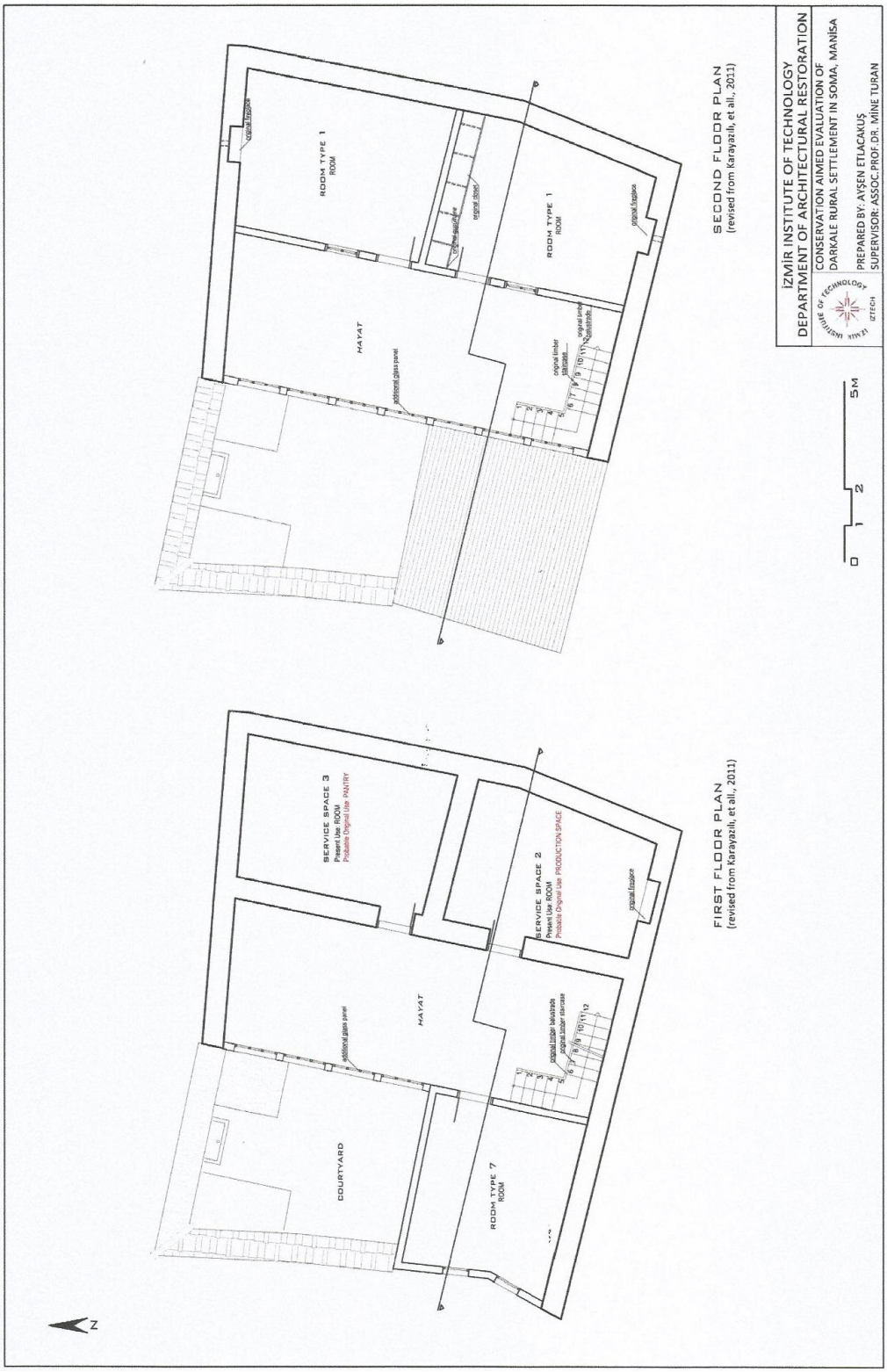

Çizen: Gülşah UÇARKUŞ

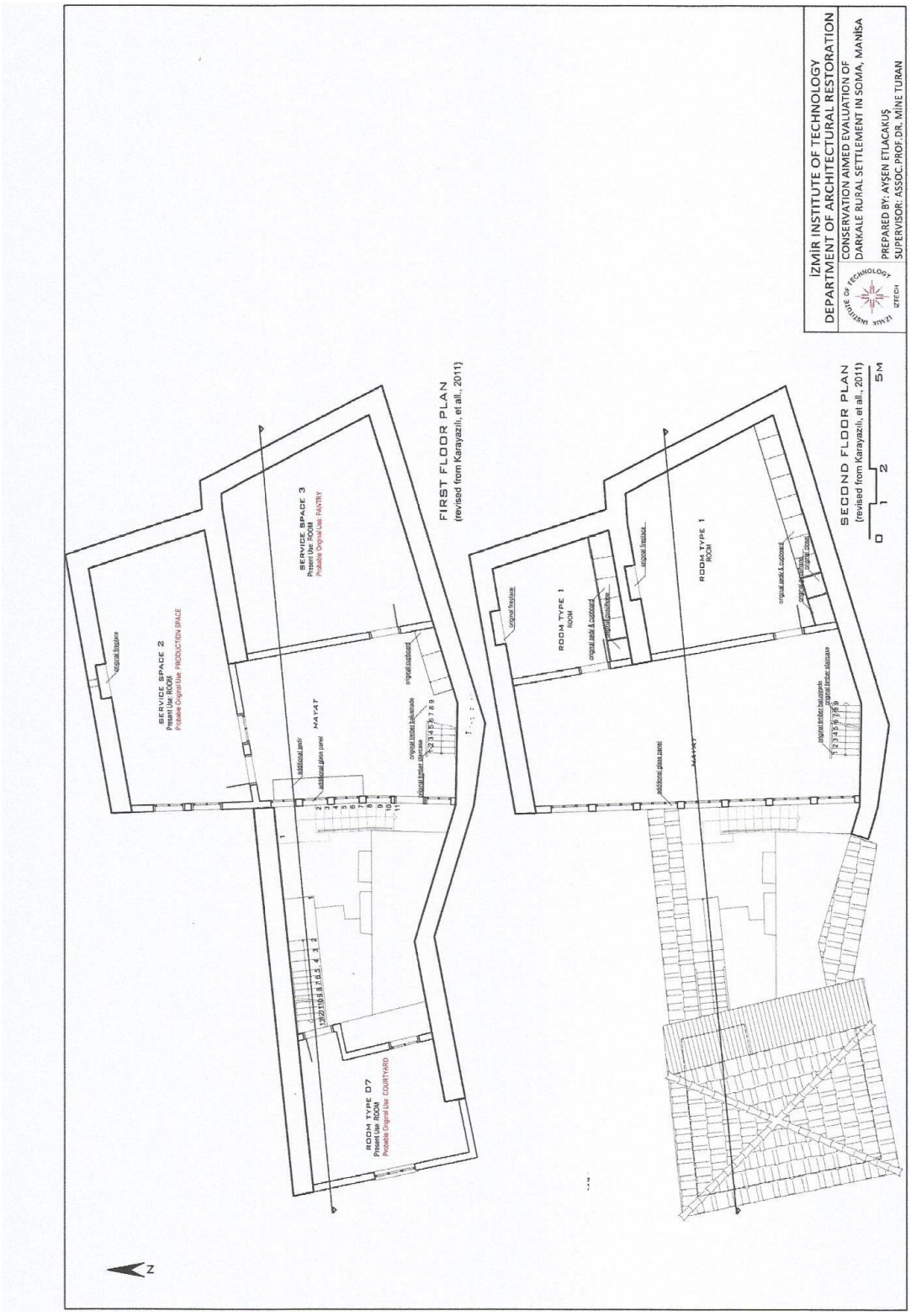
Çizim: 23, Kakçılar Evi, oymalı sergen ve ocaklık

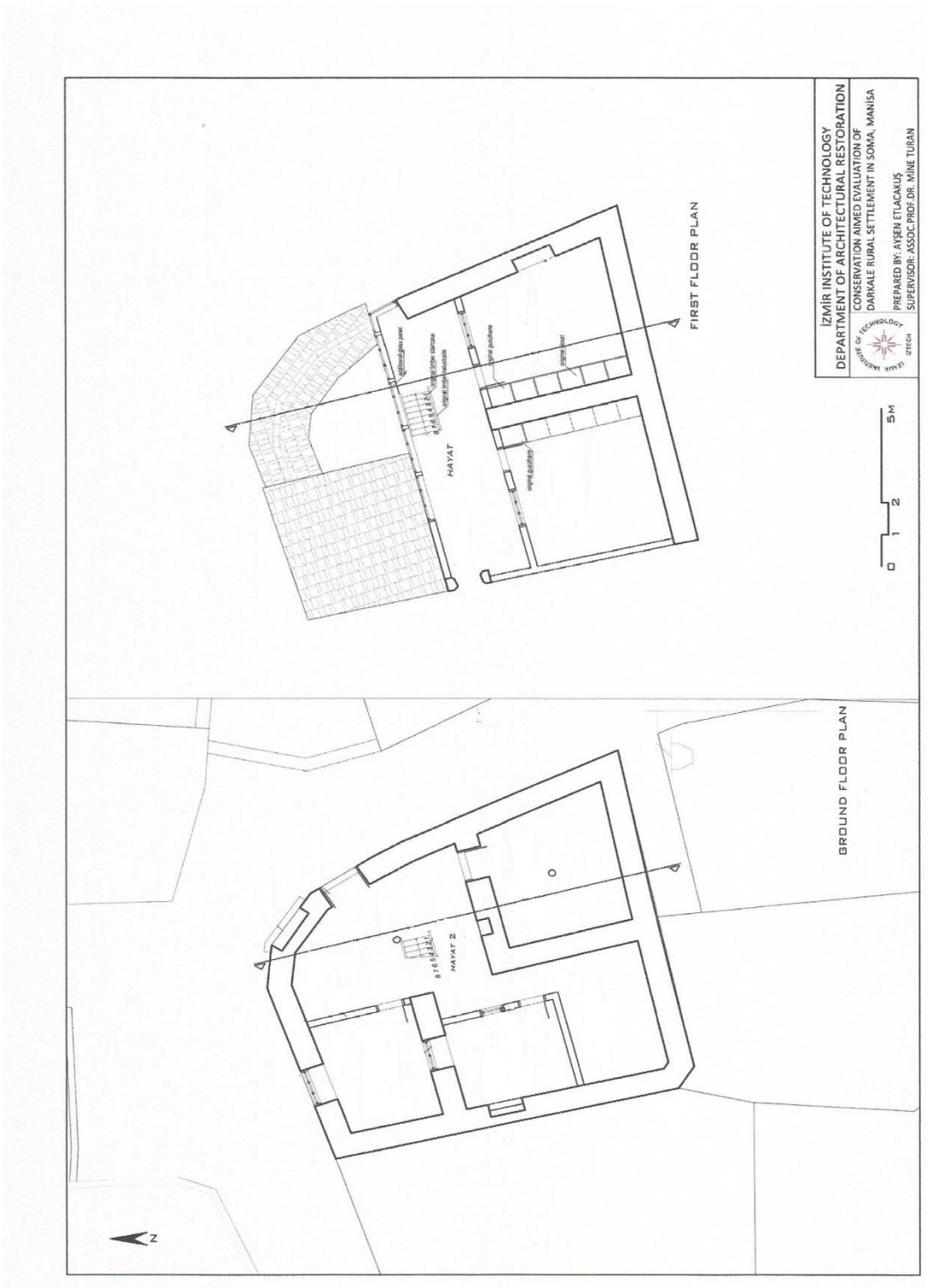
Çizim:24, Aynacılar Evi, zemin kat planı

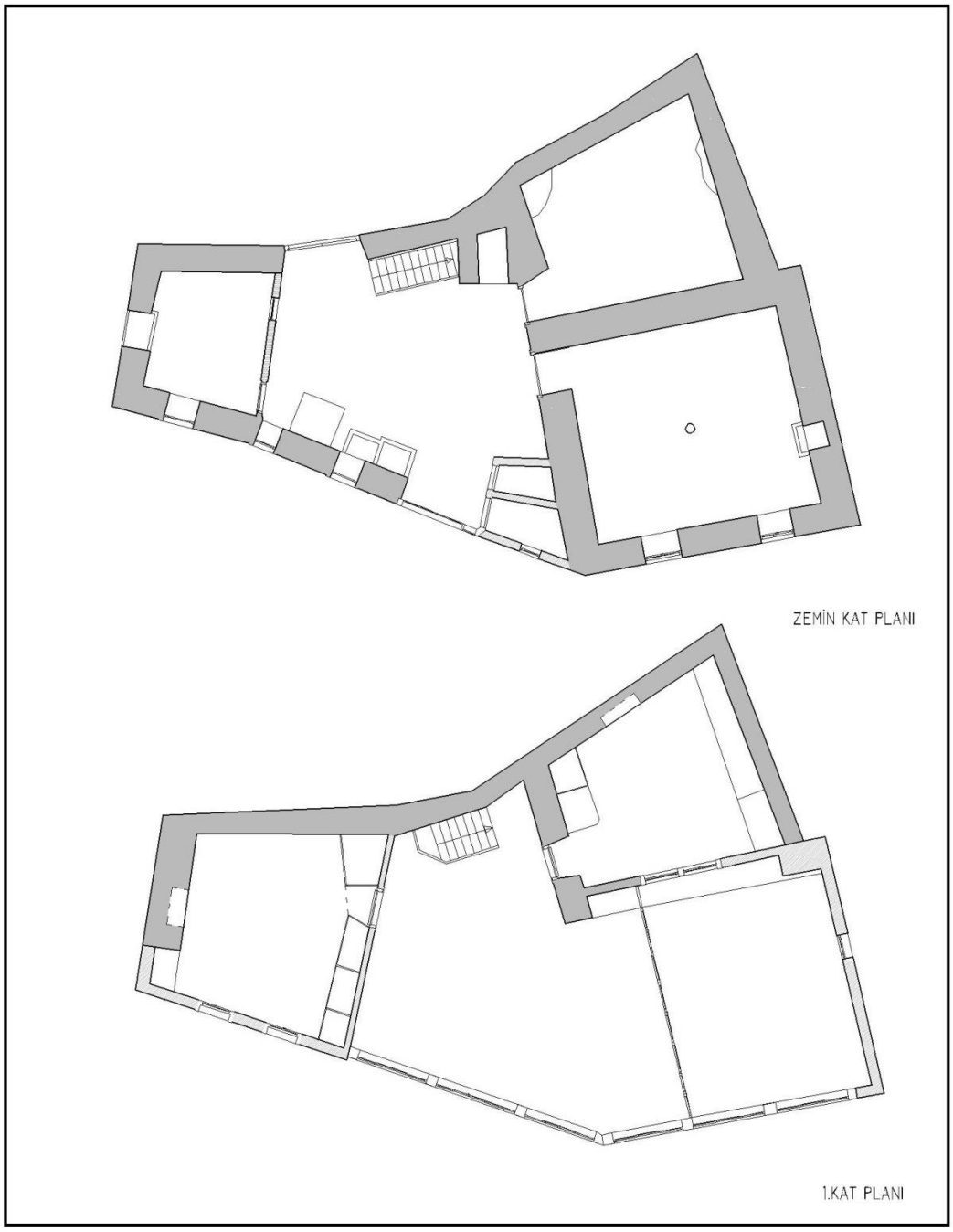
Çizim:25, Aynacılar Evi, 1. kat ve 2. kat planları

Çizim:26, Halmanlar Evi, 1. kat ve 2. kat planları

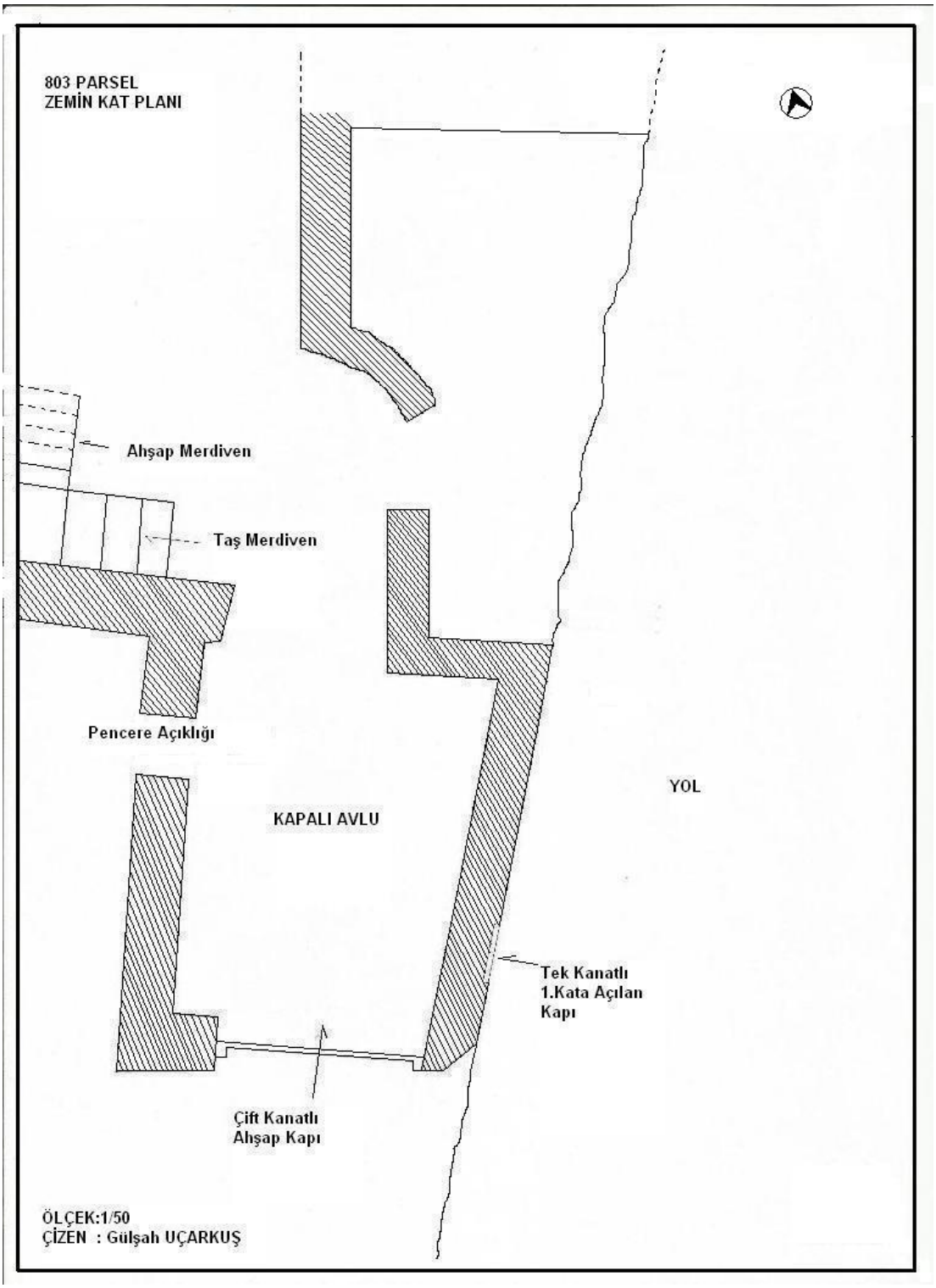

Çizim:27, Umarlar Evi, zemin kat ve 1. kat planları

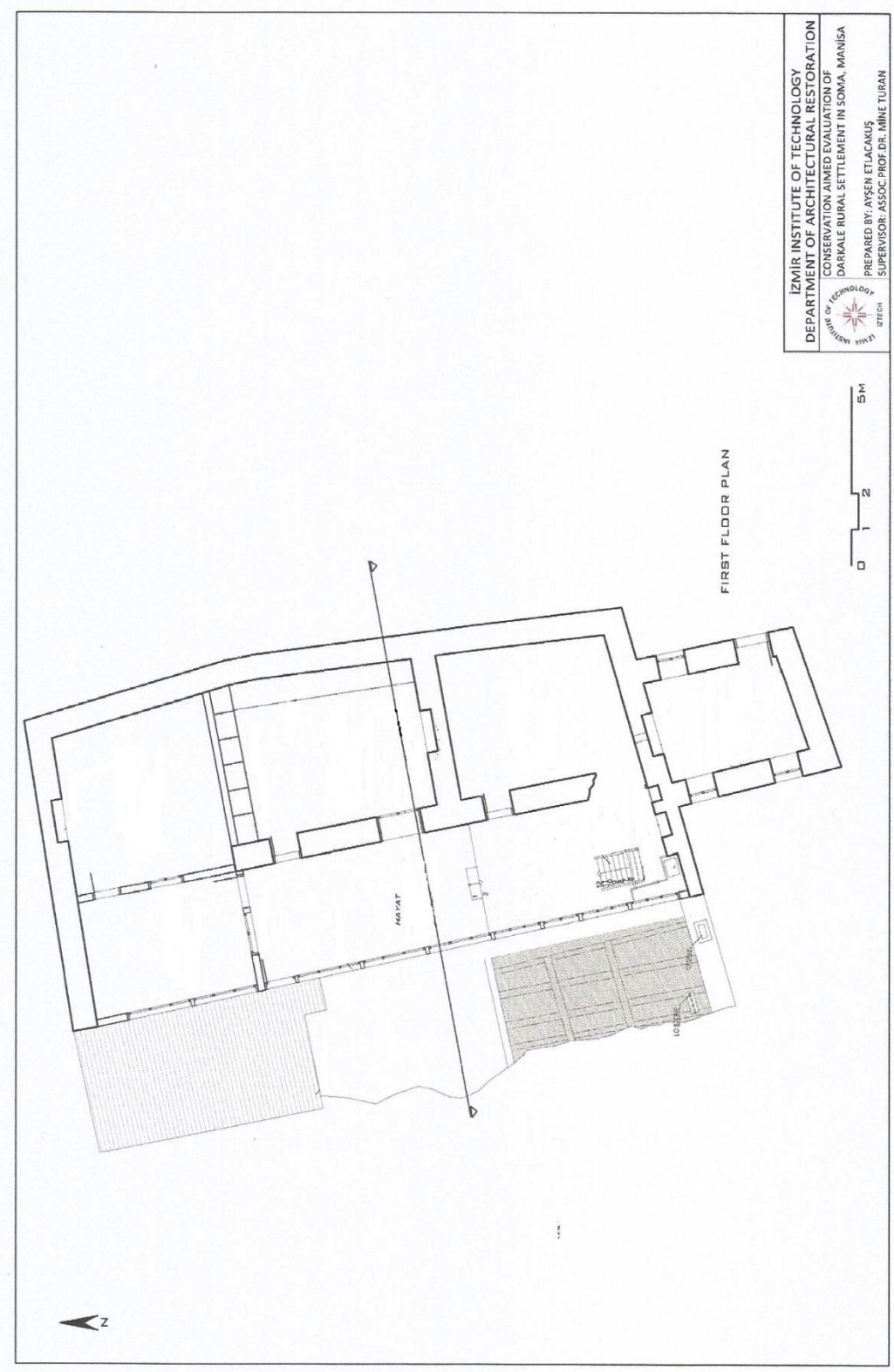

Çizen : Fatma KOCABIYIKOĞLU

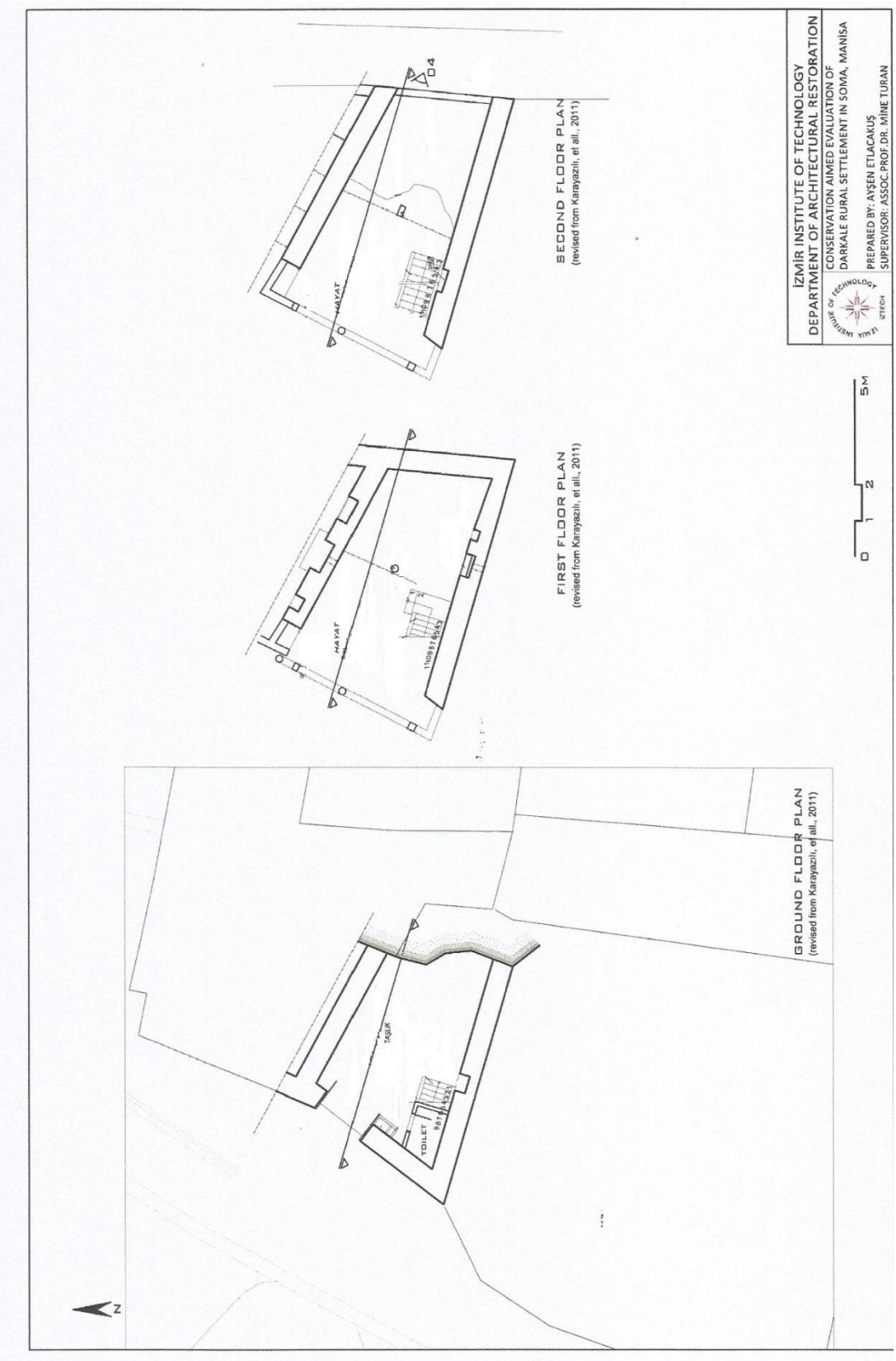
Çizim:28, Kırağalar Evi, zemin kat ve 1. kat planları

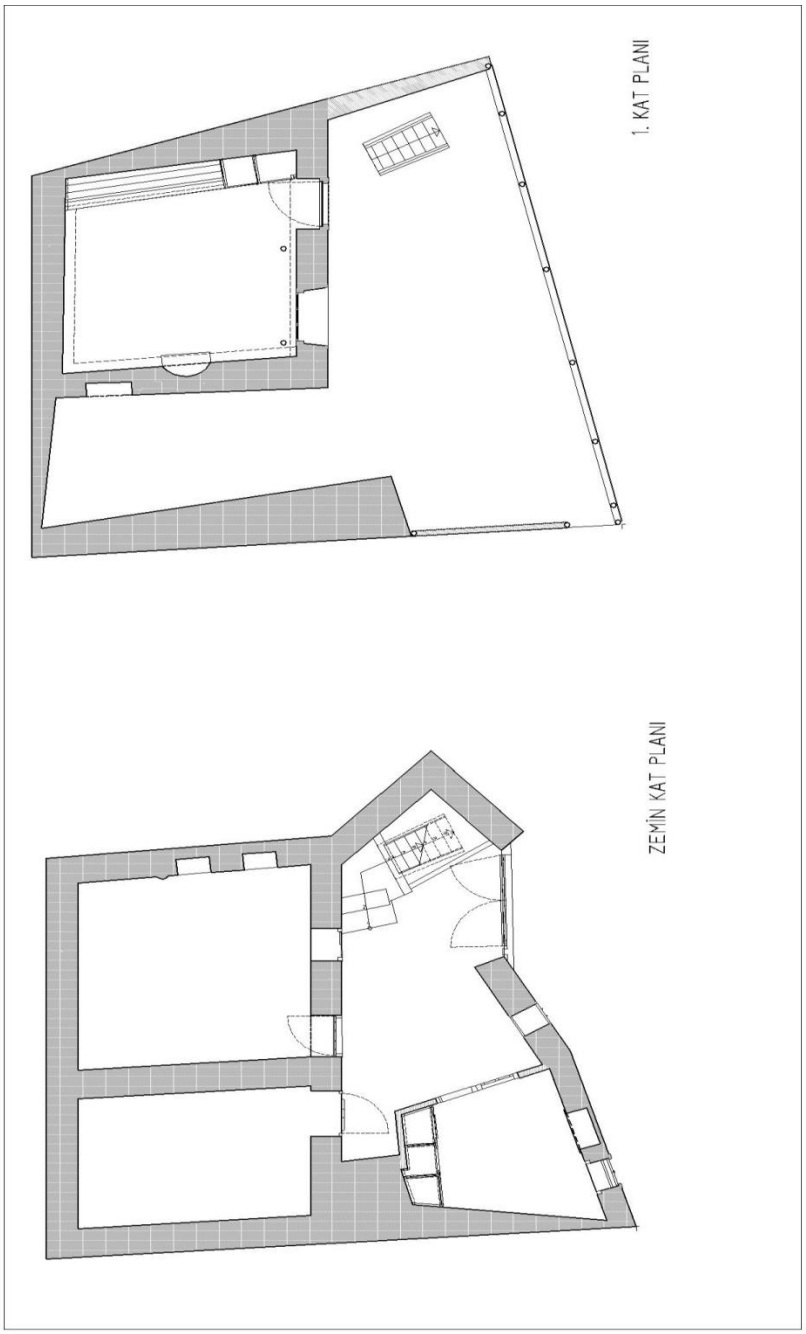
Çizim:29, Berbatlar Evi, zemin kat planı

Çizim:30, Berbatlar Evi, 1. kat planı

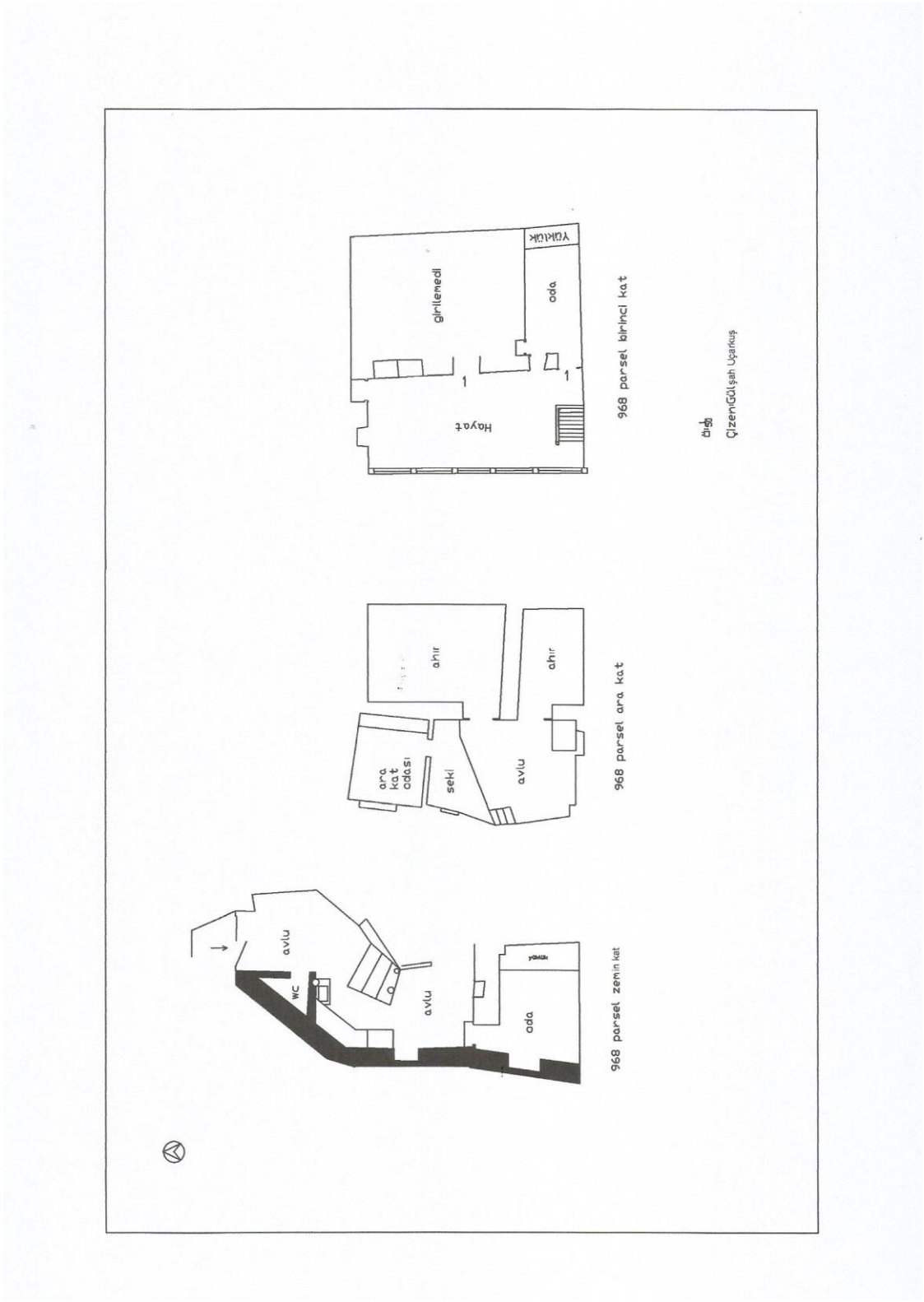

Çizim:31, Yağcılar Evi, zemin, 1. ve 2. kat planları

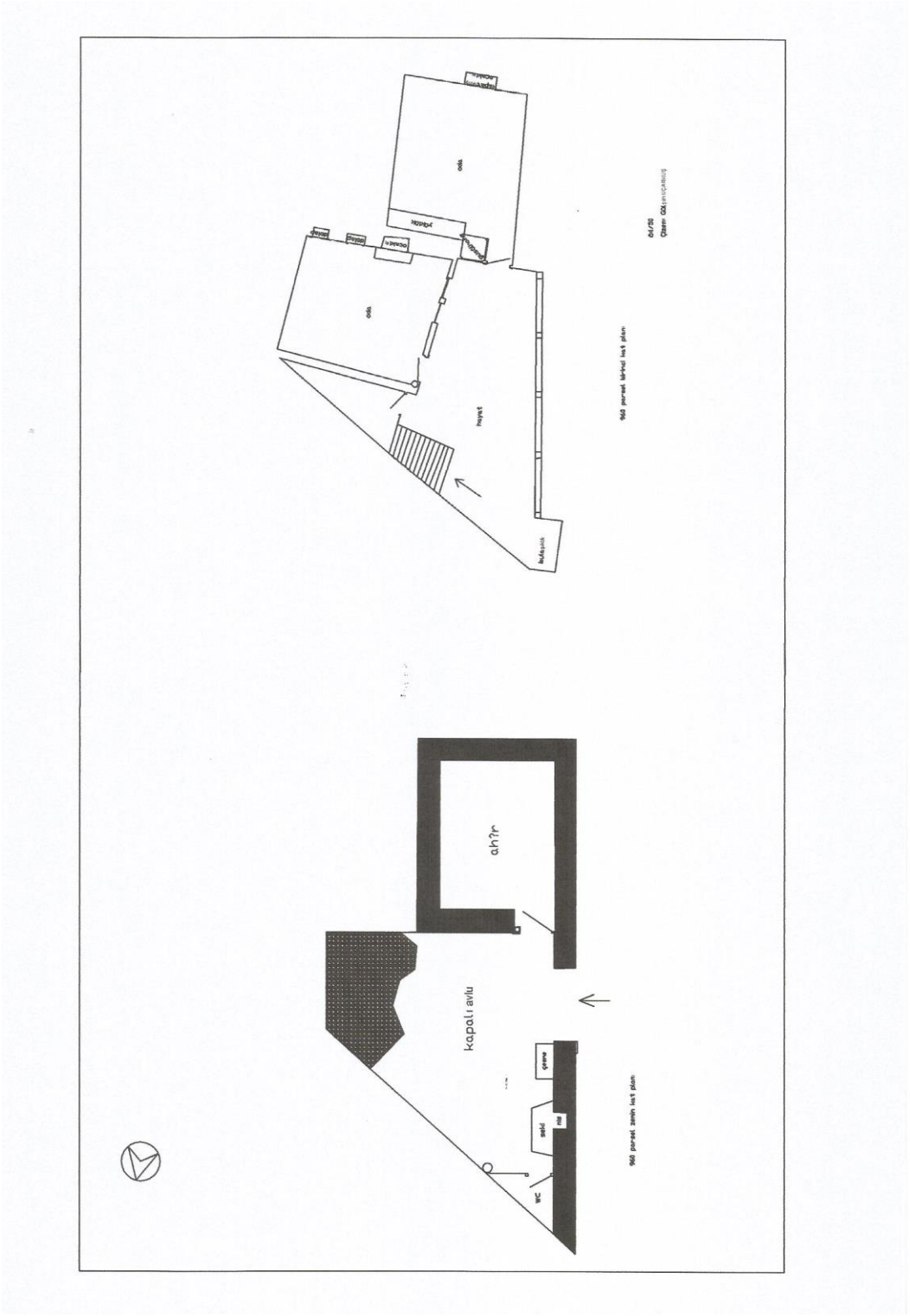

Çizen: Fatma KOCABIYIKOĞLU

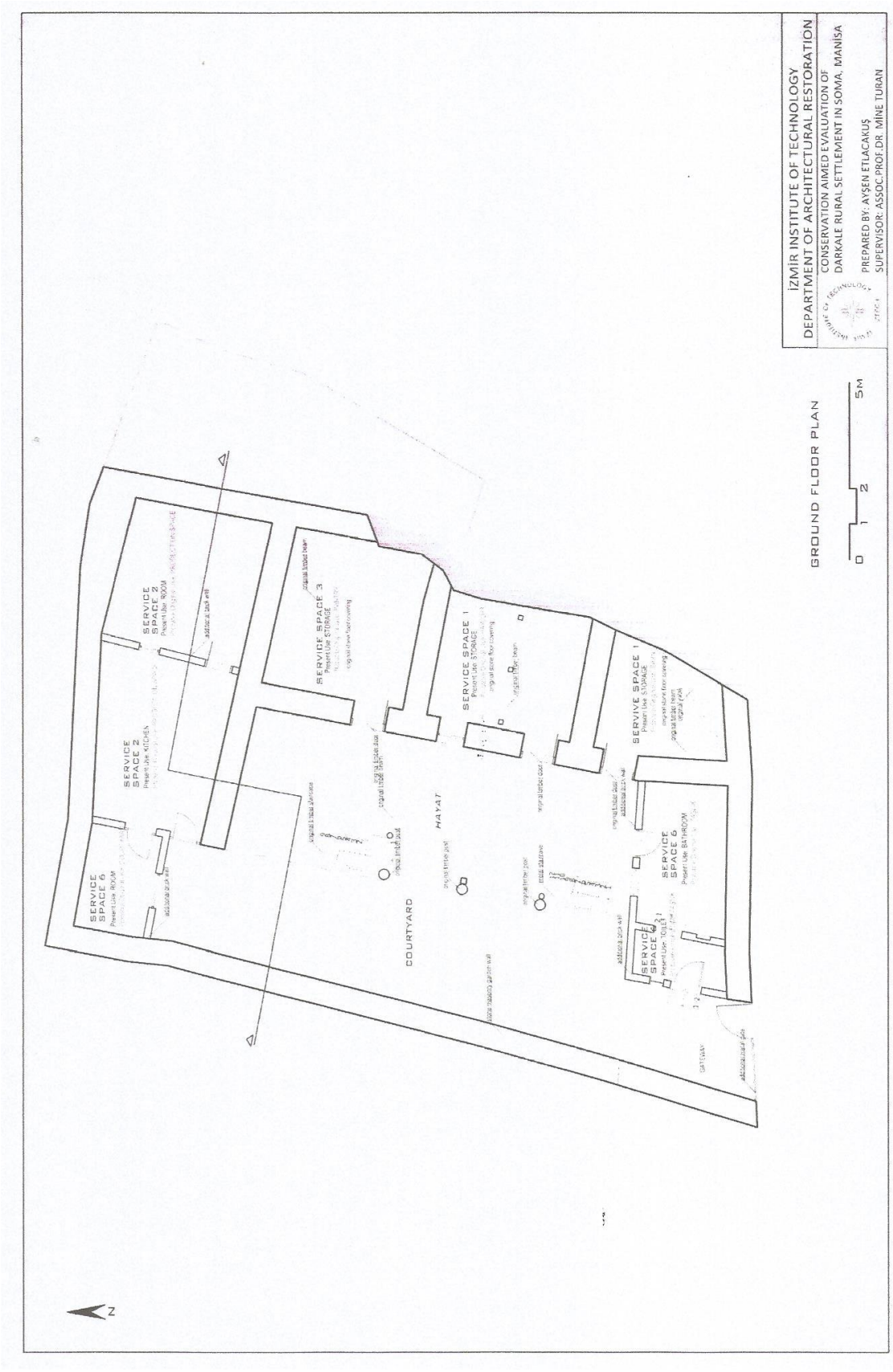
Çizim:32, Pampırlar Evi, zemin kat ve 1. kat planları

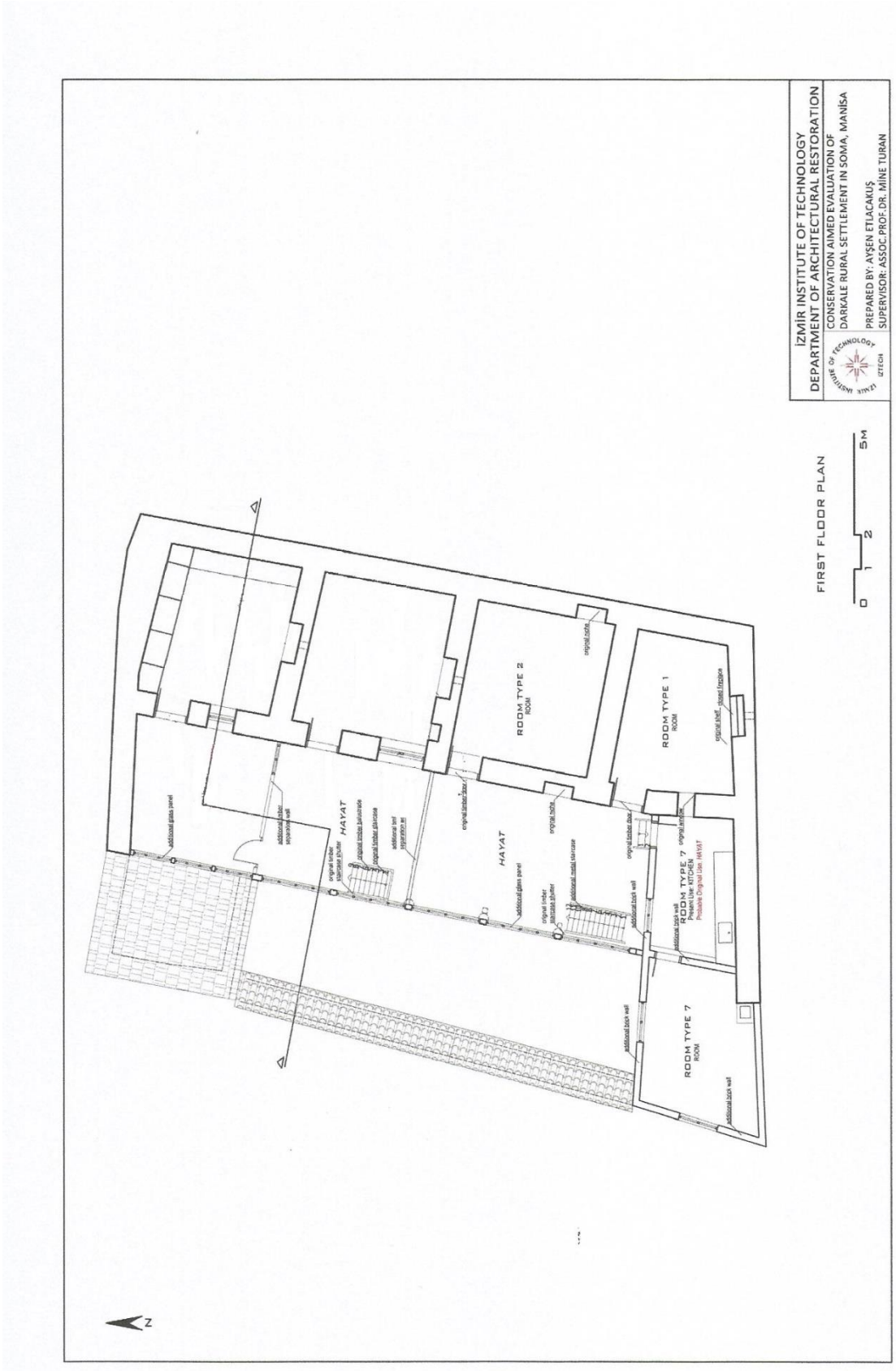
Çizim:35, Ali Beyler Evi, zemin kat, ara kat ve 1. kat planları

Çizim:38, Terziler Evi, zemin kat ve 1. kat planları

Çizim:40, Emirler Evi, zemin kat planı

Çizim:41, Emirler Evi, 1. kat planı

RESİM LİSTESİ VE RESİMLER

Resim-1: Darkale, yıkılmak üzere olan Hamam

Resim-2: Darkale, Kırkoluk Camii

Resim-3: Darkale, Minareli Cami

Resim-4: Darkale, Orta Cami

Resim-5: Darkale, Çamaşırlık

Resim-6: Darkale, Zeytinyağı Değirmeni

Resim-7: Kırkoluk Cami, oluklardan birinde Refrigerium Sahnesi

Resim-8: Kırkoluk Cami Çeşmesindeki Kuş Figürleri

Resim-9: Darkale, 1940'lı yıllar

Resim-10: Paşalar Evi, ön cephe

Resim-11: Paşalar Evi, giriş kapısı

Resim-12: Paşalar Evi, arka cephesi

Resim-13: Paşalar Evi, merdiven

Resim-14: Paşalar Evi, sofa

Resim-15: Kamiller Evi, giriş kapısı

Resim-16: Kamiller Evi, ön cephe

Resim-17: Kamiller Evi, arka cephe

Resim-18: Kamiller Evi, ahır kapıları

Resim-19: Kamiller Evi, merdiven

Resim-20: Kamiller Evi, köşk bölümü

Resim-21: Kamiller Evi, çift sıra sergenler ve ocaklık nişi

Resim-22: Şabanlar Evi, giriş kapısı

Resim-23: Ali Efendiler Evi, (giriş kapısı üzerindeki sofa komşu parsele aittir)

Resim-24: Şabanlar Evi, ön cephe

Resim-25: Şabanlar, kuzey cephedeki kalemişi

Resim-26: Şabanlar Evi, kuzey cephe

Resim-27: Şabanlar Evi, orta sofaya açılan birinci oda

Resim-28: Şabanlar Evi, oda içi gusülhane ve yüklük

Resim-29: Şabanlar Evi, yüklük ve izbe kapısı

Resim-30: Şabanlar Evi, ikinci oda

Resim-31: Şabanlar Evi, ikinci oda ocaklık ve çift sıra sergenler

Resim-32: Şabanlar Evi, üçüncü oda kapısı

Resim-33: Şabanlar Evi, üçüncü oda kapısındaki "Asar-ı Atika" mührü

Resim-34: Şabanlar Evi, üçüncü odadaki tavan göbeği süslemesi

Resim-35: Şabanlar Evi, üçüncü odada kapatılan tepe pencereleri ve sergenler

Resim-36: Şabanlar Evi, üçüncü oda yüklük ve gusülhane kapısı

Resim-37: Körpeler Evi, ön cephe

Resim-38: Körpeler Evi, kuzey cephe

Resim-39: Körpeler Evi, zemin kattaki oda ve mutfağa giriş kapısı

Resim-40: Körpeler Evi, muhdes odanın kapısı ve penceresi

Resim-41: Körpeler Evi, oda içi yüklük ve izbe kapısı

Resim-42: Körpeler Evi, orjinal oda kapısı ve giyotin penceresi

Resim-43: Şahanlar Evi, ön cephesi

Resim-44: Şahanlar Evi, kuzey cephesi

Resim-45: Şahanlar Evi, zemin kat

Resim-46: Şahanlar Evi, ara kat odası

Resim-47: Şahanlar Evi, ara kat odasında ocaklık

Resim-48: Şahanlar Evi, merdiven

Resim-49: Şahanlar Evi, ara kat balkon

Resim-50: Şahanlar Evi, sofa

Resim-51: Şahanlar Evi, yuvarlak kemerli oda kapısı

Resim-52: Şahanlar Evi, ocaklık ve sergenler

Resim-53: Hasancıklar Evi, ön cephe

Resim-54: Hasancıklar Evi, giriş kapısı güney cephe

Resim-55: Hasancıklar Evi, avlu

Resim-56: Hasancıklar Evi, çentik desenli sergenler

Resim-57: Hasancıklar Evi, sofa

Resim-58: Hacı Hafızlar Evi, genel görünüş

Resim-59: Hacı Hafızlar Evi, avlu kapısı içten görünüş

Resim-60: Hacı Hafızlar Evi, oda içi

Resim-61: Hacı Hafızlar Evi, sofa

Resim-62: Hacı Hafızlar Evi, toprak dam-damüstü kalıntısı

Resim-63: Kayımlar Evi, giriş kapısı

Resim-64: Kayımlar Evi, arka cepheden görünüş

Resim-65: Kayımlar Evi, kuzeyden görünüş

Resim-66: Kayımlar Evi, ahır

Resim-67: Çavuşlar Evi, ön cephe

Resim-68: Çavuşlar Evi, güney cephe

Resim-69: Çavuşlar Evi, merdiven

Resim-70: Çavuşlar Evi, birinci kat sofası

Resim-71: Çavuşlar Evi, birinci katta oda

Resim-72: Çavuşlar Evi, ahşap yüklük ve gusülhane

Resim-73: Çavuşalar Evi, birinci kattaki ikinci oda

Resim-74: Çavuşlar Evi, ikinci kat sofa

Resim-75: Çavuşlar Evi, ikinci kat oda

Resim-76: Çavuşlar Evi, gusülhane ve yüklük

Resim-77: Çavuşlar Evi, ocaklık ve sergen

Resim-78: Çavuşlar Evi, ahşap pencere şebekesi

Resim-79: Kantinler Evi, doğudaki birinci kat girişi

Resim-80: Kantinler Evi, zemin kat ahır girişi

Resim-81: Kantinler Evi, birinci kattan sofaya çıkış

Resim-82: Kantinler Evi, sofada bulaşıklık birimi

Resim-83: Kantinler Evi, ikiz oda pencereleri

Resim-84: Kantinler Evi, ocaklık

Resim-85: Kantinler Evi, gusülhane

Resim-86: Fatılar Evi, (batı) ön cephe

Resim-87: Fatılar Evi, kuzey cephe

Resim-88: Fatılar Evi, avlu

Resim-89: Fatılar Evi, sofa

Resim-90: Fatılar Evi, Şahnişin kapısı

Resim-91: Fatılar Evi, alçı niş

Resim-92: Fatılar Evi, kemerli oda kapısı

Resim-93: Ali Efendiler Evi, giriş cephesi

Resim-94: Ali Efendiler Evi, avludaki çeşmede devşirme malzeme kullanımı

Resim-95: Ali Efendiler Evi, avludan sofaya bakış

Resim-96: Ali Efendiler Evi, avluda işlik

Resim-97: Ali Efendiler Evi, şahnişin odası

Resim-98: Ali Efendiler Evi, sergenler ve kapatılmış ocaklık

Resim-99: Ali Efendiler Evi, gusülhane kapısı ve musandıra

Resim-100: Bozeller Evi, (batı) ön cephe

Resim-101: Bozeller Evi, bulaşıklık

Resim-102: Bozeller Evi, kapalı avlu

Resim-103: Bozeller Evi, merdiven

Resim-104: Bozeller Evi, sofa-hayat

Resim-105: Bozeller Evi, oda içi yüklük ve gusülhane

Resim-106: Bozeller Evi, oda içi ocaklık

Resim-107: Bozeller Evi, sofa tavanı

Resim-108: Bozeller Evi, oda içi sergen

Resim-109: Bozeller Evi, sofaya açılan odalar

Resim-110: Kakçılar Evi, giriş kapısı

Resim-111: Kakçılar Evi, sofa-hayat

Resim-112: Kakçılar Evi, avlu

Resim-113: Kakçılar Evi, ahşap kafesler

Resim-114: Aynacılar Evi, giriş kapısı

Resim-115: Aynacılar Evi, ahır içi

Resim-116: Aynacılar Evi, döner merdiven

Resim-117: Aynacılar Evi, birinci kat hayat

Resim-118: Aynacılar Evi, oda içi sergen ve tavan kaplamaları

Resim-119: Aynacılar Evi, oda içi yüklük ve gusülhane

Resim-120: Aynacılar Evi, oda içi ocaklık

Resim-121: Halmanlar Evi, (batı) ön cephe

Resim-122: Halmanlar Evi, güney cephe

Resim-123: Halmanlar Evi, birinci kattaki kiler kapısı

Resim-124: Halmanlar Evi, birinci kattaki sofaya açılan oda

Resim-125: Halmanlar Evi, ikinci kat hayat

Resim-126: Halmanlar Evi, geometrik desenli oda kapısı

Resim-127: Halmanlar Evi, yüklük ve bitimindeki izbe kapısı

Resim-128: Halmanlar Evi, ocaklık ve sergen

Resim-129: Umarlar Evi, giriş kapısı

Resim-130: Umarlar Evi, avlu ve sofaya çıkılan merdiven

Resim-131: Umarlar Evi, sofa ve pencereler

Resim-132: Umarlar Evi, sofadaki tahribat

Resim-133: Kırağalar Evi, kuzeybatı cepheden görünüş

Resim-134: Kırağalar Evi, (doğu) giriş kapısı

Resim-135: Kırağalar Evi, zemin kat

Resim-136: Kırağalar Evi, birinci kat

Resim-137: Kırağalar Evi, birinci kat oda içi yüklük ve gusülhane

Resim-138: Kırağalar Evi, birinci kat muhdes oda

Resim-139: Kırağalar Evi, oda içi ocaklık ve niş

Resim-140: Berbatlar Evi, (batı) ön cephe

Resim-141: Berbatlar Evi, (güney) giriş cephesi

Resim-142: Berbatlar Evi, (doğu) arka cephe

Resim-143: Berbatlar Evi, sofada bulaşıklık

Resim-144: Berbatlar Evi, sofa

Resim-145: Berbatlar Evi, devşirme malzeme kullanımı

Resim-146: Yağcılar Evi, giriş kapısı

Resim-147: Yağcılar Evi, (batı) cephe sofa

Resim-148: Yağcılar Evi, (doğu) arka cephe

Resim-149: Yağcılar Evi, doğu cepheden iç görünüm

Resim-150: Pampırlar Evi, (batı) ön cephe

Resim-151: Pampırlar Evi, kuzey cephe

Resim-152: Pampırlar Evi, kapalı avludaki ahır kapısı

Resim-153: Pampırlar Evi, kapalı avludaki oda kapısı ve penceresi

Resim-154: Pampırlar Evi, sofa

Resim-155: Pampırlar Evi, sofaya açılan odalardan biri

Resim-156: Pampırlar Evi, oda içi

Resim-157: Pampırlar Evi, yıkılmış olan ikinci oda ve ocaklığı (solda)

Resim-158: Hacı İbrahimler Evi, (güney) giriş cephesi

Resim-159: Hacı İbrahimler Evi, (batı) cephe

Resim-160: Hacı İbarhimler Evi, ön avlu-giriş

Resim-161: Hacı İbrahimler Evi, oda içi ocaklık ve sergen

Resim-162: Hacı İbrahimler Evi, ayyıldızlı bulaşıklık birimi

Resim-163: Hacı İbrahimler Evi, ayyıldızlı bulaşıklık birimi yan cephesi

Resim-164: Hacı İbrahimler Evi, oda kapısı

Resim-165: Hacı İbrahimler Evi, sofada ahşap kafesler

Resim-166: Hacı İbrahimler Evi, yüklük

Resim-167: Ali Beyler Evi, (batı) ön cephe

Resim-168: Ali Beyler Evi, sofa pencereleri

Resim-169: Ali Beyler Evi, giriş kapısı

Resim-170: Ali Beyler Evi, ara kattaki oda kapısı

Resim-171: Ali Beyler Evi, sofaya açılan dikdörtgen formlu oda

Resim-172: Ali Beyler Evi, sofa

Resim-173: Ali Beyler Evi, oda içi ocaklık ve sergenler

Resim-174: Koca Osmanlar Evi, (doğu) cephe

Resim-175: Koca Osmanlar Evi, (batı) cephe sofa

Resim-176: Koca Osmanlar Evi, sofa

Resim-177: Koca Osmanlar Evi, kemerli oda kapısı

Resim-178: Koca Osmanlar Evi, gömme pencere

Resim-179: Terziler Evi, (batı) ön cephe

Resim-180: Terziler Evi, sofa-hayat

Resim-181: Terziler Evi, oda kapısı arkasında gusülhane

Resim-182: Terziler Evi, oda içi yüklük

Resim-183: Terziler Evi, oda içi sergen

Resim-184: Terziler Evi, oda içi ocaklık

Resim-185: Terziler Evi, kapatılan sofa açıklıklarından biri

Resim-186: Macarlar Evi, ön cephe

Resim-187: Macarlar Evi, pencereler

Resim-188: Macarlar Evi, ahşap merdiven

Resim-189: Macarlar Evi, sofadaki ilk oda

Resim-190: Macarlar Evi, sofadaki ikinci oda

Resim-191: Macarlar Evi, üçüncü oda kapısı

Resim-192: Macarlar Evi, üçüncü odadan bahçeye çıkış kapısı

Resim-193: Macarlar Evi, üçüncü odadaki kare formlu tavan göbeği

Resim-194: Macarlar Evi, sofa ve köşk bölümü

Resim-195: Macarlar Evi, sofa pencereleri

Resim-196: Macarlar Evi, birinci odada çift sıra sergenler ve ocaklık

Resim-197: Macarlar Evi, oda içi yüklük ve gusülhane

Resim-198: Emirler Evi, güney yöndeki avlu giriş kapısı

Resim-199: Emirler Evi, açık avlu

Resim-200: Emirler Evi, sofada merdiven

Resim-201: Emirler Evi, sofada muhdes oda

Resim-202: Emirler Evi, kemerli oda kapısı

Resim-203: Emirler Evi niş içerisinde pencere

Resim-204: Emirler Evi, ocaklık duvarında dolap nişi

Resim-205: Emirler Evi, kemerli oda kapısı ve pencere

Resim-206: Emirler Evi, sofa pencereleri

Resim-207: Kurallar Evi, avlu giriş kapısı

Resim-208: Kurallar Evi, kuzey cephe komşu parselin boş arsası

Resim-209: Kurallar Evi, sofa pencereleri

Resim-210: Kurallar Evi, sofaya çıkılan merdivenler

Resim-211: Kurallar Evi, odalardaki yüklükler

Resim-212: Kurallar Evi, oda kapısı ve penceresi

Resim-213: Kurallar Evi, sofada muhdes lavabo

Resim-214: Karallar Evi, ön cephe giriş kapısı

Resim-215: Karallar Evi, kapalı avlu

Resim-216: Karallar Evi, avluda oda kapısı

Resim-217: Karallar Evi, avluda ahır içi

Resim-218: Karallar Evi, sofa-hayat

Resim-219: Karallar Evi, kontürplak kaplamalı sofa korkulukları

Resim-220: Karallar Evi, oda kapısı, pabuçluk ve oymalı fincanlar

Resim-221: Karallar Evi, yüklük ve kemerli kapısı olan gusülhane

Resim-222: Karallar Evi, ocaklık ve sergen

Resim-223: Karallar Evi, ikinci oda kapısı ve giyotin pencereler

Resim-224: Karallar Evi, üçüncü oda

Resim-225: Bodurlar Evi, direkt sokağa açılan oda kapısı

Resim-226: Bodurlar Evi, farklı kottaki iki odayı birbirine bağlayan merdiven

Resim-227: Bodurlar Evi, birinci kata çıkılan merdiven

Resim-228: Bodurlar Evi, sofanın güneyindeki muhdes oda

Resim-229: Bodurlar Evi, sofanın kuzeyindeki oda

Resim-230: Bodurlar Evi, sofada mutfak işlevli mekan

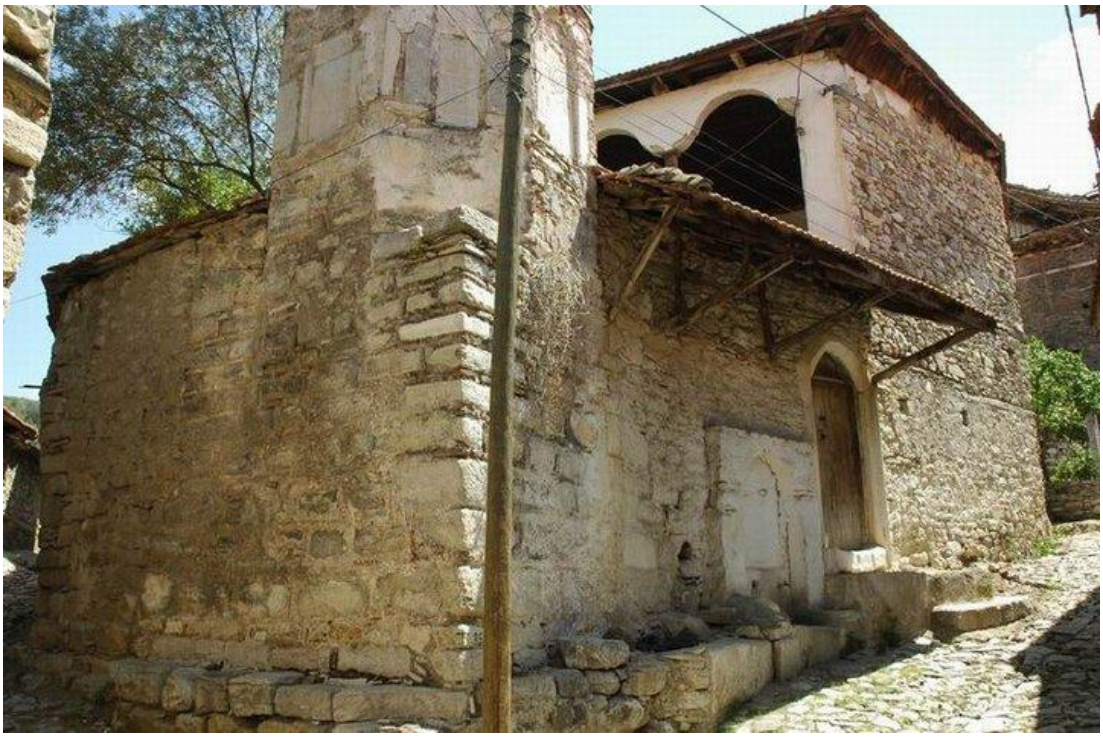
Resim-231: Bodurlar Evi, ahırlar üzerine denk gelen orijinal odalardan biri

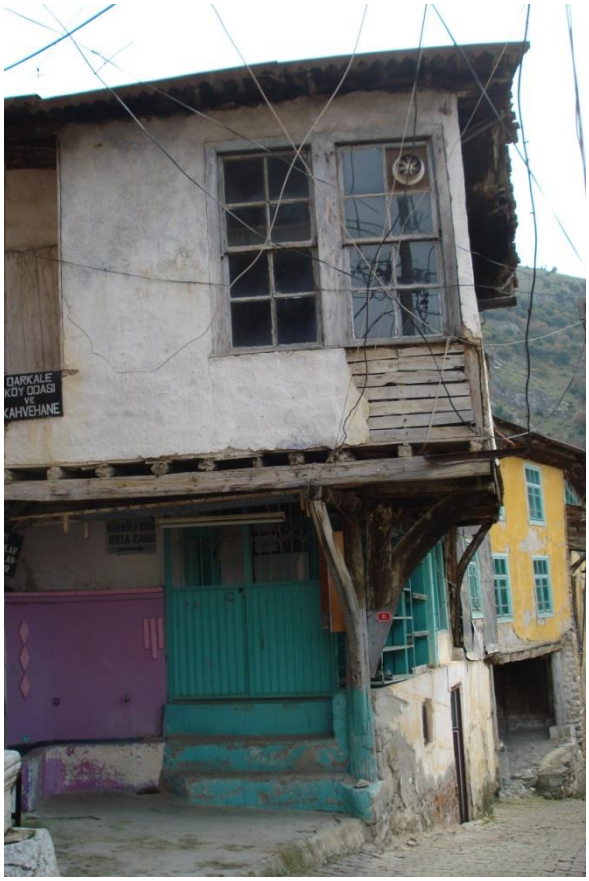
Resim-1:Darkale, yıkılmak üzere olan Hamam..

Resim-2:Darkale, Kırkoluk Cami

Resim-3:Darkale, Minareli Cami

Resim-4:Darkale, Orta Cami

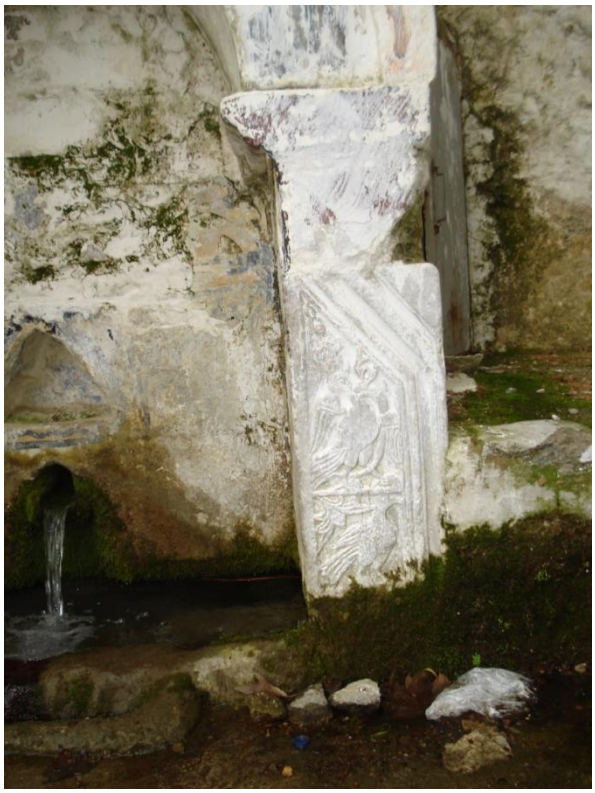
Resim-5:Darkale, Çamaşırlık

Resim-6:Darkale, Zeytinyağı Değirmeni

Resim-7:Kırkoluk Camii, oluklardan birinde Refrigerium Sahnesi

Resim-8:Kırkoluk Camii Çeşmesi'ndeki Kuş Figürleri

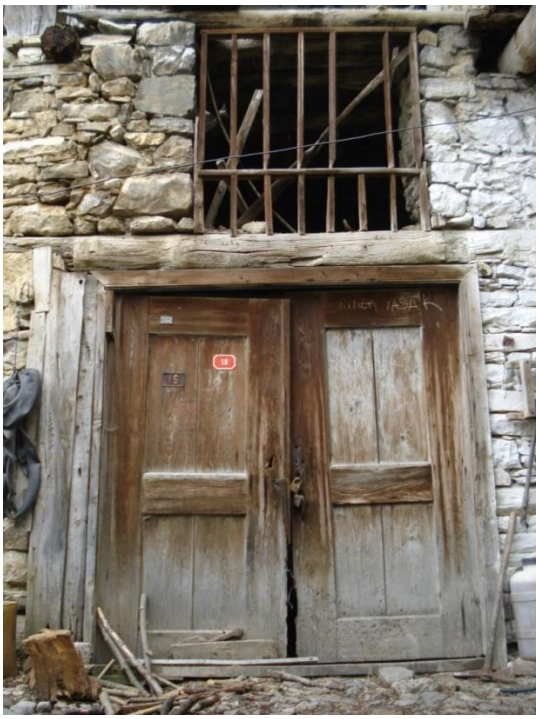

Resim-9: Darkale,1940'lı yıllar

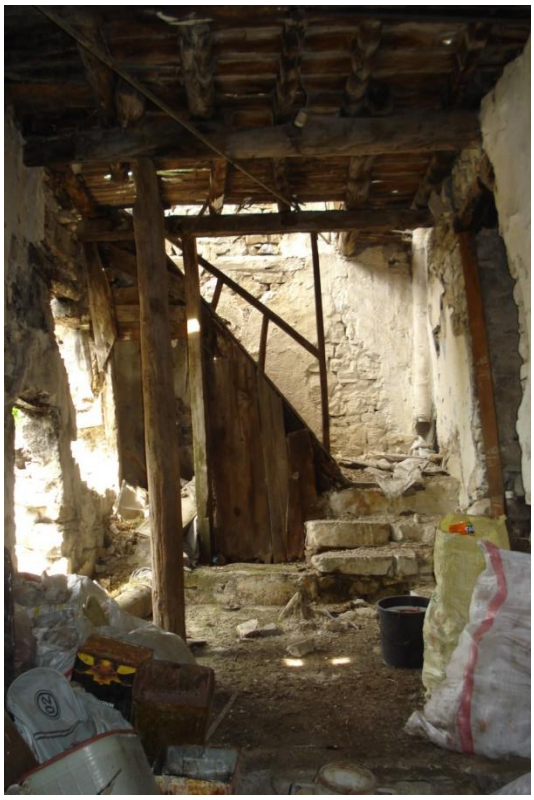
Resim-10: Paşalar Evi, ön cephe

Resim-11:Paşalar Evi, giriş kapısı

Resim-12:Paşalar Evi, arka cephesi

Resim-13: Paşalar Evi Merdiven

Resim-14:Paşalar Evi Sofa

Resim-15:Kamiller Evi giriş kapısı

Resim-16:Kamiller Evi ön cephe

Resim-17:Kamiller Evi arka cephe

Resim-18:Kamiller Evi ahır kapıları

Resim-19:Kamiller Evi merdiven

Resim-20:Kamiller Evi köşk bölümü

Resim-21:Kamiller Evi çift sıra sergenler ve ocaklık nişi

Resim-22:Şabanlar Evi giriş kapısı

Resim-23:Ali Efendiler Evi (Giriş kapısı üzerindeki Sofa, komşu parsele aittir)

Resim-24:Şabanlar Evi ön cephe

Resim-25:Şabanlar Evi kuzey cephedeki kalemişi

Resim-26:Şabanlar Evi kuzey cephe

Resim-27:Şabanlar Evi orta sofaya açılan birinci oda

Resim-28:Şabanlar Evi, oda içi gusülhane ve yüklük

Resim-29:Şabanlar Evi, yüklük ve izbe kapısı

Resim-30:Şabanlar Evi, ikinci oda

Resim-31:Şabanlar Evi, ikinci oda ocaklık ve çift sıra sergenler

Resim-32:Şabanlar Evi, üçüncü oda kapısı

Resim-33:Şabanlar Evi, üçüncü oda kapısındaki"Asar-ı Atika" mührü

Resim-34:Şabanlar Evi, üçüncü odadaki tavan göbeği süslemesi

Resim-35:Şabanlar Evi,üçüncü odada kapatılan tepe pencereleri ve sergenler

Resim-36:Şabanlar Evi üçüncü oda, yüklük ve gusülhane kapısı

Resim-37:Körpeler Evi, ön cephe

Resim-38:Körpeler Evi, kuzey cephe

Resim-39:Körpeler Evi zemin kattaki oda ve mutfağa giriş kapısı

Resim-40:Körpeler Evi, muhdes odanın kapısı ve penceresi

Resim-41:Körpeler Evi, oda içi yüklük ve izbe kapısı

Resim-42:Körpeler Evi, orijinal oda kapısı ve giyotin penceresi

Resim-43:Şahanlar Evi, ön cephesi

Resim-44:Şahanlar Evi, Kuzey cephesi

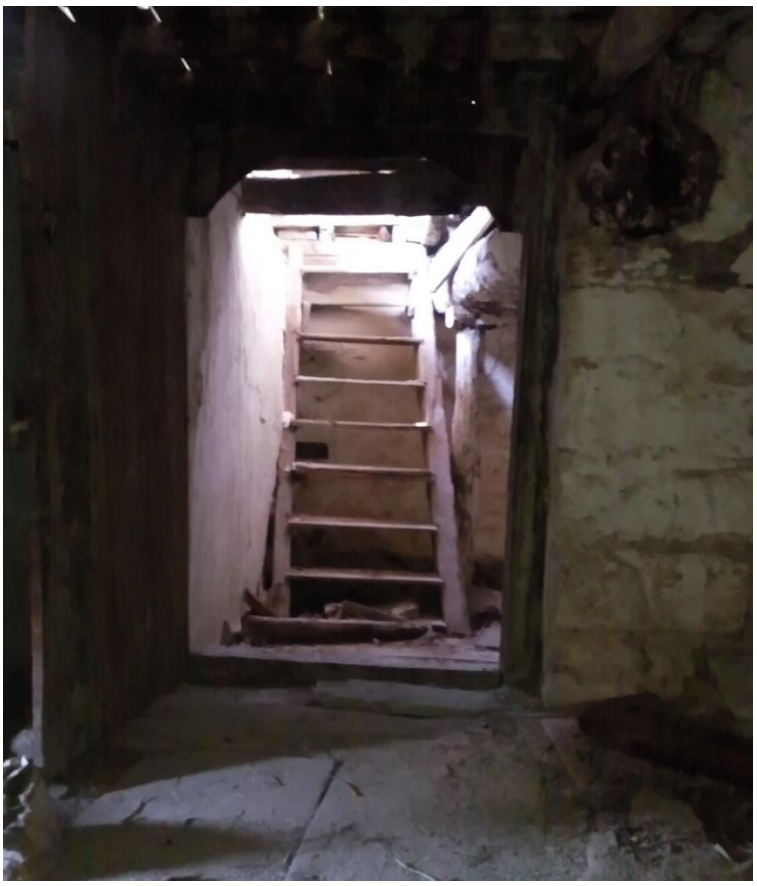
Resim-45:Şahanlar Evi, zemin kat

Resim-46:Şahanlar Evi, ara kat odası

Resim-47:Şahanlar Evi, ara kat odasında ocaklık

Resim-48:Şahanlar Evi, merdiven

Resim-49:Şahanlar Evi, ara kat balkon

Resim-50:Şahanlar Evi, Sofa

Resim-51:Şahanlar Evi, yuvarlak kemerli oda kapısı

Resim-52:Şahanlar Evi, ocaklık ve sergenler

Resim-53:Hasancıklar Evi, ön cephe

Resim-54:Hasancıklar Evi, giriş kapısı güney cephe

Resim-55:Hasancıklar Evi, avlu

Resim-56:Hasancıklar Evi, çentik desenli sergenler

Resim-57:Hasancıklar Evi, sofa

Resim-58:Hacı Hafızlar Evi, genel görünüş

Resim-59:Hacı Hafızlar Evi, avlu kapısı içten görünüş

Resim-60:Hacı Hafızlar Evi, oda içi

Resim-61:Hacı Hafızlar Evi, sofa

Resim-62:Hacı Hafızlar Evi, toprak dam -"damüstü" kalıntısı..

Resim-63:Kayımlar Evi, giriş kapısı..

Resim-64:Kayımlar Evi, arka cepheden görünüş..

Resim-65:Kayımlar Evi, kuzeyden görünüş

Resim-66:Kayımlar Evi, ahır

Resim-67:Çavuşlar Evi, ön cephe

Resim-68:Çavuşlar Evi, güney cephe

Resim-69:Çavuşlar Evi, merdiven

Resim-70:Çavuşlar Evi, birinci kat sofası

Resim-71:Çavuşlar Evi, birinci katta oda

Resim-72:Çavuşlar Evi, ahşap yüklük ve gusülhane

Resim-73:Çavuşlar Evi, birinci kattaki ikinci oda

Resim-74:Çavuşlar Evi, ikinci kat sofa

Resim-75:Çavuşlar Evi, ikinci kat oda

Resim-76:Çavuşlar Evi, gusülhane ve yüklük

Resim-77:Çavuşlar Evi, ocaklık ve sergen

Resim-78:Çavuşlar Evi, ahşap pencere şebekesi

Resim-79:Kantiler Evi, doğudaki birinci kat girişi

Resim-80:Kantinler Evi, zemin kat ahır girişi

Resim-81:Kantinler Evi, birinci kattan sofaya çıkış

Resim-82:Kantinler Evi, sofada bulaşıklık birimi

Resim-83:Kantinler Evi, ikiz oda pencereleri

Resim-84:Kantinler Evi, ocaklık

Resim-85:Kantinler Evi, gusülhane

Resim-86:Fatılar Evi, (batı) ön cephe

Resim-87:Fatılar Evi, (kuzey) yan cephe

Resim-88:Fatılar Evi, avlu..

Resim-89:Fatılar Evi, sofa..

Resim-90:Fatılar Evi, şahnişin kapısı

Resim-91:Fatılar Evi, alçı niş

Resim-92:Fatılar Evi, kemerli oda kapısı

Resim-93:Ali Efendiler Evi, giriş cephesi

Resim-94:Ali Efendiler Evi, avludaki çeşmede devşirme malzeme kullanımı

Resim-95:Ali Efendiler Evi, avludan sofaya bakış..

Resim-96:Ali Efendiler Evi, avluda işlik

Resim-97:Ali Efendiler Evi, şahnişin odası

Resim-98:Ali Efendiler Evi, sergenler ve kapatılmış ocaklık

Resim-99:Ali Efendiler Evi, gusülhane kapısı ve musandıra

Resim-100:Bozeller Evi, (batı) ön cephe

Resim-101:Bozeller Evi, bulaşıklık..

Resim-102:Bozeller Evi, kapalı avlu

Resim-103:Bozeller Evi, merdiven

Resim-104:Bozeller Evi, sofa-hayat

Resim-105:Bozeller Evi, oda içi yüklük ve gusülhane

Resim-106:Bozeller Evi, oda içi ocaklık

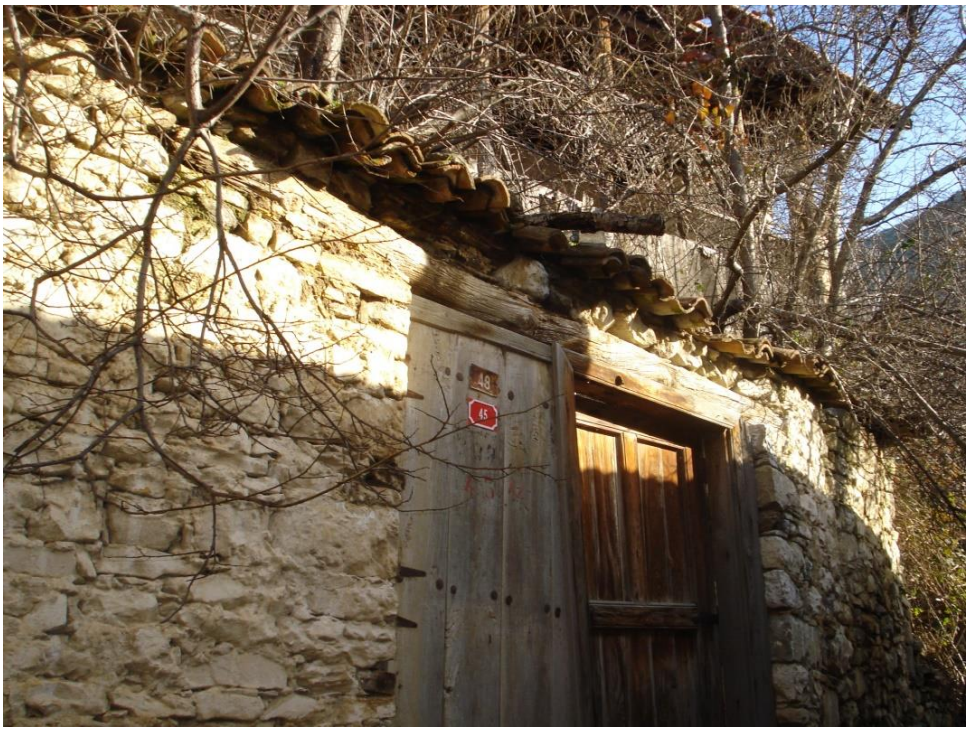
Resim-107:Bozeller Evi, sofa tavanı

Resim-108:Bozeller Evi, oda içi sergen

Resim-109:Bozeller Evi, sofaya açılan odalar

Resim-110:Kakçılar Evi, giriş kapısı

Resim-111:Kakçılar Evi, sofa-hayat

Resim-112:Kakçılar Evi, avlu..

Resim-113:Kakçılar Evi, ahşap kafesler...

Resim-114:Aynacılar Evi, giriş kapısı..

Resim-115:Aynacılar Evi, ahır içi..

Resim-116:Aynacılar Evi, döner merdiven

Resim-117:Aynacılar Evi, birinci kat hayat

Resim-118:Aynacılar Evi, oda içi sergen ve tavan kaplamaları

Resim-119:Aynacılar Evi, oda içi yüklük ve gusülhane..

Resim-120:Aynacılar Evi, oda içi ocaklık

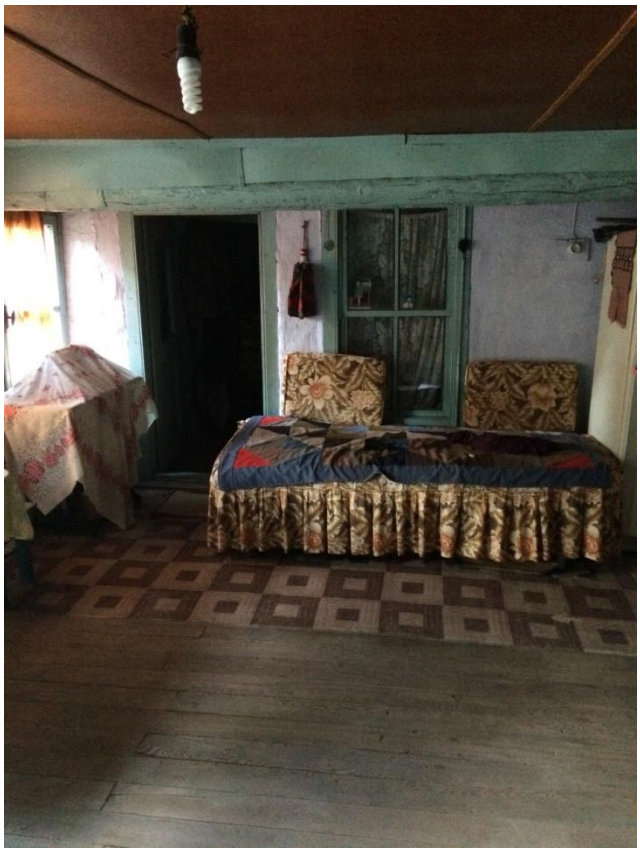
Resim-121:Halmanlar Evi, (batı) ön cephe

Resim-122:Halmanlar Evi, güney cephe

Resim-123:Halmanlar Evi, birinci kattaki kiler kapısı

Resim-124:Halmanlar Evi, birinci kattaki sofaya açılan oda

Resim-125:Halmanlar Evi, ikinci kat hayat

Resim-126:Halmanlar Evi, geometrik desenli oda kapısı

Resim-127:Halmanlar Evi, yüklük ve bitimindeki izbe kapısı

Resim-128:Halmanlar Evi, ocaklık ve sergen

Resim-129:Umarlar Evi, giriş kapısı

Resim-130:Umarlar Evi, avlu ve sofaya çıkılan merdiven

Resim-131:Umarlar Evi, sofa ve pencereler

Resim-132:Umarlar Evi, sofadaki tahribat..

Resim-133:Kırağalar Evi, kuzeybatı cepheden görünüş

Resim-134:Kırağalar Evi, (doğu) giriş kapısı

Resim-135:Kırağalar Evi, zemin kat

Resim-136:Kırağalar Evi, birinci kat

Resim-137:Kırağalar Evi, birinci kat oda içi yüklük ve gusülhane

Resim-138:Kırağalar Evi, birinci kat muhdes oda

Resim-139:Kırağalar Evi, birinci kat oda içi ocaklık ve niş

Resim-140:Berbatlar Evi, (batı) ön cephe

Resim-141:Berbatlar Evi, (güney) giriş cephesi

Resim-142:Berbatlar Evi, (doğu) arka cephe

Resim-143:Berbatlar Evi, sofa bulaşıklık

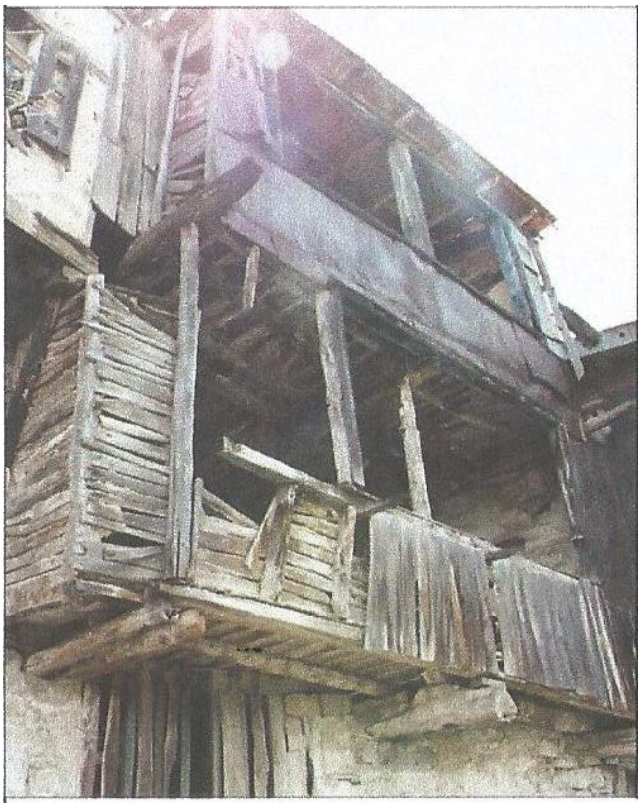
Resim-144:Berbatlar Evi, sofa

Resim-145:Berbatlar Evi, devşirme malzeme kullanımı

Resim-146:Yağcılar Evi, Giriş kapısı

Resim-147:Yağcılar Evi, (batı) cephe sofa

Resim-148:Yağcılar Evi, (doğu) arka cephe

Resim-149:Yağcılar Evi, doğu cepheden iç görünüm

Resim-150:Pampırlar Evi, (Batı) ön cephe

Resim-151:Pampırlar Evi, kuzey cephe

Resim-152:Pampırlar Evi, kapalı avludaki ahır kapısı

Resim-153:Pampırlar Evi, kapalı avludaki oda kapısı ve penceresi

Resim-154:Pampırlar Evi, sofa…

Resim-155:Pampırlar Evi, sofaya açılan odalardan biri..

Resim-156:Pampırlar Evi, oda içi..

Resim-157:Pampırlar Evi, yıkılmış olan ikinci oda ve ocaklığı (solda)

Resim-158:Hacı İbrahimler Evi, (güney) giriş cephesi

Resim-159:Hacı İbrahimler Evi, (batı) cephe

Resim-160:Hacı İbrahimler Evi, ön avlu-giriş

Resim-161:Hacı İbrahimler Evi, oda içi ocaklık ve sergen

Resim-162:Hacı İbrahimler Evi, ayyıldızlı bulaşıklık birimi

Resim-163:Hacı İbrahimler Evi, ayyıldızlı bulaşıklık birimi kısa kenar

Resim-164:Hacı İbrahimler Evi, oda kapısı

Resim-165:Hacı İbrahimler Evi, sofada ahşap kafesler..

Resim-166:Hacı İbrahimler Evi, yüklük..

Resim-167:Ali Beyler Evi, (batı) ön cephe

Resim-168:Ali Beyler Evi, sofa…

Resim-169:Ali Beyler Evi, giriş kapısı

Resim-170:Ali Beyler Evi, ara kattaki oda kapısı

Resim-171:Ali Beyler Evi, sofaya açılan dikdörtgen formlu oda

Resim-172:Ali Beyler Evi, sofa ...

Resim-173:Ali Beyler Evi, oda içi ocaklık ve sergenler…

Resim-174:Koca Osmanlar Evi, (Doğu) cephe..

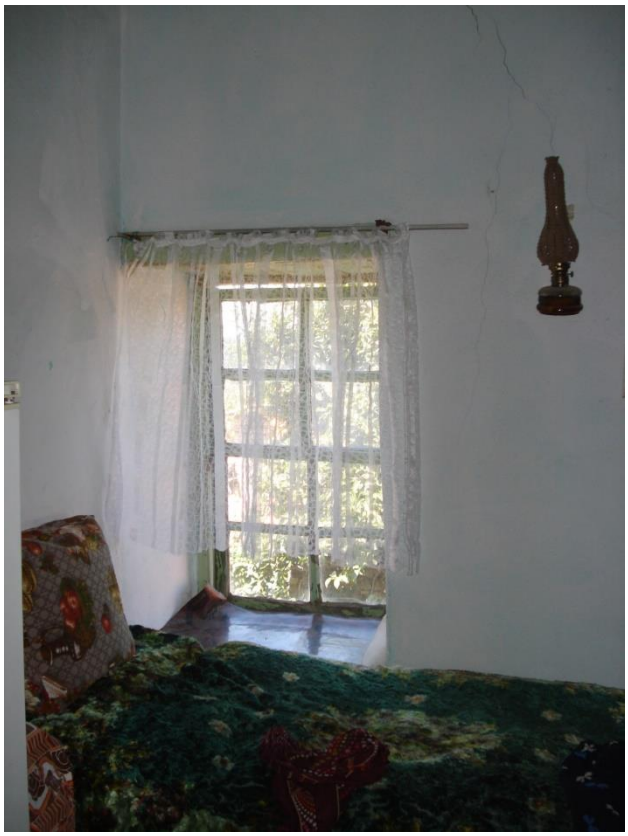
Resim-175:Koca Osmanlar Evi, (Batı) cephe sofa..

Resim-176:Koca Osmanlar Evi, sofa..

Resim-177:Koca Osmanlar Evi, kemerli oda kapısı

Resim-178:Koca Osmanlar Evi, gömme pencere…

Resim-179:Terziler Evi, (batı) ön cephe..

Resim-180:Terziler Evi, hayat…

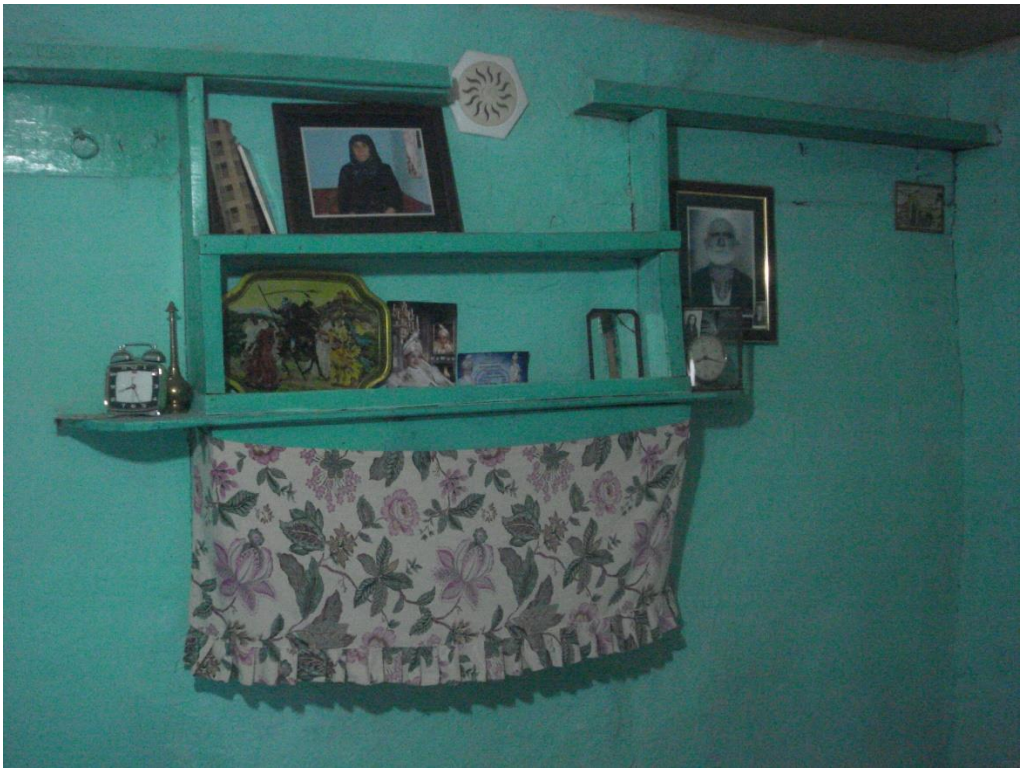
Resim-181:Terziler Evi, oda kapısı arkasında gusülhane…

Resim-182:Terziler Evi, oda içi yüklük..

Resim-183:Terziler Evi, oda içi sergen..

Resim-184:Terziler Evi, oda içi ocaklık..

Resim-185:Terziler Evi, kapatılan sofa açıklıklarından biri..

Resim-186:Macarlar Evi, ön cephe

Resim-187:Macarlar Evi, pencereler

Resim-188:Macarlar Evi, ahşap merdiven

Resim-189:Macarlar Evi, sofadaki ilk oda

Resim-190:Macarlar Evi, sofadaki ilkinci oda

Resim-191:Macarlar Evi, üçüncü oda kapısı

Resim-192:Macarlar Evi, üçüncü odadan bahçeye çıkış kapısı

Resim-193:Macarlar Evi, üçüncü odadaki kare formlu tavan göbeği

Resim-194:Macarlar Evi, Sofa ve köşk bölümü

Resim-195:Macarlar Evi, sofa pencereleri

Resim-196:Macarlar Evi, birinci odada çift sıra sergenler ve ocaklık

Resim-197:Macarlar Evi, oda içi yüklük ve gusülhane

Resim-198:Emirler Evi, Güney yöndeki avlu giriş kapısı

Resim-199:Emirler Evi, açık avlu

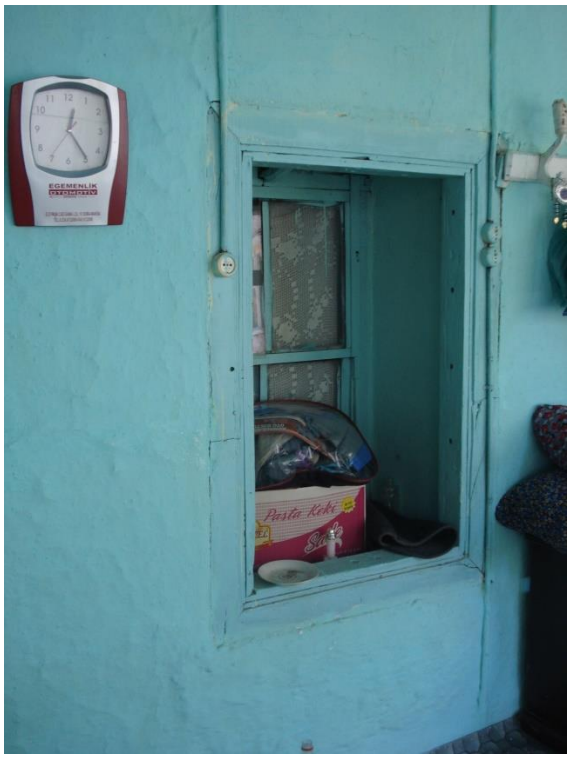
Resim-200:Emirler Evi, sofada merdiven

Resim-201:Emirler Evi, sofada muhdes oda

Resim-202:Emirler Evi, kemerli oda kapısı

Resim-203:Emirler Evi, niş içerisinde pencere

Resim-204:Emirler Evi, ocaklık duvarında dolap nişi

Resim-205:Emirler Evi, kemerli oda kapısı ve pencere

Resim-206:Emirler Evi, sofa pencereleri

Resim-207: Kurallar Evi, avlu giriş kapısı

Resim-208: Kurallar Evi, Kuzey cephe komşu parselin boş arsası

Resim-209: Kurallar Evi, sofa pencereleri

Resim-210: Kurallar Evi, sofaya çıkılan merdivenler

Resim-211: Kurallar Evi, odalardaki yüklükler

Resim-212: Kurallar Evi, oda kapısı ve penceresi

Resim-213: Kurallar Evi, sofada muhdes lavabo

Resim-214: Karallar Evi, ön cephe giriş kapısı

Resim-215: Karallar Evi, kapalı avlu

Resim-216: Karallar Evi, avluda oda kapısı

Resim-217: Karallar Evi, avluda ahır içi

Resim-218: Karallar Evi, sofa-hayat

Resim-219: Karallar Evi, kontürplak kaplamalı sofa korkulukları

Resim-220: Karallar Evi, oda kapısı, pabuçluk ve oymalı fincanlıklar

Resim-221: Karallar Evi, yüklük ve kemerli kapısı olan gusülhane

Resim-222: Karallar Evi, ocaklık ve sergen

Resim-223: Karallar Evi, ikinci oda kapısı ve giyotin pencereler

Resim-224: Karallar Evi, üçüncü oda

Resim-225: Bodurlar Evi, direkt sokağa açılan oda kapısı

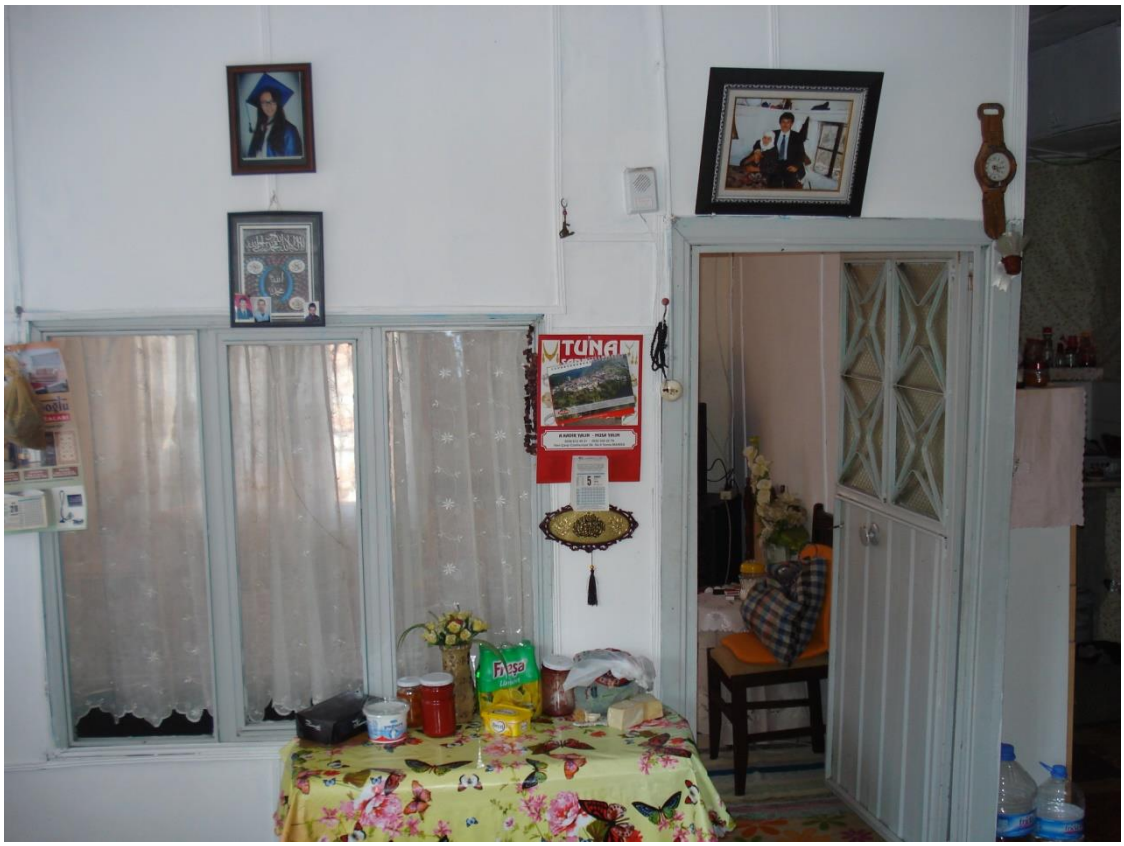
Resim-226: Bodurlar Evi, farklı kottaki iki odayı birbirine bağlayan merdiven

Resim-227: Bodurlar Evi, birinci kata çıkılan merdiven

Resim-228: Bodurlar Evi, sofanın güneyindeki muhdes oda

Resim-229: Bodurlar Evi, sofanın kuzeyindeki oda

Resim-230: Bodurlar Evi, sofada mutfak işlevli mekan

Resim-231: Bodurlar Evi, ahırlar üzerine denk gelen orijinal odalardan biri

EKLER:

EK-1: DARKALE'DE TESPİT EDİLEN LAKAPLAR

1-Açıklar	44-İmamlar	87-Toplar
2-Adamlar	45-Kabaklar	88-Umarlar
3-Adil Köylü Mehmet	46-Kabiller	89-Yağcılar
4-Ali Beyler	47-Kadılar	90-Yumuklar
5-Ali Efendiler	48-Kakçılar	91-Yusuflar
6-Ayancıklılar	49-Kamiller	
7-Aynacılar	50-Kara Ahmetler	
8-Bacaklar	51-Kara Mustafalar	
9-Bayramlar	52-Karayağcılar	
10-Berbatlar	53-Karallar	
11-Berberler	54-Kayapalılar	
12-Bodurlar	55-Kayımlar	
13-Bozeller	56-Kırağalar	
14-Budaklar	57-Kıyılar	
15-Cennetler	58-Kobaklar	
16-Cirbinler	59-Koca Osmanlar	
17-Cumalar	60-Kökçüler	
18-Çakırlar	61-Körpeler	
19-Çavuşlar	62-Kurallar	
20-Çobanlar	63-Kuşgözler	
21-Çolaklar	64- Lömenler	
22-Demirciler	65- Macarlar	
23-Demiryolcu Ahmet	66- Mandiler	
24-Develer	67- Mangırlar	
25-Duraklar	68- Mastırlar	
26-Ekşiler	69-Maşaklar	
27-Eminler	70-Mustafa Efendiler	
28-Emirler	71-Nizamlar	
29-Erenler	72-Pampırlar	
30-Esbeler	73-Paşalar	
31-Eseler	74-Pavyoncular	
32-Fakırlar	75-Pehlivanlar	
33-Fatılar	76-Pir Ahmetliler	
34-Gasim Hoca	77-Saraçlar	
35-Gebeciler	78-Sarallar	
36-Göllüler	79-Sarıyağcılar	
37-Gündüzler	80-Sevişlerliler	
38-Gürcüler	81-Simallar	
39-Hacı Hafızlar	82-Sütçüler	
40-Hacı İbrahimler	83-Şabanlar	
41-Halmanlar	84-Şadaklar	
42-Hasancıklar	85-Şahanlar	
43-Haynaslar	86-Terziler	

EK-2: DARKALE KÖYÜ KADASTRO PAFTASI

